

ISSN 1848-4344

LiDraNo 2014.

Zbornik literarnih
i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNIK PRIREDILA

Mirela Barbaroša-Šikić, prof.

OBLIKOVANJE I SLOG

Teovizija

TISAK

Kerscoffset

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zbornik izlazi jedanput godišnje

Tiskano u Hrvatskoj 2014.

LiDraNo 2014.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2014.

Sadržaj

Zorica Klinžić: SVE JE ČUDESNO AKO SI LiDraNovac	9
--	---

Literarni radovi

Mia Ćorluka: Kiša i grad.	13
Tea Butković: Jesen	13
Irena Bešlić: List	14
Ana Marija Glavačević: Biti sretna	15
Karla Miletić: Život	16
Bojana Dimovski: Sukob sa slobodnom temom.	17
Ena Bilen: Najbolja prijateljica	21
Kristina Flanak: Zvijezde u mojim očima	22
Barbara Sorić: Moj dida	23
Dea Sokolić: Čuda tehniki	24
Luka Živković: Bakin nediljni ručak	27
Jana Ramušćak: Moj djed	29
Lara Srdojević: Krava za bicikl	30
Patrik Atanasovski: Mićo Security.	32
Klara Križan: Šareni svijet ničega	35
Tara Jović: Fotografija koja je ukrala proljeće.	37
Alma Pongrac: Neprimjetan stisak ruku.	40
Barbara Barišić: Priča bez dizala	43
Bartol Šošić: Draga susido Anka	46
Zrinka Zagorec: Kad tišina progovori	46
Dorothy Šimotić: Lisnato, trbuh i pismo	49
Karmela Ciciliani: Jubav.	52
Josipa Gabud: Zagorka nas veže	53
Tea Bukovac: Moja staza	56

Matea Radić: Pobjeda života	57
Bruna Habek. Vidjeh i čuh.	60
Jelena Hauser: Moja svjetiljka	60
Uma Gradac: Dosada	62
Andro Anić-Milić: Moji medijski praznici	65
Lucija Nenadić: O skromnosti i prijateljstvu	67
Hrvoje Korbar: Tata	69
Maja Kamber: Moj tata	70
Adela Prstec: Ja i ti – ovdje, sada	72
Lovro Maretić: Na podu u kuhinji leži čovjek	75
Juraj Kuna: Kako ubiti lik u tri koraka	76
Dino Musić: Odrastanje	78
Sandra Petreković: Ta je zima bila duga i hladna...	81
Bobana Samardžija: Društvo mrtvih pjesnika	83
Iva Kostelac: Zora	85
Dora Konopek: Sama	88
Anđela Mijić: Jerina	89
Dinko Sokol Kvesić: Obožavam plažu	91
Sara Zadro: Šest nogu, dvije ruke, jedna klupa	94
Anja Kurelić: Dobro sam	96
Katarina Kovačiček: Tuđe, ne naše	98

Novinarski radovi

Tina Čatlajić: „Skupi ih sve“	103
Leonarda Juraga: Poremećaji u učenju – disleksija, disgrafija i diskalkulija	106
Dorotea Vrbanić: Josipovo ostvarenje snova	108
Luka Sakač: Život obilježen brojem naučio me toleranciji	113
Klara Hercigonja: In memoriam jednom kinu	116
Tibor Kovačević: Avantura na dva kotača	118

Ana Kovačić: Radim ono što najviše volim	124
Ema Erceg: Kad hobi postane zanimanje	127
Martina Gulan: Mala, velika biljka – plod našeg kamena . . .	131
Dora Klarić: Kolica su tu da me guraju kroz život	135
Maja Jugovac: Selfie – trend ili potreba?	139
Ivana Šale: Iz torbe pučkog misionara.	143
Martin Dominić: Nogomet u suknjama	146
Nikolina Krupec: Radnja bez nasljednika	148
Vedran Josipović: Kako se prehraniti i ostati human?.	150
Antonio Horvatić: Radi Bijega bježe učenici iz četverogodišnjih strukovnih škola	153
Zvonimir Užnik: Gospodarska kriza do ludila ugriza	158
Lucija Ravlić: Moj(a) dom(ovina).	160
Nikola Havrle: Autor mora slušati pjesmu, a ne pjesma autora	165
Dominik Šabić: Povratak kralja	169
Lucija Buturić: Kad zaruču rozi	172
Vladimir Tomaš: Poljička tradicija na siniji	177
Jakov Vidulić: Gostioničarka Mirandolina	182
Martina Orsag: Pisanje lišeno patetike	185
Antonia Šantek: Osuđivanje da bi se odala počast tradiciji . .	190
<i>Popis sudionika</i>	195
<i>Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2014. . . .</i>	225

Sve je čudesno ako si LiDraNovac

(Tvoje nadahnuće nadmašuje zemne stvari kao što je novac)

Reci mi riječima o svemu što zaista živi u Tebi,
što ti ne dopušta da utoneš u san,
što Te nezadrživo vuče naprijed,
čiji se šapat pretvara u zapovijed:
„Kreni!

Reci svima!

Izreci svoje misli, nadanja i tuge, doživljaje i planove onako
kako Ti diktira srce- iskreno i jednostavno!“

Znaj,

jednako ću Ti vjerovati napišeš li literarni ili novinarski rad,
otvoriš li sebe i dubinu svojih proživljavanja *na daskama
koje život znače*, u televizijskoj ili radijskoj emisiji.

Važno je

da u svakom tom izrazu prepoznam Tebe, jedinstvenu i ne-
ponovljivu osobu u Tvojim kreativnosti i dubini Tvojih pro-
življavanja.

Važno je

da mi otkriješ svijet u kome se sudaraju lijepe i ružne stvari,
radosti i tuge, iskrenost Tvojih stavova i da ja – upoznavši
se s Tobom na neobičan, a ipak jednostavan način- osjetim
iskrenost Tvojih riječi, vjerujem da one nisu za Tebe samo

buket prelijepoga cvijeća kojim želiš plijeniti pažnju čitača,
slušatelja ili gledatelja, već kristalnoplava rijeka iz čijih kapi,
blagoslovljene čistoće, utažuješ žeđ za izricanjem onoga vi-
šega, plemenitijega, ljudskog i općeljudskog, onoga što sret-
nike

– LiDraNovce

izdiže iznad svakodnevice i omogućuje da u susretu sa sa-
mim sobom i drugima daruju

ISKRENOST, LJEPOTU, SKROMNOST I PLEMENITOST.

Zorica Klinžić

Literarni radovi

Kiša i grad

Kiša pada na moj grad.

Pljušti, pada
šušti, lupa,
moči, toči,
hladi grad.

Pada brzo,
krupno, glasno,
pada slatko
na moj grad.

Kiša ga umori,
kiša ga poplavi,
onda mu dosadi.

Kiša je plava,
umorna, drska, teška.
Kiša je lijena.
Kiša je u moj grad zaljubljena.

Mia Ćorluka, 5. r.

Katolička osnovna škola u Požegi, Požega
Voditeljica: Romana Thur

Jesen

Jesen pokuca na moja vrata.
Uđe!

Na pod moje sobe
otrese svu kišu, lišće,
plodove i boje.

Zrak u mojoj sobi
natopi mirisima
vina i kiše.

Zapuše hladnim
dahom vjetra, kao da
mi želi nešto reći.

Ali tada zašuti.
Ode!

Tea Butković, 8. r.
OŠ 22. lipnja, Sisak
Voditeljica: Ljubica Šporčić

List

Od vjetra skriven
Sanjao je svoj san
Da se od jeseni skrije
Barem još koji dan

Hrabrosti nije imao
Da napokon krene
Da se preda vjetru
Prije no što uvene

Vrijeme je prolazilo
Bližila se zima
Ona će ga slediti
Okrutnim prstima

I onda iznenada
Dok jutro zoru svira
Pustio je sudbini
Da njime dirigira

Plesao je do neba
Vrtio se zatim pao
Koja je budala bio
Što nije davno zaplesao...

Irena Bešlić, 6. r.

OŠ Marka Marulića, Sinj
Voditeljica: Emilija Milanović

Biti sretna

Sjediti na balama sijena
u crveni suton,
radovati se toplini vjetra
u kosi.

Slušati šapat ravnice,
osjećati njezino disanje,
ne biti sama.

Pogledom doticati nebo.

Biti sretna.
Zahvalna na ovom danu
koji živim.

Ana Marija Glavačević, 5. r.
OŠ „Mijat Stojanović“, Babina Greda
Voditeljica: Borka Iljazović

Život

maslina
do masline
introda
kašeta
do kašete
peškoda
žuj
do žuja
pot
godišće
do godišća
život

žuji
na dlanu
va srcu
friži
i život jedan
ča biži
biži

Rječnik

introda – polje; kašeta – sanduk za ribu; peškoda – ulov u ribolovu; žuj – žulj; pot – znoj; godišće – godina; va – u; friži – ožiljci, preneseno: životne rane i boli; biži – bježi, brzo prolazi.

Karla Miletić, 8. r.

OŠ „Stanovi“ Zadar, Zadar

Voditeljica: Dinka Golem

Sukob sa slobodnom temom

Nema gore situacije nego kad se suočiš sa slobodnom temom. Što je uopće “slobodna tema”? Znam što je slobodno ponašanje, što je slobodni pad, znam čak i što je slobodno bacanje u košarci, ali što bi točno bila “slobodna tema”? Vrag će ga znati. To mu vjerojatno dođe nešto kao “Piši što i kako hoćeš”, ali ipak...” Može li se, recimo, dogoditi da čovjek pišući promaši “slobodnu temu”?

Hrpa takvih pitanja prolazi mi glavom dok sjedim za radnim stolom, duboko zamišljena, nalakćena nad otvorenom bilježnicom ne znajući odakle početi i u kojem pravcu krenuti. Postoji li išta gluplje nego buljiti u prazan papir ne znajući o čemu pisati?

Osjećam se nekako nemoćno i imam dojam da se sve urotilo protiv mene. Evo, i ove crte u bilježnici djeluju mi kao da me gledaju s podsmjehom. Gotovo da mogu čuti kako jedna drugoj govore: “Ajme, jadne li smo, kome smo to pale u ruke. Pa ova ne zna smisleno spojiti ni dvije jednostavne rečenice. Užas!”

Ovo je već previše. Nekako još mogu podnijeti to što sada moram ovdje piskarati umjesto da se s ekipom “šamaram” SMS-ovima. Preživjet ću nekako i to što me zapala ta nesretna “slobodna tema”. Međutim, da moram trpjeti uvrede nekakvog tamo crtovlja iz biljež-

nice... E, to je zbilja previše! Sad bih najradije zatvorila bilježnicu i pobjegla van.

Spustim ponovno pogled na prazne crte. Iz njih gotovo mogu iščitati cinizam: “Ma bravo, tako se to radi. Kad se nađeš pred malo zahtjevnijim zadatkom, najbolje je pobjeći od njega. Jednostavno primijeniš “nojevu životnu filozofiju”– gurneš glavu u pijesak i nadaš se da će se situacija sama od sebe riješiti. Bravo!”

Oho, polako postaju drske. “Slušajte vi dolje, nemojte da vam ja...” “Da nam ti, što?” pitaju me crte podrugljivo. “Možda siđeš dolje? Pa već si sišla. Zbilja si “dolje”, na dnu, i sa željom i s voljom, pa čak i inspiracijom. Recimo da ti je znanje, možda, na nekom nivou, ali što ti to vrijedi kad se sve ostalo nalazi na samom dnu?! E, kad bi se barem mogla pokrenuti...” pomalo čeznutljivo zavape crte u bilježnici.

Polako sam već postajala ljutita što nisam ni pokušavala prikriti bijes. “Vi ste najobičnije crte u bilježnici. Otkud vi znate što se može, a što ne može pokrenuti? Pokrenut ću se kad ja hoću i pisat ću po vama i po svim drugim crtama što i kako hoću. Je li vam to jasno?”

“Jasno, jasno”, tobože pomirljivo će crte. “Jasno nam je da možeš pisati što god te volja. Jedini je problem u tome što ne znaš kako bi počela, što bi napisala u sredini te kako bi završila to što pišeš. Ostalo je, više-manje u redu.”

Vidim ja da mi se crte i dalje rugaju. Zbog toga sam im odlučila priprijetiti. “Ma, je li? Polako postajete prepametne. Čini mi se da je došlo vrijeme da lijepo zatvorim bilježnicu, upalim računalo i svoju slobodnu temu napišem u word-u. Vas ću prepustiti mraku zatvorenih stranica. Što kažete na to, ha?”

“Kažemo, samo ti daj. Čim pokreneš računalo, pokazivač već sam leti na internet. Nisi ni okom trepnula, a prstići već kucaju korisničko ime i zaporku na “fejsu”.

He, he, uostalom tko će uopće pronaći gdje je sakriven taj nesret-

ni program za pisanje. Osim toga, čak i da ga nađeš teško da će ti on pomoći da pronađeš izgublenu inspiraciju.”

Vidim ja da s tim mojim crtovljem nema šale. Ipak, upala sam u raspravu i sad više nema bježanja. Valja ovu stvar izgurati na čistac – ovako il’ onako :

“Hm, u pravu ste, možda mi i ne će pomoći da pronađem izgublenu inspiraciju, ali sam barem sigurna da mi se ne će rugati, niti će mi soliti pamet kao što vi to upravo činite. Moj komp mene sluša, moj komp meni služi. On voli mene i ja volim njega. On me ne maltretira kao što to vi činite, moje bilježnice i knjige. Kužite, u tome je štos!

Crte su očito osjetile da moj otpor polako popušta, pa su ponovno krenule u napad. “Kužimo mi da si ti ta koja ništa ne kužiš. Tvoj komp nije ništa drugo nego jako dobro složena kombinacija plastike i metala. Namijenjen je tome da se ti njime služiš i on radi upravo ono što mu ti zadaš. Što ti natipkaš, on jednostavno precizno ispiše na ekranu kristalno jasnim jednoličnim slovima. Ako pogriješi ti, pogriješi i on. Ako na vrijeme primijetiš grešku i odlučiš je otkloniti, stisneš odgovarajuću tipku i on tu grešku automatski uklanja. Nema u njemu baš ničeg prirodnog, pogotovo ne emocija.

“Ma hajde...”, primijetim ja zajedljivo, “s njegove strane nema emocija, a s vaše ima. Vi ste strašno osjećajne pa me, reklo bi se, upravo zbog toga ovako mrcvarite, je li? Izgleda da sam napokon shvatila.”

Crte kao da su prečule ovu moju zajedljivost, pomirljivo nastavljaju sa svojim izlaganjem. “Za razliku od tvog komp, mi smo otisnute na papiru koji je u svojoj osnovi nastao od potpuno prirodnog materijala. A znaš i sama da su priroda i osjećaji itekako povezani. Naravno, mi vlastite osjećaje nemamo. Izgubile smo ih onog trenutka kada je posječeno drvo od kojeg je nastao list papira na koji smo otisnute, ali zato itekako dobro prikazujemo i prenosimo tuđe osjećaje. Eto, recimo, jednu te istu riječ svaki čovjek može napisati na

više načina, ovisno o tome kako se osjeća. Jednom će napisati ljepše, drugi put ružnije. Jednom će pisati oštra slova, a drugom prilikom slova će mu biti više okrugla. Jednom će, prilikom pisanja, skoro kopati po papiru, dok će ga drugi put jedva i dotaći pišući tankim, jedva uočljivim crtama.

“Zaista?” tobože iznenađeno primijetim. “Prenosite tuđe osjećaje, kažete. Ako, recimo, sada otvorim olovku i dobrano zaderem njo-me po svima vama, hoćete li i tada prenijeti nekakav osjećaj, ha?” upitam ih ljutito.

“Upravo tako”, odgovoriše crte ne mareći previše za moj bijes. “I to bi bilo prenošenje osjećaja. Ako ćemo pravo, ti tvoji osjećaji baš ne pršte ljepotom i dobrotom, ali su ipak osjećaji.”

Nakon ove rečenice, jednostavno sam stala. Naprosto sam blokirala i nisam znala što više reći. Mislila sam: “Čini se da su crte iz moje bilježnice doista u pravu. Možda se doista trebam podići s dna i doslovno prenijeti svoje osjećaje na papir bez obzira kakvi oni bili.”

Ponovo sam bacila pogled na prazne crte u svojoj bilježnici. Ovog puta, puno blaži i topliji od onog kojeg sam im uputila prije naše rasprave. Na jedvite jade sam preko usana prevalila, tiho ali iskreno: “Cure, hvala vam.” Ovoga puta, s njihove strane nije bilo nikakvog odgovora. Ali nije bilo ni podsmijeha koji me tako jako razljutio.

Podigla sam olovku, prislonila je na papir i krenula prenositi svoje osjećaje na papir. Pročitala sam na glas prvu rečenicu i vidjela da sam napravila pravu stvar :

“Nema gore situacije nego kad se suočiš sa slobodnom temom.”

Bojana Dimovski, 7. r.

OŠ Mate Lovraka, Zagreb

Voditeljica: Marija Ptičar

Najbolja prijateljica

Prije nekoliko tisuća godina na proplanku iznad tajnovite šume živio jednorog Lucas. Dani su mu prolazili u veselju i igri. Imao je mnogo prijatelja – zečića Zvrcka, vjevericu Mirtu, ježa Božu i žabicu Holly. Ipak, imao je jednu neostvorenu želju. Želio je upoznati prijateljicu jednorožicu. Ta mu se misao vrtjela po glavi svaki dan.

Jedne maglovite večeri, prije spavanja, stara mu je baka Mandica ispričala zanimljivu legendu... Ona je kazivala kako negdje na kraju svijeta postoji Čarobna knjiga, koja će onomu tko je prolista od prve do zadnje stranice ispuniti životnu želju.

Nekoliko dana kasnije Lucas je odlučio krenuti na put. Prijatelji su ga odgovarali, no on se nije dao smesti. Čvrsto je stajao pri svojoj odluci. Žabica Holly sakrila se u njegovu naprtnjaču. Krenula je s njim. Lucas je to shvatio tek kada je već daleko odmaknuo i, iako se na početku malo ljutio, kasnije je bio sretan što na ovom dalekom putovanju nije sam.

Putovali su danima. Prošli su sedam mora, sedam gora, nekoliko rijeka i šuma. Pitali su mnoge za Čarobnu knjigu, no nitko ništa nije znao. Kada su već gotovo izgubili svaku nadu, jedne su večeri, uz prašnjavu cestu, sreli vilenjaka Marka. Upitali su ga zna li štogod o Čarobnoj knjizi. On je rekao kako je čuo ponešto o njoj, da zna što kazuje legenda, ali da je nikada nije vidio. Ispričao im je kako se knjiga nalazi u špilji s druge strane duge.

Lucas i Holly krenuli su dalje prašnjavom cestom. Hodali su još mnogo dana i kada su već bili na kraju snaga, ugledali su prekrasnu dugu. Uzbudeni su prošli ispod nje i ugledali suncem obasjanu pećinu. Čim su ušli, vidjeli su Čarobnu knjigu. Lucas je brzo potrčao i počeo je listati.

Kada ju je prolistao do zadnje stranice, iza sebe je začuo smijeh. Okrenuo se i ugledao prekrasnu, bijelu jednorožicu. Ona ga je

pogledala sa smiješkom i rekla kako je čitav život uz njega. Bila je to njegova najbolja prijateljica, njegova žabica Holly.

Ena Bilen, 5. r.

OŠ Brajda, Rijeka

Voditeljica: Branka Perković-Jardas

Zvijezde u mojim očima

Svake večeri kada pada noć
i polako dolazi vrijeme kad na spavanje moram poć,
one me opet na igru zovu,
opet su smislile igru novu.
Jučer ih u oblike spoji,
danas ih prebroji,
sutra ih oboji,
preksutra osvoji.
One prijateljice žele biti svima,
nije im bitno je li proljeće, ljeto, jesen il zima.
Nije im bitno kako se odijevaš
niti koliko glasno pjevaš.
Koliko si bogat također bitno im nije,
njihov prijatelj svatko biti smije.
Osim toga, one svijetle tako lijepo i jako,
a čak ne moraš ni platiti kartu, njih besplatno može gledati svatko.
Svaka zvijezda ima na milijune sestara,
a u svakom se trenutku nova zvjezdica stvara.
Zvijezde se često s mjesecom druže,
igraju se s njim i oko njega kruže,
i sa suncem one pričaju često,
nikad ne miruju, stalno mijenjaju mjesto.
Tako su tajanstvene, ponekad mi dođe da se vinem u visine i pole-

tim prema njima,
da mi bude toplo jer kod njih nikada nije zima.
Da bar nisu tako daleko,
sjela bih na oblak i do njih plovila meko,
a ovako, svake večeri kad idem leći,
zbog njih zaspim sva u sreći,
znajući da sutra igrat ćemo se opet
i da će me možda baš tada povesti u svemirski let.
Pritom pomislim: ljudi vam mogu oduzeti puno stvari,
bez obzira koje ste boje kože,
ali obitelj, prijatelje, upornost i zvijezde nitko vam oduzeti ne može.

Kristina Flanak, 5. r.

OŠ Augusta Harambašića, Zagreb

Voditeljica: Iverka Kraševac

Moj dida

Jo ča me dida voli...
Uvik mi je iz poja smokve nosija.
Na dvoru san ga svaki dan čekala,
i kad bi doša, u naramak mu trčala.
S večeri, dok bi oganj ložija
i kod komina sidija,
priповida bi štorije kad je mali bija
kako je lipo živija.

I tega san ga dana na dvoru čekala
kad je baba moja gorko zaplakala.
Na ponistri svića se užgala,
a mater me zagrlila
i ništa ni govorila.

Rječnik

dida – djed; ča – što; volija – volio; uvik – uvijek; poja – polja; nosija – nosio; san – sam; doša – došao; ložija – ložio; komina – otvoreno ognjište; sidija – sjedio; pripovida – pripovijedao; štorije – priče; bija – bio; lipo – lijepo; živija – živio; tega – toga; baba – baka; ponistri – prozoru; svića – svića; užgala – upalila; ni – nije

Geić, Duško i Slade Šilović, Mirko. *Rječnik trogirskog čakavskog govora*. Trogir: Muzej grada Trogira, 1994.

Barbara Sorić, 6. r.

OŠ Majstora Radovana, Trogir

Voditeljica: Valerija Zečević

Čuda tehniki

Si znate da va današnje vrime postoje sa čuda tehniki, a mi mlaji jedva čekamo da najdemo lazno pa da sidemo pred tu škatulu , kako veli moja baba, i da pojdemo va niki drugi ,ča bi rekli, virtualni svit ... Se j' počelo onoga dana kad je moja baba prišla vidit ča delan jer kako j' rekla previše san tiha. „Ča delaš?“ – pitala me j'. „Fejsan!“ – promrmolila san. „Čaa??? Ča si FEJ? Čaj to? Ja niš ne vidin nego da buljiš va tu ludu škatulu i nabijaš po ton tipkali!“ „S miron malo budi!“ zinula san. “Vidiš da se dopisujen na četü s prijateljicun Zagreba!!!“ „Ojme! Ojme!! Čuda na sviti! Da divani s nikin Zagreba, a tu si Bribiri va svojoj kamari! Ti si mala skrozi poludela!! I da znaš morat te očü klast predase i očitat ti bukvicu!“ – zijala j' baba. Onda j' krenulo... Duro j' baba broštulala i ni se dala smest kako j' bilo nigda, a kako j' sada i kako ovaj mladi svit ne more naprvo buljeć va te škatule... Na ekrani počele su se redat slici ča su ih kladale moje prijateljice, a ja san lajkala divaneć babi da i ona

malo pogljeda. „Znašil ča? Ovoj sada pevršilo saku meru! Kako te male sada moreš vidit totu, a one su nigdi doma?“ – jaukala j’ baba i sa smućena prošla ća. Mislela san da san je se zauvik rešila, ča se tiče kompjutera, ali ni njoj vrug dal mira pa j’ saki dan hodila k meni da me kontrolira, do onoga dana kad je skrozi zamučala. Oči su joj postale vele, zabeljene va tu škatulu kako ju j’ ona zvala. Hodi mi malo nazovi na taj vražji skajp sestru v Njemačku ili onu drugu rojakinju v Meriku pa oću malo š njimi podivanit, a oću ih i vidit... Baba j’ verujte spojila celi svit. Dan po dan zrivala me j’ z moje katride i zauzela mesto pred tun, sada za nju, čudotvornun škatulun. „Sa čuda ovoga svita moreš vidit kot na dlani, na monitori ili ekrani“ – divanela j’ , sada već školovana, moja baba.

Dilila j’ recepti susedami faleć se da ih je znela z interneta i više joj ni bilo čudno kako se ljudi čak i žene, upoznajuć se priko interneta. Jednun ričun postala j’ tata-mata za informatičke stvari. I ded je bil jako zadovoljan. On je pak konačno zauzel pravo mesto pred tv-on uživajuć va blagodatih stotine programih, slobodan od turskoga zajika jer verujte tv sad babi više ne rabi. A ja? Ja sad igran po vani žmurice, lovice i druge monadi... Živin va nadi da taj čudesni stroj postane opet moj.

Rječnik

si – svi; va – u; vrime – vrijeme; sa – sva; tehniki – tehnike; mlaji – mlađi; najdemo lazno – pronađemo vremena; sidemo – sjednemo; škatulu – kutiju, računalo; veli – kaže; pojdemo – otiđemo; va – u; niki – neki; ča bi rekli – što bi rekli; virtualni svit – virtualni svijet; se j’ – sve je; baba – baka; prišla vidit ča delan – došla vidjeti što radim; j’ – je; san – sam; ča delaš – što radiš; me j’ – me je; fejsan – fejsam (provodi na društvenoj mreži facebook); promrmolila san – promrmljala sam; ča – što; ča si fej – što si fej; čaj to – što je to; niš – ništa; ne vidin – ne vidim; buljiš va tu škatulu – gledaš u tu kutiju; nabijaš po ton tipkali – nabijaš po toj tipkovnici; s miron malo budi – pusti me na miru; zinula san – viknula sam; dopisujen – dopisujem; s prijateljicun – s prijateljici-

com; Ojme – ajme; čuda na sviti – čuda na svijetu; divani – govori; s nikin – s nekim; tu si Bribiri va svojoj kamari – tu si u Bribiru u svojoj sobi; skrozi poludela – sasvim poludjela; morat te oću klast predase – stat ćeš ispred mene; očitat ti bukvicu – ukoriti te; zijala j' – vikala je; j' – je; dur j' baba broštulala – cijelo vrijeme je baka prigovarala; smest – pomutiti; nigda – nekada; j' – je; svit – svijet; ne more – ne može; naprvo – naprijed; buljeć va te škatule – gledajući u te kutije; na ekrani – na ekranu; redat sliki – nizati slike; ča – što; kladale – stavljale; prijatelice – prijateljice; san – sam; divaneć – gvoreći; babi – baki; pogljeda – pogleda; znašil ča – znaš li; ovoj – ovo; pevršilo saku meru – prešlo sve granice; moreš – možeš; vidit totu – vidjeti ovdje; nigdi – negdje; j' – je; sa smučena – sva zbunjena; prošla ča – otišla; san – sam; mislela san – mislila sam; zauvik rešila – zauvijek riješila; ča se tiče – što se tiče; ni vrag dal mira – nije vrag dao mira; saki dan – svaki dan; hodila – išla; skrozi zamučala – potpuno utihnula; vele – velike; zabeljene va tu škatulu – zagledane u tu kutiju; hodi – idi; v – u; rojakinju – rođakinju; v Meriku – u Ameriku; oću – hoću; š njimi – s njima; podivanit – govoriti; vidit – vidjeti; verujte – vjerujte; celi svit – cijeli svijet; zrivala me j' – izgurala me je; z katride – sa stolice; mesto pred tun – mjesto pred tom; čudotvornun škatulun – čudotvornom kutijom; sa – sva; svita – svijeta; moreš vidit kot na dlani – su dostupna kao na dlanu; monitori – monitoru; ekrani – ekranu; divanela j' – govorila je; dilila j' – dijelila je; baba – baka; recepti – recepte; susedami – susjedama; faleć se – hvaleći se; znela – preuzela; ni – nije; upoznajuć – upoznajući; priko – preko; jednun – jednom; ričun – rječju; tata – mata – biti profesionalac; ded – djed; bil – bio; zauzel – zauzeo; mesto – mjesto; tv – on – ispred televizije; va blagodatih stotine programih – u ljepoti stotinu programa; zajika – jezika; verujte – vjerujte; više ne rabi – više nije potreban; igran – igram; monadi – gluposti; živin – živim; va nadi – u nadi

Dea Sokolić, 6. r.

OŠ dr. Josipa Pančića Bribir, Bribir

Voditeljica: Tereza Karlović

Bakin nediljni ručak

Moja baka i dida žive u Gundincima.

Nediljom se baka uvijek diže u šest sati. Odma razvuče firangle i otvori pendžer da u sobu uniđe friški zrak. Onda ode u kujinu. Dida već loži šporet. Od mlika, kerme i brašna baka zakuvljuje tisto. Danas je nedilja pa mora bit roga i masnice za unučad iz Županje i Broda. Kad baka kuvaćom izradi tisto, metni ga na toplo da se diže. Dida sluša poljoprivrednu emisiju, a baka pristavlja ručak. Sinoć je pripremila pitla pa će bit domaće friške supe. Meće mrkvu i peršinu koje su, naravno, iz njezinog vrtla. Dok se supa lagano kuva, baka pohuje piletinu na domaćoj maste. Usput prigledava zakuvano tisto.

Ispohovano meso meće u rajliku na toplo. Od svoje jabučne supe kuva sos. E, sad je i tisto spremno za razvijanje, samo što nije prikipilo iz vangle! Baka na seniju meće bili stojnik i istresa tisto. Nožem ga podilji napola. Od prve polovice tista pravi peretke-roge.

“Pa jes ti, Reza, čula koliko mi mlika uvozimo dok naši seljaci propadaju? Aaa? Eno komšija Mata moro prodat krave mesaru jer je cina niska!” komentira dida ljutito prilog iz poljoprivredne emisije dok baka mota roge.

“Da, a žena mu ošla u Njemačku. Tamo čisti starački dom pa doma šalje novce da imaju od čeg živit”, nadovezuje se baka na didin razgovor.

“Sramota!” viče dida i maše rukama. «Jesmo l’ zato unišili u Evropu? Seljak ne može živit od svojeg teškog rada, nego mora decu slat da služe po Njemačkoj! Osta naša Slavonija bez ljudi, a nekad su govorili da možemo ranit cilu Evropu! Uvoze stari gra čak iz Kine u kojoj je kontrola proizvoda nikaka.”

“Pa ni’ ni čudo da su u Engleskoj krave poludele kad su i’ ranili samljetim kostima zaklani i krepani krava!” dodaje baka mažući tepsiju.

“Vidi vog našeg pitla kako se meso lipo crveni a koža žuti. Odo je po avlije i jeo našu ranu bez ikake kemije. Njegova je supa lik!”

“Nisam ja džaba ljetos skupljo i rukama dropio zlaticu. Ima’ će unučad zdrav krompir za ‘naj ... kako se kaže...pomfri!”

Ponosi se dida svojom ekološkom proizvodnjom, ali ni baka se ne da.

“Ni ja nisam jabučice špricala! Pogledi jabučnu supu u špajzu kaka je bistra i gusta. Nijedna se flaša nije pokvarila! Biće dece za nu talijansku pogaču sa sirom i šunkom. Al’ ako mi vako nastavimo fort pričat, neće kolači bit gotovi do večernje! Ajde, Pava, primaži roge jajcetom i posolji!”

Roge kratko odstoje i idu u šporet. Za to vrime baka pravi masnicu s kakaom jer to unučad najviše volji. Mora se metnit puno kakaa i šećera da se napravi čokolada. U tepsiju meće tri struke masnice. Roge su pečene pa masnica može u renu.

Dok se kakaovnjača peče, baka i dida se spremaju na veliku misu. Dida se ponovio u anjucg. Supa od pitla se skuvala, a i masnica je ispečena.

Zajedno izlaze kroz avliju na drum i s komšijama kreću u crkvu.

Baka priča komšinici Marici:

“Kolači su ispečeni, meso isphovano, sos skuvan. Još samo treba procidit supu i napraviti tenfani krompir. Dolaze mi moja deca i unučad iz Broda i Županje na ručak!”

Bože, poživi moga didu i moju baku, da još puno puta uživam u njezinim ručkovima koje bi “i mrtav jeo”!

Rječnik

frangle – zastori; endžer – prozor; riški – svježi; šporet – kuhinjski štednjak na drva; kerma – kvasac; roge – pecivo od dizanoga tijesta, premazano jajetom i posuto solju ili sezamom, kiflice; masnica – zarolani kolač od dizanoga tijesta punjen nadjevom od oraha, maka, rogača ili kakaa; prema vrsti nadjeva zove se orahnjača, makovnjača ili kakaovnjača; supa – juha rajlika – emajlirana posuda s poklopcem; sos – umak od masti, brašna i juhe od rajčica; vangla – emajlirana posuda bez poklopca s uskim dnom, naglo se širi prema vrhu; sinija/ senija – stol; avlija – dvorište;

jabučica – rajčica >jabučna supa – juha od rajčica; špajz – smočnica
rena – pećnica; anjcug – muško odijelo, čine ga sako i hlače; tenfani krom-
pir – krumpir-pire

Luka Živković, 8. r.

OŠ Mate Lovraka Županja, Županja

Voditeljica: Radojka Matić

Moj djed

Moj djed Vlado, kojega zapravo svi zovu Dado, ima čudnu bolest nazvanu po jednom čovjeku s njemačkim prezime-
nom. Liječnici još nisu dokazali od čega se dobije, a kad pitam
tatu, on kaže da je to obična staračka promjena.

Svu brigu oko djeda vodi baka. Fizički, on je jak dobro i sve
može raditi, ali moram priznati da mi se njegovo ponašanje često
učini vrlo čudnim. Izmišlja brojne priče, ali ne bilo kakve, nego
zanimljive i uvjerljive, kao da se događaju u stvarnosti. Osim
priča izmišlja i imena ljudi. Kad sam nedavno bila kod njih, rekao
je baki da ju je trebala neka gospođa Plonzi koja se njihovom uli-
com vozila na biciklu i rekla da će ih poslije posjetiti. Baka nekad
poludi od takvih priča i kaže da ih više ne može slušati.

Kad se moj djed ujutro probudi, vuče noge do kuhinje, sjedne
za stol i baki viče: „Papiti, papiti!“ Ona ga posluži, a on sjedi kao
kralj i jede njezine slastice. Poslije doručka odlazi u svoju sobu
u kojoj lijepi kolaž po bijelim papirima. Kaže da se bavi apstrak-
tnom umjetnošću. Istražila sam da je to umjetnost u kojoj djed na
slici nešto vidi, a mi ostali ne. Svi su zidovi sobe prekriveni ta-
kvim djedovim slikama. Jednom je na zid objesio prepolovljenu
vješalicu za odjeću. Isprva mi je bilo smiješno, a kad mi je rekao
što je zapravo obična vješalica postala, prestala sam se smijati.
Čudila sam se samoj sebi i tome kako prije nisam shvatila: vje-

šalica je na djedovu zidu postala križ! Ove djedove sklonosti pripisujem činjenici da je djed cijelog života bio učitelj likovnoga. Osim toga, bio je i maratonac. Govorio je da nije jako brz, ali da može trčati na duge staze.

Njegovo rezervno utočište je klijet u vinogradu gdje drži brojne medalje i ostatak slika. Mnoge je dane *dedek* proveo u tom vinogradu.

Kad danas gledam tog visokog i tankog čovjeka čija sijeda kosa s par crnih vlasi stoji na mudroj glavi, jasno mi je zašto u toj kući u Varaždinskoj ulici nikad nije dosadno. I sve je na svojem mjestu jer kad djed stvari stavlja na svoje mjesto, uvijek ponovi ove riječi: „Takoc, makoc, poprdakoc!“

Jana Ramušćak, 6. r.

OŠ Vidovec, Vidovec

Voditeljica: Kristinka Štefan

Krava za bicikl

U maloj trošnoj kući moje prabake vrijeme je stalo. Čak i stari drveni sat na zidu odavno već ne kuca. Njegovo klatno stoji zaustavljeno u vremenu kada ga je pradjed posljednji put navinuo. Ljeti okružena bezbrojnim cvijećem u stotinama boja, kućica i baka vješto skrivaju svoje godine. Pod vrijednim i spretnim rukama bujaju već odavno zaboravljene biljke. Vrt zuji i bruji i pjeva od veselog bakina glasa.

No sada, kada je palo i posljednje lišće s grana i mraz zažutio i posljednju travku, kućica je ostarjela i umorila se, kao i moja baka.

Otvorivši kućna vrata, miris trošnog pokućstva i vlage zapuhne mi nosnice, a toplina malene kuhinje i radostan bakin osmijeh prožmu me i zagrle mi srce. U tren oka zamirišu palačinke i baka me povede na dalek put u svoje djetinjstvo.

Puf! U trenu se nađemo nasred prašnjavog puta, guske gaču,

pijetao kukuriče. Baka stoji do mene bosa u skromnoj bijeloj haljinici, kose spletene u dvije pletenice. Desetak joj je godina. Uzme me za ruku i uđemo u njezino dvorište.

Miriše ljeto, pokošeno sijeno i zrele trešnje.

Cestom voze konjske zaprege, nema televizije i telefona, u školi se piše kredom po drvenim pločicama. Živi se skromno i ima se malo. Djeca pomažu roditeljima na polju i u štali, kopaju na njivama, čuvaju stoku na paši. Trče bosu po poljima i prašnjavim putovima, grade kuće od stogova sijena. Čini mi se da se jako dobro zabavljaju.

Baka se živo sjeća dana kada je dobila svoj prvi bicikl. Imala je trinaest godina. Njezin tata za njega je prodao kravu, no nije mu bilo žao. Rekao je: „Neće moja Milka više pješice u Belovar u zanat!“ Do zanata trebalo je prijeći nekoliko kilometara prašnjavog puta.

Na tom putu znala je sjesti u šikaru da se odmori pa usput pojela ručak koji je nosila sa sobom. Jednom je uštedjela *tringlt*, kupila nove cipele pa ih ostavila onako zapakovane negdje uz cestu.

Bila je ona i nestašno dijete; znala se zaigrati i ne obaviti zadane poslove. Voljela je pjesmu i svirku, učila svirati violinu sa seoskim svircima, igrala se da je velika dama. S prijateljicom Lili ukrala je brašna, pobijelila lice, crvenim papirom namazala usnice i obraze te stala uz prozor i pjevala iz svega glasa dok su je roditelji čekali na njivi da im pomogne u poslu. Susjede su zgroženo obavijestile roditelje, ali roditelji su bili blagi i oprostili joj, kao inače. Naime, jednom se iz škole usred zime vratila bez novog kaputića koji je dala sirotoj Jani. Što će joj dva? Može ona i u starom! Roditelji su je blago prekorili te joj odmah oprostili dirnuti njenom samilošću.

Sjeća se baka i prvih udvaranja, mnogih plesnih zabava, vrtuljka sa seoskih sajмова, kao i svojih prvih školskih packi.

Bilo je to u drugom razredu. Na satu računanja napisala je zadatak učenici iz klupe. Učitelj je odmah posumnjao i tražio od nje da prizna, ali ona nije htjela pa je dobila packe.

Pod odmorom cijeli je razred pobjegao na seosko vjenčanje te umjesto u razred otišao u crkvu. Svakoj djevojčici san je vidjeti mladu u dugačkoj vjenčanoj haljini. Učenici su zaboravili na vrijeme, i školu, i učitelja koji ih je mirno čekao u razredu. A čekala ih je i kazna – prvo klečanje pred pločom, a zatim i vruće packe. Opet packe! Baka se sramila reći roditeljima što se dogodilo, ali ruka koja je poplavljalila i otekla govorila je sama. Kada je učitelj Branko navečer svratio do njezina oca, na čašicu pića, otac mu je zamjerio na grubosti. Učitelju je bilo iskreno žao.

Nekoliko dana poslije učitelj ima rođendan. Došli mu na proslavu ugledni gosti iz grada. Učitelj je došao po svoju baku, pozvao je na kolače i pred svima predstavio kao svoju najbolju učenicu. Baki je bilo drago i sve mu je oprostila, a na rastanku je čak dobila i poljubac u obraz.

Puno je priča stalo u bakinih dugih 87 godina. Neka ih je još novih, barem 100!

Sljedeći put, bako, ja vodim tebe na putovanje u moje vrijeme da stvaramo nove priče!

Lara Srdojević, 7. r.

II. OŠ Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Vlatka Bily

Miće Security

Kad sam, navodno, bio mali, a ja ne vjerujem da sam ikad bio mali jer geliram kosu od vrtića, obožavao sam slušati bakine priče. Pripovijedala mi je o ovome i onome, priče sasvim različite: o vuku koji je preveslao sedam kozlića, o kralju Midi, koji, što god dodirne, pretvori u zlato, o svojoj babi Ranki i potoku koji se jednom zaledio usred ljeta i svakakvim ostalim čudesima. O bićima, stvarima i događajima iz kojih bih uvijek izvukao neku

pouku. Manju ili veću. Zamišljao bih ih snažne i hrabre; lukave i spretnе, pobjednike i pobijeđene. Svakom sam znao lik i naličje. Ono što se zbilo, a i nije. A onda je jednom baka iz rukava izvukla priču o anđelu čuvaru koji spašava ljude iz svakoјakih nezgoda. Kod tog anđela čuvara malo sam zapeo. Nikako ga nisam mogao zamisliti kao nekog velikog junaka. Više je to bio neki šepRTLjavi i simpatični mladić, za kojeg mi je bilo čudno kako se s krilima uopće uspijeva provući kroz uske uličice i ispod električnih vodova. Tu bi se i najspretniji čovjek malčice osmudio. U nosu bih osjećao miris spaljenog perja.

I dalje, razmišljao sam, ako je istina da svatko ima svog osobnog anđela čuvara, zašto onda ljudi troše novac na osiguranje? Bio sam uvjeren da je sve to o anđelima čuvarima prenapuhano. Da je to priča koju bake pričaju unucima samo da bi ih što duže držale u stanju zbunjenosti i filozofskog razmišljanja, odnosno da ih na dulje vrijeme riješe i s mirom nastave gledati svoje turske serije. Iz te priče nisam izvukao nikakvu pouku, osim da nikad u životu nisam osjećao kako imam anđela čuvara. Na primjer: često bih na nogometu zaradio oderana i krvava koljena (i hrpu golova u fazi kad sam sanjao o karijeri vratara), na satu likovnog bih redovito zamazao majicu akrilnim bojama, vraćao se kući prljav kao prase i slično. Da ne spominjem koliko sam samo puta ostavio kutijicu s gelom za kosu pod otvorenim prozorom kupaonice, dok je vani minus deset. Jednom sam čak na putu u grad nad gradovima, Dubrovnik, ugazio u kravlju balegu u novim, skupim tenisicama. Dubrovnik i balega? To uopće ne ide zajedno! Osim u slučaju mene i mog anđela čuvara.

Kad sam krenuo u drugi razred, baka mi više nije pričala priče. Pa nisam ja više mali (iako nikad nisam ni bio mali). Školu volim. Idu mi gotovo svi predmeti, ali je još više volim zbog svojih prijatelja.

Jedino što u školi baš i nisam volio— učenje je pjesmica napamet. Mene pamćenje u tom slučaju nije baš služilo. Zaboravio bih da pjesmicu uopće treba naučiti, a kad bih se toga i sjetio, ne bih uspio zapamtiti ni tri stiha zaredom.

Dogodilo se da smo na satu vjeronauka učili o anđelu čuvaru. Uglavnom sam sve priče našeg velečasnog smatrao manje ili više izmišljotinama, pa tako i ovu o anđelu čuvaru, ali se, iz pristojnosti, o svom mišljenju nisam izjašnjavao. Za domaću smo zadaću morali napamet naučiti molitvu anđelu čuvaru. I naravno, kao i inače, na jedno uho mi uđe, na drugo izađe. Zaboravio sam na to.

Sutradan mi umalo suze nisu krenule kad je velečasni otvorio moj broj u imeniku. Nekako sam se uspio prisjetiti bakinih priča i njezinog uvjeravanja da baš svatko, ali svatko ima svog anđela čuvara, i cijela se molitva samo izlila iz mene. Tako sam lijepo i izražajno to izmolio, da sam dobio čak dvije petice umjesto predviđene jedne. Sad sam vjerovao da me netko spasio iz gabule u koje sam upao zaboravivši zadaću.

To je bio dan kad sam upoznao svog anđela čuvara. Bio sam sretan kao malo dijete (iako ne znam kakav je to osjećaj jer ja nikad nisam bio mali). Moj anđeo je arhanđel Mihael (barem tako on i moja baka kažu), ali ga ja od milja zovem Mićo. Mićo Security. Ima afrofrizuru, bradu i brčiće. Nizak je, debeo i nespretan. Ali što je najbitnije, pomaže mi. Shvatio sam da je anđeo nad anđelima, jer nikada nije ni dopustio da mi se dogodi stvar ili situacija iz koje bi me, poput Batmana ili Spidermana, filmski spašavao. Čuvao me je tako što nije dopustio da mi se dogodi neka veća nesreća.

Zdrav sam. Imam roditelje koji me puno vole. Imam prijatelje. Imam svoju sobu u kući u kojoj je toplo. Ne gladujem. Idem u školu. Ja sam sretan, pa makar me jutrom dočekaao zaleđeni gel za kosu.

Miće Security se brine o važnijim stvarima nego što je jedna frizura.

Patrik Atanasovski, 7. r.

OŠ Antuna Bauera, Vukovar

Voditeljica: Anica Jukić

Šareni svijet ničega

Bojam 38. kućicu u nizu u planu mog puta do škole (zadaca iz tehničkoga). Trideset i osmu! Naravno, moja kuća je najdalje, dok neki, neki mogu nacrtati samo školsko dvorište i evo, već su u školi. A ja...

‘Odi po poštu, Klara!

Nevoljko odvojim pogled. Mama otvara usta. Slika bez tona.

Klaaaaa! Poštaa!

Oh. Kako je dosadna. Odvučem se niz stepenice. Ne zaboravim dobro zalupiti vratima.

Ne znam zašto uopće idem po poštu. Nije da nam netko piše. Dobivamo samo račune i reklame. Račune tata skuplja „za kasnije“, a reklame..

Otvaram metalni poklopac kante na kojoj piše POŠTA. Naravno, samo jedna bijela omotnica, a ostatak se šareni. „S Vama kroz život“– piše na jednoj. Ne razumijem. Kako trgovina može ići kroz moj život. Ili je to poruka tetama na blagajni koje skoro cijeli život tamo sjede? Ili stoje! Kako baka kaže:

Nemaju ni petak, ni svetak.

„Oslobodili smo cijene“– piše na drugoj. Pred očima mi odmah prolete papirići s cijenama, svi obvezno završavaju sa, 99. Papi-ri-cijene lete u nebo, ispod njih vise lanci kojih su se oslobodili, a za zadnju kariku lanca čvrsto se drži čovjek izbezumljenog lica u odijelu – menadžer koji je, eto, dozvolio da se cijene oslobode.

Gluposti.

Ostavljam reklame kod bakinog telefona. Vrijeme je za jutarnji signal za kavu njene prijateljice: telefon zazvoni dva puta, a onda prekine. Sastaju se svaki dan, prepričaju sadržaj zadnje epizode serije, podsjetu se kako je sve prije bilo ljepše i bolje i pregledaju najnovije reklamne letke.

Za ručkom je baka posebno ljubazna prema tati. Naribala mu je čak i mrkvicu za salatu.

Čuj, baš sam nešto gledala.

Tata samo žvače i gleda preko stola.

Znaš kak su sve tave već stare. Sav teflon se skuril, furt se mrvi!.

Tata lomi komad kruha.

Imaju popust na keramičke tave! 50 posto! – uzbuđeno završi baka.

Vidjet ćemo! – tata je ni ne pogleda, a baka uvrijeđeno ode u kuhinju.

Ipak, na kraju ručka tata preuzima šarene papire– reklama. Odmah odvoji onaj s građevinskim materijalom i počne dvoumiti nad miješalicom cementa. Proučava cijene u prospektu, na internetu, na Njuškalu, na e-bayu.. Na kraju odbaci prospekt: neće kupiti ništa. Tako obično završi svaki slučaj vezan uz njega i kupovinu.

Prospekata se sada dočepala mama. Nije našla ništa za sebe, ali... Evo, doskakutala je oduševljeno do mog brata Lovre.

Vidi kako su krasne ove planinarske cipele! Zar ti nisu simpatični ovi šareni žniranci?!

Lovro nezainteresirano podiže pogled s kompjutra: piše seminarski rad o sekularizmu, odnosno proučava My Apps dok gleda zadnju sezonu „Kako sam upoznao vašu majku“.

Ne. Nisam poludio da nosim tako nešto.

Mama ga još malo nagovara, ali ubrzo i njoj dosadi: Lovru je nemoguće nagovoriti. Mama uzdahne i odloži šarene prospekte na „kupček“ u dnevnoj sobi. To joj je i inače običaj: svaka horizontalna površina u kući prekrivena je neakvim papirima.

Daj da i ja malo pogledam što ima – pomislim i počnem tražiti nešto privlačno za sebe. Oh, kakve super ponude: veliko sniže-

nje posteljine i vrhunski gurmanski pribor za jelo – samo noževi, doduše. Ne znam kako ti ljudi zamišljaju ručak: svako nabode komad mesa na vrh noža i to je to? Naravno NIGDJE ništa zanimljivo: nema ni traperica, ni majica, ni tenisica. NIŠTA. Veliko ništa.

Skupim sve te papire i stavim ih u vrećicu. Ipak nije da baš ništa ne vrijede. Za kilogram starog papira dobit ću 0,50 kuna.

Klara Križan, 6. r.

OŠ Brestje, Sesvete

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

Fotografija koja je ukrala proljeće

Dok je plakala naslonjena na prljavobijeli zid hodnika koji je vodio do njezine sobe, Dana nije imala pojma što napraviti. Glasovi su odjekivali u svakom kutku njezina uma. Što je učinila? Zнала je da su postojali jer je željela da postoje, ali sada to više ne želi. Postali su san koji je izmaknuo kontroli.

Tri dana ranije sve je bilo kao i inače. Došavši kući iz škole, Dana je bacila školsku torbu iza kauča, zgrabila iz svoje sobe crnu kožnu torbu i sa stola dva keksa pa odjurila u park. Uskoro je sjedila na klupi u parku s fotoaparatom oko vrata. Nedugo zatim, prošla je 15-godišnjakinja s dugom valovitom kosom boje čokolade. Dana je, što je brže mogla, pritisnula onaj veliki gumb kako bi sačuvala izraz lica te prolaznice. Zadovoljna današnjim uspjehom, veselo se vratila kući. Pokupivši školsku torbu iza kauča, krenula je u sobu kako bi dobro promotrila fotografiju. Dočekao ju je prizor dvoje ljudi kako stoje pred prevrnutom šahovskom pločom. Svađali su se jer je cura koja liči psu rekla da zna igrati šah, a visoki, mršavi dečko joj je povjerovao. Ubrzo je shvatio da je pogriješio jer je Viva u šahu bila dobra kao kvadruplegična me-

duza. No Robert je bio iskusan šahist, pa joj je odlučio pokazati osnove, zbog čega se ona naljutila jer je bila uvjerena da bi bez problema pobijedila Kasparova. Zatim je Viva prevrtanjem ploče ubacila presudnu kap u Robertovu čašu i to nas dovodi do Danina ulaska. "Viva! Robert!" opomenula ih je. Robert je krenuo objašnjavati situaciju: "Ona je rekla da *zna* igrati...", no Dana ga je usred rečenice prekinula: "Nije me briga. Pospremite to." Pospremivši nered, nestane prvo Robert, a odmah zatim i Viva. Dana je na fotoaparatu otvorila mapu "privatno" upisivanjem lozinke 24601. Prolazila je kroz hrpe lica, uključujući Robertovo i Vivino, i napokon pronašla prolaznicu iz parka. Sklopila je oči, a kad ih je ponovno otvorila, pred njom se našla ranije spomenuta 15-godišnjakinja. "Zoveš se Paula!" uzbuđeno je uzviknula Dana. Paula ju je ravnodušno gledala, zamahnula kosom i lijeno promrmrljala: "Svejedno." To je bilo pomalo neobično. Koliko god su se Danini likovi međusobno svađali, prema njoj su uvijek bili dobri. U tom je trenutku na Danina vrata pokucala njezina sestra. "S kim razgovaraš?" upitala ju je pri ulasku. Dana se nasmiješila: "Sama sa sobom. Opušta me." Sestra se okrenula i, prije no što je zatvorila vrata, prošaptala si je u bradu: "Čudakinja."

Sutradan Dana je sjedila s prijateljima na klupici pred školom. "O, moj Bože! Ne mogu vjerovati da mi je dala jedinicu!" panično je rekla Dana. Sitna plavuša desno od nje odmahнула je glavom: "Samo jer nisi znala nabrojiti devet jezera u Hrvatskoj." "Kako ću to reći roditeljima?" Bucmasti dečko lijevo od Dane predloži: "Ispravi ocjenu pa im tek onda reci." "Vidjet ću," reče Dana i ustane s klupe, "u svakom slučaju, hvala. Bok!" Dani je malo olakšanje pružala činjenica da je danas petak, što je značilo da će sljedeća tri sata biti sama kod kuće. Na putu kući pred njom se pojavila Paula. Zanimljivo. Inače su uvijek ostajali u Daninoj sobi. "Zeznula si test, ha?" nasmijala se. "Glupa si. Roditelji će te *ubiti* kad saznaju." Dani je ovo bio šok. Nitko od njih nikad nije bio bezobrazan prema njoj. Paula ne bi postojala da nema Dane.

Valjda se i ovo moralo dogoditi jednog dana. "Neću im reći", odgovorila je Dana i nakon promišljanja rekla: "A ti ne možeš. Ionako si plod moje mašte. Nestala bi da ja to poželim." Paula se podmuklo smješkala: "I kakav je osjećaj biti luda?" Dana je pogledala prazninu koju je maloprije zauzimala Paula i počela razmišljati. Kad je stigla kući, njeni su roditelji sjedili za stolom i Danin je otac, dok je ona polako shvaćala da ona tri sata više nema, ozbiljnim tonom rekao: "Sjedni. Moramo razgovarati."

Sljedećeg se jutra probudila i ugledala Paulu kako joj sjedi na krevetu. Dana je odmah viknula: "Pusti me na miru!" na što je Paula odgovorila podrugljivim smješkom. "Ti si kriva", pjevno će Paula... "Odlazi!" prosiktala je Dana. Paula je slegnula ramenima: "Sama si rekla da sam plod tvoje mašte. Očito *ti* ne želiš da odem. Mislim da znaš da govorim istinu." Dana je brzo uzela fotoaparat iz ladice i izbrisala Paulinu sliku. Ona je nestala, a Dana se s olakšanjem bacila na krevet. Shvatila je da ju lakoća s kojom može nekoga izbrisati iz svog života u isto vrijeme uzbuđuje i plaši. Nakon nekoliko minuta je ustala, napravila si doručak i upalila televizor. Tada se sjetila sinoćnjeg razgovora: njezini se roditelji rastaju. Nekima je lako shvatiti da je često bolje da je dvoje ljudi sretno rastavljeno nego u nesretnom braku, ali ne i Dani. Njoj je to bio kraj svijeta, iz razloga koje ni sama nije mogla objasniti. Uzela je daljinski i promijenila program. "Hej!" iznenada se pored nje pojavila Viva. Dana ju je ignorirala. Viva je opet pokušala: "Hej!", a Dana ju nije ni pogledala. "Hej!" s druge se strane čuo drukčiji glas. Paulin. Dana ju je gledala s čuđenjem. Napokon je prošaptala: "Kako?" Iza Dane se stvorio i Robert: "Bok." Dana je otrčala u svoju sobu, no trojac se stvorio ispred nje. Opkolili su je i izvikivali uvrede, uvjeravali je da je svaka stvar koju je ikad napravila jednostavno pogrešna.

Ni sada, šezdeset osam godina kasnije, nije bila sigurna što se događalo u tom razdoblju njezina života. Je li to bila samo adolescentska maštarija? Jesu li joj pomogle pilule koje su joj propi-

sali ili je najbolji lijek vrijeme? Nije znala, a i nije ju zanimalo. Dana se naslonila na prljavobijeli zid nekog drugog hodnika, druge kuće, u drugom gradu. I sve je bilo u redu.

Tara Jović, 7. r.

OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb

Voditeljica: Valentina Lugomer

Neprimjetan stisak ruku

Mlako jutro provlači se kroz prozore. Nečujno i gotovo drsko nameće se i ispunjava prostoriju - jednu običnu, sivu čekaonicu u jednako tako sivoj bolnici. Plah miris proljeća i kiše miješa se sa zadahom bolesti. Nekoliko je toplih zraka pomilovalo tmurne zidove i obojalo ih u nešto svjetliju oker boju. Čekaonica se počela puniti šarenim mnoštvom. Sjene i brige ljudi ponovno su potamnile zidove. Jedino su crvene stolice priljubljene jedna uz drugu ostale iste i zadržale svoju žarku boju. Sjela sam na jednu od njih i spustila torbu do svojih nogu. Čovjek se osjeća tako odraslo kad sam ide doktoru. Još je nekoliko osoba sjelo svatko na "svoju" stolicu. Svi su se trudili držati razmak. Hladno i sivo ozračje svakome se uvuklo u srce i kao da nitko nije htio osjetiti prisutnost drugoga. Svako malo je kroz škripava vrata ušlo još ljudi. Sobica i hodnik, oboje onako duguljasti, počeli su podsjećati na mravinjak.

Na ulazu su se odjednom našla dva mladića. Jedan je bio sitniji, vrane kose i nježnih crta lica. Njegov je "suputnik" bio za glavu viši, a žarka mu je kosa bila skupljena u nespretnu punđu. Naslanjao se na crnokosog mladića, a na nosu držao krvavu maramicu. Obojica su zirkali uokolo. Nitko se nije previše obazirao na njih. "Molim vas, trebamo pomoć" niži je mladić drhtavim glasom pokušavao probiti žamor u čekaonici i hodniku. Nekoliko se glava okrenulo prema gla-

su. Očito zbunjen pogledima svih tih ljudi, mladić je utihnuo. Zbunio se na trenutak tražeći riječi kojima bi opisao situaciju. Napokon je promucio: "Mog prijatelja su pretukli." Kao da je nakratko promišljao koju će riječ upotrijebiti opisujući osobu koja se naslanjala na njega. Samo jedan kontakt sa svim tim sumnjičavim i osuđujućim pogledima bio mu je dovoljan da odluči. Uskoro im je prišla jedna od medicinskih sestara. Započela je tih razgovor, umirujući ih obojicu, a zatim je rekla: "Možete li, molim Vas, malo pričekati?" Imamo nekih poteškoća..." Dva su se mladića pogledala, tražeći odgovor, podršku. Bio je to isti onaj pogled kojim gledamo svoju majku kada tražimo rješenje neke nedoumice. Zurili su jedan u drugoga djelić sekunde, a zatim odgovorili u isti glas da mogu pričekati. "U redu. Sjednite, liječnik će Vas uskoro pozvati."

Dva su se mladića nekako dovukla do stolica. Kada su sjeli, ranjeni je brzo, no brižno i gotovo nježno maknuo ruku s prijateljeva ramena kao da ga ne želi uvaliti u neprimjerenosti. Jednim je pokunjenim pogledom prešao preko prijateljeva lica kao da se ispričava što odustaje i što se miče od njega. Ovaj nije reagirao. Nježno je skupio ruke na koljenima i zurio u pod. I on sam sjedio je mirno, uspravno. Držanjem nije izražavao gotovo ništa, ali njegove oči... njegove su oči bile živa vatra, slika koja mijenja tonove po želji, priča, otvorena knjiga. Lice mu je bilo prekriveno nijansama sjećanja; čas otrovno zelena boja straha, životinjskog straha te osjećaja stjeranosti u kut, zatim crvena uzbuna boli, žuta boja ljutnje pa hrabrost, prkos, pobuna, stisak šake, a zatim neka sjeta, siva sjenka, žalost, sram. Tiho je i naizgled mirno držao krvavu maramicu na svom nosu, ali duboko u njemu nešto se mijenjalo i spremala se oluja.

Tko zna koliko je ljudi vidjelo promjene na mladićevu licu. Svi su bili zabavljeni svojim problemima. Neka se sitna ženica naslonila na aparat za kavu, misleći nešto svoje dok su joj dvije neprimjetne suze ležale na rubovima očiju. Ruke, u kojima je držala nekoliko papira, vjerojatno nalaza, potresale bi joj se s vremena na vrijeme. Starica sijede kose koja je već nekoliko puta ustala kad bi liječnik prozvao nečije ime, ali nikad njezino, polako je ključala čekajući na red. Svako malo

bi poravnala naočale i to srednjim prstom. Dva su se starca sudarila prolazeći hodnikom u isto vrijeme. Neko su vrijeme vikali jedan na drugoga prijeteci pritom štapovima i snažno gestikulirajući, a zatim su se obojica smirila i počela pričati svaki o svojim bubrežnim kamencima hvatajući se za leđa kako bi dokazali tko tu zapravo trpi više.

Dva su mladića još uvijek čekala, obojica zadubljena u svoje misli. Kroz čekaonicu se odjednom prolomio liječnikov glas. Izrekao je nečije prezime. Bakica s naočalama refleksno je ustala, no brzo sjela kad je shvatila da prezime nije njezino. Bilo je prezime ranjenog mladića. Mladić je teško ustao i već se spremao krenuti, a zatim ga je njego prijatelj uhvatio za ruku. Samo neprimjetan stisak ruku, podrška, ohrabrenje, poput kratkotrajnog elektriciteta nevidljivog svima ostalima u prostoriji, ali opet dovoljnog da na dva lica stavi dva izbljedjela, umorna i ispijena osmijeha. Zatim je mladić ušao u ordinaciju, a njegov je prijatelj ostao sjediti sam. Čekaonicom je proletjelo nekoliko bezobraznih, no tihih komentara. Srce mi se stisnulo od nekakve čudne žalosti. Teške misli ovjesile su mi se o noge. U čekaonici je postalo previše zagušljivo. Što je natjeralo napadača da napadne? Koja sila, koji osjećaj jači od njega samoga, koja mržnja, koje neodobravanje? Zašto? Što uopće tjera životinje da napadnu, pobune se protiv vlastite vrste? Uzrujala sam se razmišljajući o nepravdi počinjenoj dvojici mladića. Zašto nas ljudska glupost može razljutiti?

“Zaista strašno!”

Bio je to razgovor ranjenog mladića i liječnika.

“Nadam se da ste zvali policiju. Mislim, takav napad, to je ipak ozbiljno.”

“Jesmo, hvala Vam na brizi.” Prišli su mjestu gdje je sjedio crnokosi mladić.

“Je li sve u redu?”

“Sve je u redu, ali dobro da ste došli.”

Liječnik mu je utješno stavio ruku na rame. Još su neko vrijeme

razgovarali. Zatim su se pozdravili, a dva mladića su otišla. Liječnik se vratio u svoju ordinaciju. U međuvremenu, netko je opet izrekao nečije prezime, a ona starica je ponovno ustala. Dva su starca još uvijek razgovarala o bubrežnim kamencima.

Bilo je lijepo napokon izaći u svjetlo dana. Prolazeći kroz grad, zamijetila sam dvije osobe kako mi dolaze ususret. Bila su to ona dva mladića iz čekaonice. Hodali su držeći za ruke i razgovarali o nečemu. Nekakva topla milina i sreća mi se razlila tijelom. A kad je crnokosi mladić uhvatio moj pogled, s odobravanjem sam se nasmiješila. Obojica su uzvratila toplim osmijehom. Dan je odjednom postao tako sunčan.

Alma Pongrac, 8. r.

OŠ I. G. Kovačića, Sv. Juraj na Bregu, Pleškovec

Voditeljica: Ružica Šikić

Priča bez dizala

Suteren

Petar se toga dana u strahu spuštao u suteren kako bi iz ostave donio, po maminoj zamolbi, glavicu kiselog kupusa. Ako se njega pita, suteren je najgore mjesto u cijeloj zgradi. Navodno te namami, i polako počinje usisavati u sebe. Dok je Petar polako silazio stepenicama u mračnu, pljesnivu prostoriju, motrio je na sve strane da ga ne bi tko „ukrao“. No u tom je trenutku zapuhao vjetar i snažno zalupio vratima, a preplašeni Petar počne po njima udarati vičući kako više nikad neće vući svoju sestru za kosu, i kako će uvijek pojesti sve što se nađe na tanjuru, a kad osjeti da je vjetar popustio, odmah otvori vrata i otrči natrag u stan ostavljajući za sobom širom otvoreni ulaz i glavicu kiselog kupusa izvađenu iz bačve.

Petar je danas, na njegovu nesreću, imao za ručak ribu s mahunama, zato što nije donio kupus iz mračne ostave. No mahune je, zbog

svog obećanja, morao pojesti tako da se tanjur sjajio. Bilo je to prilično blesavo obećanje.

Prizemlje

Stara gospođa Livadić već je godinama živjela u udobnom prizemnom stanu koji je uredila čipkama svih vrsta i porculanskim macama s identičnim šalicama za čaj iz nekog prošlog vremena, no sad joj je, zbog starosti i lošeg zdravlja, prijetilo da će socijalni radnici svaki čas pokušati na njena vrata i poslati je u starački dom. Njezina glavna zanimacija bila je kroz špijunku po cijele dane promatrati ljude koji ulaze, izlaze, dolaze u goste, nose kolače, ili pak potajice puše u hodniku. Još je davno spasila susjede od provalnika preobučenog u poštara koji se ušuljao u zgradu pokušavajući otključati brave, a kad je došao do njezinih vrata ona ga je zaskočila i mlatila hodalicom i valjkom za tijesto po glavi.

Kad je došla policija, čudili su se kako je provalnik još uopće živ.

Prvi kat

Stan na prvom katu bio je neuseljen i prazan, a balkon je bio pun ptičjeg izmeta. Prije nekog vremena u njemu je živio jedan podstanar, neuspješni glazbenik koji je razvlačio harmoniku po Trgu bana Jelačića i tulio svoje budnice. Valjda je mislio da će se time obogatiti.

E, pa krivo je mislio.

Drugi kat

U stanu na drugom katu živjela je Petrova obitelj sa psom i trima papigama, mačkom i sedam zamoraca. Petrova sestra bi svaki drugi tjedan po gradu lijepila potjernice sa slikama njihovih kućnih ljubimaca koji su pokušavali pobjeći iz zgrade. No svaki put bi se tu našao neki „spasitelj“ koji bi jadnu životinjicu iznova vratio svojim vlasnicima. Tako je Petar mislio da mu je zamorac Thimoteus već sedmi put za redom pobjegao, ali on se zapravo bio zaglavio između frižidera i perilice suđa, a hranio se mrvicama sira na podu koje su mu bile nadohvat njuške. Nakon tjedan dana Petar je napokon pronašao dlakavog Thimotheusa iza frižidera koji se od silnog sira i udebljao.

Dok je Petar zaključavao zamorca u kavez, Thimotheus je već pla-

nirao sljedeći plan za bijeg u kojem će veliku ulogu imati zahodska školjka!

Treći kat

Na tom je katu stanovao mladi slastičarski pripravnik koji nije znao podgrijati ni juhu iz konzerve u mikrovalnoj pećnici. On je radije crtao prolaznike na ulici. Da se trudio, možda je danas mogao studirati na akademiji likovnih umjetnosti. Pri izradi slastica najbolje mu je išlo dekoriranje kolača i sladoleda, a izrada sočnog, slasnog, čokoladnog, za prste polizati finog kolača, već mu je teže padala. Kad mu je profesor zadao da napravi vlastiti sladoled originalnog okusa, mladi je slastičar pomiješao pokvareno mlijeko, pljesnivi sir i bosiljak da malo pojačaju aromu, malo cimeta i voćnih bobica da ublaže okus i za kraj pola boce ruma radi općeg dojma. Kušači – završili svi do jednog u zaraznoj bolnici, a slastičar odustao od nesuđenog zanata.

Četvrti kat

Na četvrtom je katu još od kada zna za sebe živio umirovljeni arhitekt, udovac Stjepko. Njemu je subotom poslije podne u posjet dolazila gospođa Livadić iz prizemlja. U ruci bi nosila jedan od svojih kićenih staklenih tanjura s toplim štruklama, a Stjepko bi je s nestrpljenjem iščekivao s već pripremljenim čajem. Dok se polako penjala stepenicama na četvrti kat, gospođa Livadić potiho je psovala zbog silnih stepenica, bolnih koljena, starosti i još koječega. Razmišljala je kako bi umjesto nove fasade na zgradi, mogli uvesti lift.

„Ne bismo li u zgradu mogli ugraditi lift?“ upitala ga je kad je danas pozvonila na vrata.

„Liftovi povezuju etaže u zgradama iznad četiri kata“, uzvratio joj je stari arhitekt zamišljeno.

A ljude?

Barbara Barišić, 7. r.

OŠ Petra Zrinskog, Zagreb

Voditeljica: Vera Pišćević

Draga susido Anka,

znan da ti je život težak, ali viruj mi, svukud je kriza. Kad iden u Donje Selo, u Šošićin uvijek bude čep zbog auta. Prvo zato jer je Bogina kuća metar u putu, a drugo jer su i tebi skale u putu. Najgore mi je kad mi maneš rukon da mi rečeš da mi želiš dobro jutro jer bi mi unda mogla ošinit retrovizor. To unda košta, znaš i sama. Ipak je meni najgore kad mi se ti javiš, a iz kontra pravca ide u svon autu Diana Željke Vicina. Još k tomen iza mene ide oni Zvonko Sladin s kocon. E, pa lipo te molim da mi se ne javljaš i ne mašeš. Isto tako, ne čisti više salatu za onin stolon u vrtlu, da mi se neki od lista ne bi zalipijo za brisač jer i to bi me moglo koštat. Fala lipa i živila ti meni,

Tole iz komšiluka

Rječnik

susida – susjeda; znan – znam; viruj – vjeruj; svukud – svugdje; iden – idem; čep od auta – prometna gužva; kuća metar u putu – kuća zauzima 1 metar i na cesti, uzima od ceste; skale – stepenice; maneš – mahneš; unda – onda; ošinit – udariti; kontra – iz suprotnog smjera; tomen – tome; ide – ide; s kozon – koza je vrsta motora; vrtlu – vrtu; neki od lista – neki od listova; zalipijo – zalijepio; koštat – stajati (u novcu); komšiluk – susjedstvo

Bartol Šošić, 8. r.

OŠ dr. Franje Tuđmana Brela, Brela
Voditeljica: Gorana Babić

Kad tišina progovori

Jzlazim iz kuće. Zatvaram vrata. Pospremam ključ i vadim slušalice. Još prije nekoliko dana dogovorila sam se s prijateljicom da ćemo otići na sok. Obveze pred kraj školske godine

nisu nam dale vremena za opuštanje. Stavila sam slušalice na uši, pustila glazbu i uputila se u grad. Širio se miris tek pokošene trave iz obližnjih dvorišta, zrak je pružao ugodnu toplinu, u plavetnilo neba umiješala se ružičasta boja. Volim ljetna predvečerja.

Pogledala sam na sat. Krenula sam puno ranije nego što smo se dogovorile pa nije bilo razloga za žurbu. Veselim se što ću je napokon vidjeti. Toliko joj toga imam za ispričati.

U gradu vlada opuštena ljetna atmosfera. Mala djeca trčkaraju parkom dok ih roditelji promatraju s obližnjih klupa, zagrljeni parovi šeću... S terasa kafića čuje se lagani žamor. Osvrćem se ne bih li ugledala prijateljicu. Ne vidim ju. Sigurno je tu negdje... Stajala sam tako još neko vrijeme gledajući prema terasi kafića gdje smo se trebale naći. Tada mi je stigao SMS. Kaže da će zakasniti jer joj upravo završava serija. Nisam to očekivala. Zar joj je serija važnija od našeg druženja? Ipak, uzvratila sam da nema problema, neka dođe na dogovoreno mjesto čim prije. Čekala sam ju dvadeset minuta, a onda se napokon pojavila.

– Bok! – samo je rekla. – Bok! – uzvratila sam. Držeći mobitel, sjela je pored mene. Obično se zagrlimo kad se vidimo.

– Još nisi naručila sok? – upitala me nezainteresirano.

– Čekala sam tebe – nasmiješila sam joj se. Upalila je mobitel. Da, *fejs. Inbox, like* ili nešto treće?

– Kako si? – upitah.

– Pa, dobro – odgovorila je.

– Imaš divnu boju! Jesi li bila na bazenu? – počela sam ju ispiti-vati. Toliko me toga zanimalo.

– Aha! – ponovno je uzvratila ne dižući pogled.

Ostala sam sama unatoč njenoj prisutnosti. Nisam željela biti naporna i nametati joj teme za razgovor. Očito joj je *chat* zabavniji. Rekli su mi da je u posljednje vrijeme postala ovisna o *fejsu*.

Nadam se da nije ozbiljno. Pijuckala sam sok i pogledala oko sebe. Ništa zanimljivo. Ljudi sjede i razgovaraju. Okrenula sam glavu i pokušala pronaći nešto zanimljivije. Pogled mi je zapeo za stol za kojim je sjedilo nekoliko djevojka i mladića. Pokušala sam shvatiti zašto mašu rukama, no ubrzo sam počela razabirati znakovni jezik za gluhoonijeme. Njihove su ruke spretno pretvarale znakove u slova, riječi, rečenice, osmijehe... Gledala sam ih s velikim zanimanjem. Nisam znala o čemu razgovaraju, ali svi su podjednako sudjelovali. Uistinu su se družili. I nisu im trebale društvene mreže. Niti buka današnjeg svijeta. Djevojku u bijeloj ljetnoj haljini nasmijavao je mladić dok ju je pokušavao fotografirati. Drugi mladić stalno ga je ometao upadajući mu u kadar. Plavokosa djevojka kose svezane u rep naslonila se na prijateljicu. Ubrzo su svi bili u kadru. Zadovoljno su opet sjeli i nastavili razgovarati.

Shvatila sam da bez prestanka gledam u njihov stol. Kako ne bih postala tema njihovog razgovora, okrenula sam se prijateljici. Njena me tišina plašila... Napokon je odložila mobitel jer je morala natočiti sok u čašu. Uskoro je i ona opazila društvo za obližnjim stolom koje sam i ja maloprije sa zanimanjem promatrala. Nasmijala se i rekla: – E, pogledaj, što je onima? Nimalo mi se nije svidio njezin podrugljiv ton. Potrudila sam se i više no obično i objasnila joj da se radi o znakovnom jeziku za gluhoonijeme osobe. Crvenilo je počelo prekrivati njene obraze. Nervozno je maknula pramen kose s čela.

– Oprosti, stvarno sam pretjerala.

Uzela je mobitel... I spremila ga u džep.

Zrinka Zagorec, 8. r.

OŠ Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Danijela Zagorec

Lisnato, trbuh i pismo

Srijeda. Još jedna dosadna srijeda. Ulica je pusta, drveće golo, klupa u obližnjem parku prazna. Zima je. Nema ničeg posebnog. Ja želim sunce! Želim da bude boja!

Poslije trećeg školskog sata oglasio se moj trbuh. Gladna sam. Otvorim torbu, ali moje lisnato pecivo s čokoladom nije tu! A bilo je.

„Možda ti ga je netko uzeo?!“ ogłosi se moj trbuh.

– Karla, jesi li možda vidjela moje pecivo?

Ona odmahne glavom. Usta su joj puna i žvače. Sigurno mi ga je uzeo Matko. On je najdeblji i stalno jede. Jednom se čak rasplakao kad mu je Ivan sakrio pecivo sa salamom.

– Matko, jesi li možda vidio moje pecivo?

– Pecivo, kažeš? Ne znam, ali znam tko zna, ha, ha – zadovoljno je govorio Matko dodirujući svoj trbuh.

– Matko, ako si mi uzeo pecivo . . . Matko, vrati mi!

Ali Matko me više nije slušao. Bio je zauzet svojim drugim pecivom.

Počinjem istragu u kojoj su svi osumnjičeni. Uskoro nađem na mrvice mog lisnatog peciva. One vode do zadnje klupe. U zadnjoj klupi nema nikoga. Tu sjede Marta i Lucija i tu su samo njihove knjige, pernice, mobitel . . . i torbe. Torba! Kako se nisam ranije sjetila? Otvaram torbu i već mirišem svoje lisnato.

- Zapisat ćemo to, - kaže trbuh.

Ne bih smjela kopati po torbama, ali prisiljena sam. Moj nos se pretvori u psa tragača, ja u policajca dok se trbuh sve glasnije čuje. I – ništa. Optužba povučena.

Tko je ukrao moje lisnato pecivo s čokoladom, mojom najdražom čo-ko-la-dom? Okrećem se po učionici u kojoj je samo Diana koja me začuđeno gleda. Ne razumije ona kako je meni.

U hodniku preda mnom sumnjivac.

– Što to jedeš? – pitam malog nepoznatog.

– ‘Si dobro? Trebaš pomoć?! – zbunjeno je govorio dok se dečko pored njega smijao kao da sam ispričala vic.

– Ne odugovlači! Otvori usta i puhni! Znam da si to ti! – i uperim kažiprst u njegova usta.

– Želiš malo peciva? Znaš onu reklamu: Kad si gladan, nisi svoj! Ha, ha, ha! – narugao mi se glavni sumnjivac i pobjegao.

Zvrrr! Zvoni za početak sata, a mog peciva nema. Plakala bih kad bi to pomoglo.

– Što ti je? – pita me Karla.

– Gladna sam, a mog peciva nema.

– Joj, pa evo ti moje pecivo. Nemoj biti gladna – dobrodušno će Karla.

– Ma nije problem samo u pecivu.

„Vraga nije!“ javi se moj trbuh., a ja nastavim šaptom:

– Sjećaš se onog pisma? Onog koje sam pisala onom iz 8.d? Sjećaš se što sam napisala?

Napisala sam – šapćem Karli na uho – *Mrzim čekanje. Doslovno mrzim. Mrzim neizvjesnost. I volim kišu. A ti, Bruno?* I potpisala sam se. Znaš, Karla, od njega mi klecaju koljena, a tek onaj njegov neodoljivi osmijeh po kojemu ga znaju sve cure!

– Dobro, i kakve to ima veze s pecivom?

– Ujutro kad sam išla u školu, htjela sam još jednom pročitati pismo i baš dok sam ga čitala, odnekud se stvorila Dora. Da je Dora vidjela pismo, cijela bi škola sve znala prije njega, a onda me on sigurno ne bi ni pogledao. Znaš kakvi su dečki. Zato sam pismo sakrila u papirnatu vrećicu u kojoj je bilo pecivo.

„A sada nema ni pisma ni peciva,“ završi priču moj trbuh.

Naći će se to pismo, napisala je Karla na korice bilježnice jer nas je nastavnica opominjući gledala.

Poslije nastave Karla mi je rekla:

– Moram na engleski! Ideš sama kući – i izjurila je iz škole.

Kod školskog kioska stajali su dečki iz 8.d. Odmjeravam ih krajičkom oka tražeći njega. I kad sam već pomislila da ga nema, predamnom se pojave njegove oči. Sjaje kao otvorene školjke.

– Imam nešto za tebe – sagnuo se i otvorio torbu.

Na vrhu torbe stajala je papirnata vrećica iz pekare. Pružio mi je vrećicu.

„Mirišem hranu!“ javio se trbuh.

– Nemoj se ljutiti na Karlu. Samo je htjela pomoći. Moram s požuriti. Vidimo se sutra. I pojedi moje pecivo! Još je toplo. Ja sam pojeo tvoje – nasmiješio se i otišao.

A ja? Ja sam ostala stajati pred kioskom gledajući u papirnatu vrećicu. Kao da je i svijet stao. Snijeg je lepršao oko mene i minute su prolazile.

„Pojedi pecivo!“ naredi mi trbuh.

Pokrenula sam se i otvorila vrećicu. Uz lisnato s čokoladom ugleдалa sam pismo.

„Pojedi pecivo,“ ponovo se javi trbuh.

– Šuti! – kažem trbuhu i otvorim pismo.

Pisalo je: *I ja mrzim čekanje. I mrzim neizvjesnost. I volim kišu. I volim tebe, Dorothy.*

Voli me! On me voli! *I volim tebe, Dorothy!* Čitala sam neprestano.

„Daj više pojedi to pecivo,“ govori mi trbuh.

„Strpi se! Za ručak imamo kelj!“

„Kelj! O, ne, ne i ne! Ne želim povrće!“

„Ma samo se šalim,“ kažem mu i zagrizem pecivo.

Srijeda uopće nije dosadna. Čini se kao da će i sunce proviriti, a i snijeg je u bijelo počeo bojati ulicu, drveće i klupu u obližnjem parku.

Dorothy Šimotić, 8. r.

IV. OŠ Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Slobodanka Martan

Jubav

Marija i ja
đirajemo trogirskin kalama,
Nigdi nikoga.
Ćakulamo, pivušimo i smijemo se...
Sve je zaspalo,
čak i kamen sniva neki litnji san!
Marija i ja
stanemo, izgubimo dah.
Da smo barenko išle onon drugon kalon!
Jerbo... Ti si isto sta,
crven ka škarpun.
„Movi se!” – rečen sama sebi.
A tila bi da se još dugo gledamo
onako, ispod oka.
Opet ću te noćas sanjat,
ka sonanbul ću se vrtit po kući
i mislit ko zna je li svatija da je to jubav.
„Bižmo ća!” reče Marija
i nas dvi udri u smih.

Rječnik

jubav – ljubav; đirajemo – šetamo; kala – ulica; ćakulamo – pričamo; pivu-

šimo – pjevamo; barenko – barem; jerbo – jer; škarpun – vrsta ribe; moviti – pomaknuti; tila – htjela; sonanbul – mjesečar; svatiti – shvatiti; bižmo ća – pobjeći; smih – smijeh

Karmela Ciciliani, 7. r.

OŠ „Petar Berislavić“ Trogir, Trogir
Voditeljica: Nada Mikelić

Zagorka nas veže

U zagrebačkoj Dubravi danas živi sto tisuća stanovnika, a među njima je deset tisuća osnovnoškolaca. Moja draga škola OŠ Marije Jurić Zagorke, bivši “8. maj”, 19. rujna 1964. godine otvorila je vrata prvim đacima, malima Dubravčanima željnima znanja. I mi, članoviobitelj Gabud, već pedesetak godina trčimo oko škole i školskim hodnicima, meškoljimo se na vrućim školskim stolcima i pokušavamo zapamtiti definicije, teoreme, svjetske ratove, deklinacije i konjugacije. Prva Gabudica u Zagorki, 1966., bila je moja teta Vesna. Bilo je pet paralelki A, B, C, D, E, a teta je bila ekavka i odlikašica od prvoga do osmoga razreda. Još i dan-danas čuva “zlatno” naliiper koje joj je poklonio ravnatelj Ribarić kao najboljoj omladinki u generaciji.

“Da, bili su to divni dani djetinjstva, vrijeme pionirskih i omladinskih zakletvi. Sjećam se izleta na čarobne Plitvice u četvrtom razredu i nezaboravnoga maturalca na Bled. Ipak, najviše mi je u sjećanju ostao moj prvi školski ples. Osmaši su u predvorju škole organizirali maskenbal. Baka moje najbolje prijateljice Renate sašila nam je svjetlucave kostime za dobre vile. Na tom sam se plesu i prvi puta poljubila u obraz s dvorskom ludom Zoranom, svojom prvom simpatijom!” prisjeća se teta dok listamo obiteljski album pun fotografija i školskih uspomena.

Evo i fotografije mog tate, bekača! Oho! Te 1976. bilo ih je 36 u razredu! Danas u mojoj školici nema tako brojnih razreda. Nas pe-taša dekača ima samo 26! I mama je godinu kasnije, 1977., postala đakinja prvakinja. Tata je lijepo napredovao u nižim razredima pod strogom paskom učiteljice Katarine Filipaj, a onda sasvim popuber-tetio u višim razredima. Bili su ga puni hodnici pa ga je profesorica kemije i biologije Tešija, znana kao strah i trepet, često ostavljala na dodatnom društveno-korisnom radu poliranja učionice i pranju stakalca i epruveta za pokuse. Proslavio se moj tata i u pomaganju domaru Slaveku koji je sa cijelom svojom obitelji živio u školskom prizemlju tamo gdje danas imamo kabinet fizike i tehničkoga. Za-jedno su rušili staro drvo pa je drvo skoro probilo stakleni zid. U zadnji su ga tren konopcima uspjeli povući natrag i izbjeći sedam godina nesreće.

Povuci-potegni k'o repu iz priče!

Mama i tata sreli su se u sedmom razred prvi puta. Tata je utvr-divio gradivo, ponavljao razred, i već se na prvom satu matematike zaljubio u strastvenu matematičarku mamu. Stalno je nešto morao bacati u smeće ili našiljiti olovku kako bi prošao pokraj mamine klupe i pogladio je po kosi ili uštipnuo za obraz. Izluđivao je profesora Bikića koji ga je upitao što to izvodi. A tata je ispalio: "Pa moram vidjeti je li moja žena dobro riješila nejednadžbu!" Svi su se kuglali od smijeha, i ozbiljni Bikić, osim mame koja je od srama htjela pro-pasti u crnu zemlju.

Na likovnom kod omiljenog profesora Kranjca svaka je genera-cija crtala kako zamišlja svoje buduće zanimanje. Mama je nacrtala djecu u dvorištu dječjega vrtića jer je tada htjela biti odgojiteljica. "Sjećaš se", tata će mami, "pozvao sam profesora da dođe vidjeti tvoj crtež i rekao mu da su sva djeca koju vidi na crtežu moja, od-nosno, naša zajednička! A on mi je odmah pokazao da ljubav boli i zašto su tvrde korice imenika te kako se osjećaš kad te opale po tintari! Za moje me nestašluke jedino nije kažnjavala profesorica Konjević iz hrvatskoga.

Dozvoljavala je sitne upadice i pravilno me usmjeravala. Ona je moj pedagoški uzor, velika dama! I danas ju rado sretnem u kvartu pa se prisjetimo i onih profesora koji su nas napustili poput profesora Zubovića. Pokraj njega nisi mogao u razred ući u cipelama. Ako nisi imao školske papuče, morao si hodati u čarapama. Kućni red škole morao se poštivati!»

Mama se prisjetila groznih tamnoplavih kuta koje nije voljela nositi iako su ih kute štatile na satovima likovnog i domaćinstva. “Kuta mi je bila prošarana masnim mrljama dok sam dinstala luk i papriku, a kabinet domaćinstva punio se crnim dimom. Bili su to moji prvi kuharski mačići.”

I mama i tata nakratko su izgubili kontakt nakon osnovnjaka. Mama je upisala Ekonomsku, a tata Trgovačku školu. Slučajni susret u kinu i tatin šarm obnovili su staro prijateljstvo i ljubav. Ubrzo je tata morao otići na obavezno služenje vojnoga roka. Iz Sarajeva se mami svakodnevno javljao pismima. Svaki dan! Ljubav, stvarno, čuda čini!

“Svih godina školovanja nisam se toliko napisao. Strašno mi je nedostajao Zagreb i moja slatka Marijana koja u crvenoj kutiji čuva svih 365 ljubavnih pisama! Nakon jedanaest mjeseci prvi sam put stigao na odsustvo i na aerodromu je zagrlio i rekao: Stara, ženim te!

Nasmijala se, ali za godinu dana bila je gospođa Gabud i nunala je sina.”

I tako je moj brat nastavio obiteljsku tradiciju školovanja u Zagorki, a dvanaest godina nakon njegova rođenja stigla sam i dugo očekivana ja! Brat je ove godine postao tata, moji roditelji djed i baka, a ja teta! Za sedam će godina moj mali nećak biti treća generacija Gabuda koji pohađaju Zagorku.

Bi li se odrasli Gabudi voljeli vratiti u školske klupe?

“Stariji su nam govorili kako je najljepše đачko doba, no nismo im vjerovali.

Danas bismo se rado vratili u školske bezbrižne dane, dalje od užurbane svakodnevne, stresa i borbe za egzistenciju i očuvanje vrijednosti obiteljskog života”, odgovaraju spremno. Volim ići u školu, s lakoćom sam završila prva četiri razreda, dobro plivam i u ovom petom. Poučena sretnom pričom mojih roditelja uživat ću u ovom najljepšem razdoblju svoga života i dostojno proslaviti 50. rođendan naše drage škole sa svim sadašnjim i bivšim Zagorkinim đacima.

Možda i u moj razred dođe neki novi učenik, može i ponavljač!

Josipa Gabud, 5. r.

OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Moja staza

Svi znaju da je budućnost važna. Tko ne misli tako, trebao bi poslušati svakodnevne razgovore u mojoj obitelji.

„Ako ne budeš mislila na vrijeme, neke želje nećeš u budućnosti ostvariti“, kaže moj tata.

Mama dodaje: „Uči, uči, budućnost će ti biti lakša.“

Djed mirno, tužnim glasom, nastavlja savjetovati: „Jako je važno koliko se sad trudiš, ako se ne budeš trudila dovoljno, mirovina će ti biti mala kao moja.“

„Baš me zanima kakvo će vrijeme biti sutra“, javlja se baka iz kuta jer i ona misli o budućnosti.

Ja o budućnosti razmišljam često, ali ona za mene ne izgleda kao mala mirovina ili kišni oblaci na bakinoj vremenskoj prognozi. Ja budućnost vidim u ormaru punom šarenih haljina ili u modnom salonu, a ponekad vidim i kako mi namiguje stetoskop iz moje ordinacije. Želim činiti dobre stvari za druge, liječiti, dizaj-

nirati lijepe haljine, poučavati strane jezike. Dok žurno spremam svoju sportsku torbu i trčim na trening, sve moje želje čine mi se nadohvat ruke.

Ja ću u budućnost uplesati baletnim koracima.

Tea Bukovac, 5. r.

OŠ Hugo Badalić, Slavonski Brod

Voditeljica: Marijana Fajgl

Pobjeda života

Stigla je 2014. godina! Stojim u vrtu i gledam novogodišnji ples boja na nebu. Zvijezde neobično sjaje, a Mjesec, taj stari mu-drac, kao da se smješka i pozdravlja. Lagani vjetar miluje mi lice . Stojim! Ljudi, ja stojim! Hodam, hodam sama! „Što je tu čudno?“ , pitat ćete.

Pa normalno je da jedna četrnaestogodišnjakinja hoda. Ali , ja nisam kao drugi. Prošla godina za mene je bila presudna. Izvojevala sam veliku pobjedu. Pobijedila sam bolest. Pobijedila sam smrt.

Kako biste razumjeli moju radost moram se vratiti daleko u proš-lost. Moje djetinjstvo je bilo teško. Imala sam skoliozu koja je na-predovala te sam nosila teški aparat za kralježnicu. Ruganje ili saža-ljenje ? Nisam znala što je gore. Tamna sjena nadvila se nad mene i moju obitelj. Sate i sate provodili smo u čekaonicama i bolnicama. Liječnici su se mrštili, pisali uputnice i klimali glavom....

A, ja? Nosila sam velike majice skrivajući svoje tijelo. Izbjega-vala sam razgovore o bolesti. Glumila sam da ne vidim uplakane majčine oči i zabrinut očev pogled. Ponekad sam sanjala da sam pti-ca i letim daleko, daleko.... Sanjala sam kako bosonoga trčim oba-lama mora.... Snove je uvijek prekidala gruba stvarnost. Bolest je napredovala sve više i više. Operacija je bila moj jedini spas.

Puni nade uputili smo se u Zagreb. Tog siječanjskog jutra padao je snijeg. Vjetar je pjevao zastrašujuću pjesmu. Drveće je savijalo grane kao da moli. Nova čekaonica, nova nada.... Nakon dugog čekanja čuli smo sestrin glas. “Radić“, zvala je. Ustreptala srca, puna nade, ušla sam u veliku bijelu sobu. Liječnik me nije niti pogledao... Gledao je papire, samo papire...

Nikad neću zaboraviti hladni glas čovjeka koji je ubio sve moje nade. Rekao je da je operacija hitna, ali tristo jedanaest ljudi je prije mene. Na redu sam za sedam godina. U tom času moj svijet se srušio. Crne sjene zaplesale su pred mojim očima. Za sedam godina mene više neće biti, To je daleka budućnost koju ja neću doživjeti.

Vraćali smo se kući. Tuga, nemoć, očaj! Ta crna neman zabijala je kandže u mene, progonila me.

Prolazilo je vrijeme. Hodala sam sve sporije i sporije. Rebra su gurala srce koje se borilo. Sve teže i teže sam disala. Jednog dana sam pala. Probudila sam se u bolnici. Zabrinute majčine oči... Toliko ljubavi i brige u samo jednom pogledu.

Tada sam odlučila. Neću se predati! Borba još nije gotova. Izgubila sam brojne bitke ali ne i rat. Nada umire posljednja. Vjerujte mi, ja to najbolje znam. Nešto se mora promijeniti. Netko...

Jednog sasvim običnog dana zazvonio je telefon. U Hrvatskoj postoji drugi liječnik, u drugoj bolnici... Liječnik koji radi operacije kralježnice i to uspješno...

Sunce je zasjalo! Nada! Možda ipak... Osjećaji su se borili u meni. Tuga, sreća, strah.

Opet smo putovali u Zagreb. Vrijeme kao da je stalo. Bolnica, čekaonica, mnoštvo zabrinutih ljudi.

Srce je lupalo kao da želi izaći iz moga tijela. Ne mogu podnijeti novo razočaranje, ne mogu...

Čula sam sestru kako nas zove. Majka mi je čvrsto stisnula ruku.

Krenule smo... Soba bijela kao i ona prije nekoliko mjeseci. A liječnik? Smiješio se i pružio mi ruku. Gledale su me njegove tople oči. Gledao je u mene, mene a ne papire! Rekao je da i on ima djecu i da će učiniti sve da mi pomogne. Slijedili su pregledi, pretrage, i hitna operacija. Moji prijatelji su kupovali kupaće, a ja pidžamu. Oni su se radovali moru, ljetu. Ja sam se radovala operaciji. Došao je i taj dan. Ležala sam u krevetu i čekala. Sunce se probijalo kroz zavjese i milovalo mi lice. Žamor, brzi koraci... Vozili su me u salu. Kroz maglu sam vidjela roditelje, sestru... Zadnje sam čula liječnikov glas koji je govorio da će sve biti u redu. Kažu da je operacija trajala devet sati. Na intenzivnoj njezi bila sam sedam dana. Sestre su bile uz mene. Liječnik je svakodnevno dolazio i tješio me. Tijelo nisam osjećala. Samo bol, užasna bol. Hranili su me, presvlačili.... Opet sam učila hodati.

Prvi dan napravila sam tri koraka. Kapi znoja slijevali su se sa moga lica. Moram uspjeti !

Moram! U svakom trenutku uz mene je bila moja majka.

Ta hrabra lavica pokazala je toliku snagu, izdržljivost i hrabrost. Nisam znala da netko može biti toliko jak. Zajedničkim snagama pobijedile smo!

Danas hodam sve bolje. Operacija je u potpunosti uspjela . Moja kraljeznica je ravna. Tamna neman koja me pratila svih ovih godina nestala je. Sada sam jedna obična djevojka koja se raduje životu. Na svijetu ima mnogo ljepote samo je moramo pronaći.

Gledat ću rađanje novoga dana, naša rodna polja, prkosni Dunav...

Trudit ću se biti dobra i pomagati drugima kao što su i meni pomogli.

Matea Radić, 8. r.

OŠ Mitnica, Vukovar

Voditeljica: Helena Andabaka

Vidjeh i čuh

Vidjeh:

Valovi se lome
pod ostrim prsima stijena.
Morska pjena bijeli se
kao brada staroga ribara
koji mi pokušava nešto šapnuti.
Tamnim očima namiguje mi morska dubina.
Nebeskom plavetnilu ne nazire se kraj.
U daljini se rađaju mladi valovi
Koje sunce posipa svojim sjajem.

Čuh:

Prilaze obali šumno se zabijajući u hridi.
Odzvanja modri šumor vječnosti.

Bruna Habek, 8. r.

OŠ Stjepana Kefelje, Kutina
Voditeljica: Mirjana Štefančić

Moja svjetiljka

Vrijeme je Božića. Dok hodam ulicama gledam ljude koji traže savršen dar koji će netko njihov uzeti ispod bora i nestrpljivo odmatati komadić po komadić papira u koji će biti umotan. Zamišljam šuštanje, iščekivanje, znatiželju i napokon, radost...

Kad je ulica vaš dom i radno mjesto, tada vidite sve, kao da ste u kino-dvorani. Slike se odvijaju pred vama na velikom platnu. Obitelj je upravo sjela na zajednički ručak. Učenici istrčavaju iz škole, počinju praznici. Veliko božićno drvo blješti na gradskom trgu. Dvoje zaljubljenih ne vide ništa osim jedno drugo... Svi su ovi ljudi različiti,

ali imaju nešto zajedničko: imaju dom koji će ih zaštititi od noći. I samoće.

Uvijek zamišljam da je netko zavrtio nekakvo kolo, valjda sreće, a mene je dopao onaj najgori dio, onaj prazni trokut. Ostao sam bez posla, bez žene. *U dobru i zlu* više nije vrijedilo. Postao sam beskućnik. Tješim se da nisam mogao utjecati na to kako će se kolo okrenuti.

Prve noći kada više nisam imao kuda, došao sam do svoje nove postelje, klupe u parku. Moja je stvarnost bio kofer s nešto odjeće i nebo nada mnom umjesto pokrivača. Poželio sam se probuditi u nekom drugom životu. Poželio sam biti puž. Imao bih svoju kuću.

Potrajalo je nekoliko dana prije nego sam se odlučio pregledati prvi kontejner za smeće. Osjećao sam se kao da činim nešto loše i zabranjeno, gotovo kao da kradem nešto što nije moje. A tek osjećaj gađenja pri pomisli na to što je sve unutra! Smrad je bio zagušujući, punio je sva osjetila. Ipak sam zatvorenih očiju gurnuo ruku sve dublje. Ruka mi je tonula u gnjecave vrećice i napokon sam osjetio kako dodirujem plastičnu bocu. S olakšanjem sam povukao ruku, a onda me zaslijepila svjetlost automobila. Vozač i njegova suputnica čudno su me pogledali. Proboli su me pogledom koji je bio oštiji od najoštrijeg noža, hladniji od najhladnijeg leda. Taj me je pogled zabolio više od smrada i neugode od toga što kopam po smeću. Taj čovjek podsjetio me je na mene nekad. Odijelo, kravata, prugasta košulja. Oh, prugasta košulja, koliko sam ih samo nekada imao! Osjetio sam nešto toplo na obrazima. Shvatio sam da sam počeo plakati. Plakući, osjetio sam neko neopisivo olakšanje, sa svakom suzom kao da se ispirao i sram, i prljavština, i smrad.

Od tada sam svakodnevno hodao ulicama i skupljao boce. U meni je uvijek svijetlila nada da ću jednog dana naći nešto u nekoj boci, možda poruku, neki spas. Moje su se želje promijenile. Sanjao sam o tome da ću se jednoga jutra probuditi, umiti, popiti šalicu mlijeka. Uvečer ću leći u krevet i pokriti se...

A onda se jednoga dana i meni osmjehnula sreća! Dobio sam mjesto u utočištu. Bio je to pravi blagoslov: prva ljubazna lica nakon vječ-

nosti prijezirnih pogleda. Lica koja vas ne procjenjuju prema tome tko ste, što imate, odnosno nemate, lica uvijek srdačna. Moja nova obitelj. Tamo doručkujem i večeram, operem se, prespavam. Preko dana, pa bilo to i minus dvadeset, moram van. Uzimam u ruke svoje primjerke „Uličnih svjetiljki“ i izlazim. Ljudi se katkad boje prići mi. Ne, ne smeta mi to. Ne trebam sažaljenje, ali topla riječ uvijek je dobrodošla. Često netko zastane i popriča sa mnom. To mi puno znači.

Ne znam kada se dogodila ta promjena. Je li to bila neka lijepa riječ, smijeh djeteta ili savršen proljetni dan. Ali, u jednom sam trenutku postao sretan. Zato što imam noge i ruke, zato što sam živ. Moje kolo, valjda sreće, htjelo je da budem beskućnik...

Božić dolazi. Stojim na ulici, gledajući ljude kako prolaze. Šutim. Neki me gledaju s nepovjerenjem, neki se smiješe. Ljudi već znaju da me prehranjuje taj časopis koji prodajem. Taj časopis je moja svjetiljka. Danas sam ponosan. Miriše novinski papir u mojim rukama, osjećam kako mi oči blistaju. U novom je broju priča koju upravo čitate.

Jelena Hauser, 7. r.

OŠ „Milan Brozović“, Kastav
Voditeljica: Dubravka Uroda

Dosada

Postoje stvari koje, nakon što ih jednom primijetimo, ne možemo prestati primjećivati. Mogu to biti sasvim sićušni detalji poput ovog: nastavnica iz tehničkog uvijek mora imati nešto crveno na sebi ili barem pored sebe. U najgorem slučaju, nokte. Crvena nijansa, „vatra i led, broj 76“. Kad sam to prvi puta spomenula Jani, rekla je kako je to stvarno istina i otada to počela redovito zamjećivati. I ne samo ona. I drugi su, govoreći kako sam ih ja prema tome usmjerila. Nisam. Primijetili bi to s vremenom i sami.

Iz jednog vrlo jednostavnog razloga, dosade.

Dosadno mi je. Sretna sam. Kako ne bih bila, pa upravo sam otvorila božićne poklone. Tu je sve ono što sam željela. Čak i koji darak izvan poželjenog. Oblačim novu vestu, kušam čokoladu „Diva“ koju još nisam nikad jela. Juhu! Ova je vesta baš ona iz časopisa. Sara je već ima, pišem joj sms-poruku da sam je i ja dobila. I što sad? Spremim vesticu na vješalicu, ne namjeravam je po kući nositi, a čokolada je dosta zasitna, može čovjek pojesti svega dva retka odjednom. Tako sam sretna, a dosadno mi je već nakon desetak minuta. Dosadno mi je, dakle primjećujem ono što inače ne bih: i kad sam sretna, može mi biti dosadno, ili darovi ne usređuju na duge staze?!

Treći dan praznika. U goste nam je došla mamina prijateljica. Vidjelo se po njoj da nam ne dolazi samo čestitati Božić. Zagrlila je mamu i kroz suze joj rekla da su Bruta jutros uspavali. Brut je pas, to jest bio je pas, uz kojeg sam se odrekla straha od pasa. Brut je bio jedini pas u mom životu iako nije bio moj. I meni poteknu suze. Drhtavica me obuzme. Počnem motati kosu oko lijevog kažiprsta, što uvijek radim kad ne znam što bih sama sa sobom. Mama teti Perici kuha kavu, ona traži maramice po torbi. Ništa ne pitam, stavljam Brutovu sliku na zaslon svoga mobitela. I odlazim u svoju sobu. Ovo mi je prvi put da osjećam tugu i ne znam opisati taj osjećaj. Nakon što sam opet ostala sama kod kuće, pogledala sam ponovno na zaslon svog mobitela i ovaj put je Brut u meni izazvao veliku ljubav, a tuga je nekamo pobjegla.

Ubrzo mi je opet dosadno. Zar je moguće da se i usred tuge naselila dosada?

Paula me jutros pozvala na klizanje, iako dobro zna da to ne volim. Kad kažem ne volim, nisam potpuno iskrena. U pitanju nije nesvidanje, radi se o strahu! Klizaljke mi se, čim ih vidim, čine neprirodnom, nikako stvorenima za ljudsko biće. Ta ne znam ih ni zakopčati! Nekako ih navučem i stanem na led, i to baš na sklisko

mjesto gdje je netko prolio čaj. Noge mi drhte i od neravnoteže, i od straha. Ograda postaje moja najvjernija pratnja. Ljudi me u čudu gledaju. I što sad? Nakon nekoliko strašnih krugova zalijepljena za ogradu, počinjem se strašno dosađivati. Znam da je jedini način da se riješim dosade, puštanje ograde. No, čim o tome pomislim, koljena mi počnu klecati. Ipak puštam jednu ruku od ograde, pa sasvim nesvjesno odvajam dijelove tijela od nje, dok se ne otrgnem cijela. Nakon nekoliko minuta shvatim – pa ja kližem! Kako neobično, bilo me je sram što me je strah, a nikad me nije sram što mi je dosadno. Kao da sam vjerovala da ti trenutci dosade mogu uroditi nekim novim idejama! Dosada mi se učinila poput glazbe, potpuno lišena opipljivog sadržaja, a uvijek kaže baš ono što želiš reći!

Promatram debeljuškastog čovjeka koji iznajmljuje klizaljke u drvenoj kućici s desne strane klizališta. Onih deset minuta dok je izdavao, izgledao je pun energije, kao da je baš na onom mjestu gdje želi biti. Ostalih tri četvrt sata on ne iznajmljuje jer će se klizalište nakon nas zatvoriti, mi smo zadnja ekipa danas. Naslonjena na ogradu poslije prvog iscrpljujućeg kruga, promatrala sam njegovu iznenadnu promjenu raspoloženja. Silni elan i energičnost odneseni su kao čarobnim štapićem, ramena su mu obješena, promatra klizače i pogled mu bježi na sve strane. Tu i tamo se počese iza lijevog uha. Ne može naći ništa na čemu bi zadržao pogled, u tom ga trenutku ništa ne zanima. Prepoznamo se, i njemu je dosadno. Mislim ipak da nam nije na isti način dosadno. On u podlozi nema strah, niti uopće ikakav osjećaj, dosađuje se jer nema što raditi.

Polako shvaćam da nije na isti način dosadno službenici u banci ili učeniku na satu. Svaka osoba, svaki trenutak ima svoju dosadu. Ne znam, trebam li nešto učiniti da pomognem čovjeku u dosadi, je li to moja odgovornost... ili trebam trebam pustiti da se sam nosi s njom najbolje što zna. Nisam sigurna, je li dosada vapaj za pomoći ili normalno, prirodno stanje koje treba pustiti da ide svojim tijekom... Možda čak i nešto poželjno?

Nešto me jedino kopka dok razmišljam o njoj. Mnogo sam se puta susrela s patvorenim suosjećanjem, odglumljenim oduševljenjem, lažnom zaljubljenošću i umjetnim osmijehom, ali – je li ikad itko odglumio dosadu? Je li ikad itko rekao: „Zabava je luda, kako nam je dobro, haj’mo nešto učiniti da nam bude dosadno!“ Takvo što nikad nisam čula. Što uopće treba raditi kako bi se odglumila dosada? Ne zadržavati pogled na istoj točki, ne gledati u osobu s kojom razgovaramo, navlačiti rukave preko dlanova, lijepiti se za zid, zijevati?! Nisam još saznala, no imam još vremena! Kad mi bude dosadno, pokušat ću razmišljati o tome kako bih odglumila dosadu kad mi nije dosadno. Zvuči kao pravi izazov!

Možda izumim novi patent, nešto kao umjetne trepavice. Reklame bi odzvanjale s radija: „Od sljedećeg srpnja potražite u svojim prodavaonicama svega i svačega i umjetnu dosadu! Dostavljamo na zabave i u škole!“ Dosadašnje iskustvo mi ju je potvrdilo kao vrlo tražen proizvod. To bi bio pun pogodak. Definitivno nam treba.

Uma Gradac, 6. r.

OŠ Jabuovac, Zagreb

Voditelj: Slaven Šekuljica

Moji medijski praznici

Sljedeći recept preporučuje se koristiti preko svih praznika, a naravno i vikendima:

RECEPT ZA DAN PUN MEDIJA

Sastojci (g – minute, kg – sati).

45 g mobitela

1,5 kg xbox 360 ili PlayStationa

3 kg računala

1 kg stripova
2,5 kg TV-a
30 g knjige

Postupak:

1. Čim se probudite, uzmite mobitel u ruke i igrajte se 45 g. Uđu li roditelji provjeriti jeste li budni, sakrijte mobitel ispod jastuka i pravite se da spavate.
2. Igrajte se na xbox-u 360 ili PlayStationu 1,5 kg. Kada su roditelji doma, igrajte sportske igrice, a kada odu na kavu ili na tržnicu, igrajte nasilne.
3. Gledajte TV 30-45 g i to dokumentarce. Nikako ne crtiće jer roditelji, zbog kreštavih glasova iz crtića, postaju gruntavi.
4. Igrajte se na računalu 1,5 kg ili gledajte glupe video snimke, ali ispod tipkovnice držite udžbenik jer nikad ne znaš kada će se roditelj pojaviti.
5. Čitajte stripove 1 kg. Na hrvatskom ili engleskom. Ovisno koji vam lošije ide pa zbog vježbe (ha,ha,ha).
6. Ponovite postupak 4.
7. Pogledajte neki dobar film 1,5 – 2 kg. Ako su vam roditelji doma, gledajte komediju, a ako nisu, gledajte nešto nasilno.
8. Pročitajte 30 g knjige prije spavanja da lakše zaspate. Nikako prije spavanja nemojte igrati logičke igre jer ćete cijelo vrijeme sanjati brojke i figure.

Male tajne velikih majstora medija:

Zašto vam stalno govorim da se pazite roditelja? Zato što meni moji stalno govore: „Ne smiješ igrati igrice ujutro!“ ili „Kako možeš igrati tako krvave igrice??? Odmah to gasi!“ ili „Taj film ima previše nasilja za tebe!“ To je odgovor zašto se ja stalno pazim roditelja.

Savjet:

Ono s knjigama nije obvezno, no to je kao šlag na tortu. Kad vas roditelje vide s knjigom u ruci i kako čitate, misle da volite knjigu i stvarate kod njih dobar ugled.

p. s. Nemojte reći mojim roditeljima!

Andro AniĆ-Milić, 5. r.

OŠ Bartola Kašića, Zagreb

Voditeljica: Marina Zlatarić

O skromnosti i prijateljstvu

Skromnost je vrлина koja otvara sva vrata. Jedna skromna djevojčica iz mog razreda i meni je otvorila vrata srca. Ena je skromna, samozatajna djevojčica, vrijedna i dobra učenica. No, Ena je uvijek sama. Nerado se s njom družimo. Njezine hlače i majice su isprane, nekad su joj velike, a drugi put kratke. Uvijek je čista, uredna i skromna, ali njezina roba je nemarkirana. Ena nema mobitel, nema veliku pernicu, ima staru torbu i nosi uvijek iste patike..., dok se mi njezini „prijatelji“ u razredu razmećemo „markama“. No, ona se smješka i strpljivo podnosi naš prijezir. Vrlo je ponosna, odbija sve što joj ponekad ponudimo jer osjeti da je to samo iz sažaljenja. Eto, takva je Ena.

Bacila sam pogled po učionici ne gledaju li me možda „markirani“, no oni su bili zabavljeni svojim mobitelima i ja sam se mogla približiti Eni. Čitala je lektiru. Bila sam zbunjena, osjećala sam se nelagodno, tražila sam riječi kojima ću joj se obratiti. Tražila sam riječi, ja koja inače ne zatvaram usta; „Što čitaš?“, upitala sam. Podigla je pogled. Išćitala sam u očima čuđenje, možda i strah jer je već naučila da nakon što joj se netko obrati uglavnom slijedi bujica ružnih riječi i ponižavanje. „Što čitaš?“, ponovila sam pitanje i osmjehnula joj se. Šutke je

pokazala knjigu. „Sviđa li ti se?“, nastavila sam. Tiho je potvrdno odgovorila. „I meni se jako svidjela“, nastavila sam razgovor. Sjela sam pored nje, a napetost i neugoda su se počele topiti i nestajati. Započele smo razgovor koji je postao sve tečniji, sve dok ga zvono za početak sata nije prekinuo. Ena se ponovno povukla u svoju klupu. Tijekom sata nekoliko sam puta bacila pogled prema zadnjoj klupi. Ena je uhvatila moj pogled, baš kao što sam se i nadala. Osjećala sam radost u njezinim očima i ja sam se njoj nasmiješila.

Prošlo je nekoliko dana. Veliki je odmor. Sjedim u klupi sama. Tužna sam, dobila sam dvojku iz hrvatskog jezika. „Hm, brbljavica ostala bez teksta!“ Odjednom sam osjetila dodir na ramenu. Okrenula sam se, a iza mene je bila Ena. Htjela sam joj reći da ode i ostavi me na miru kao i svi ostali. „Nemoj biti tužna“, rekla je „moj brat kaže da nisu pravi učenici oni koji ne osjete poraz i ne dobiju barem jednom lošu ocjenu. Ti si vrijedna i brzo ćeš ju ispraviti. Ako želiš, pomoći ću ti.“ Ostala sam zatečena, usta su mi se objesila, dok sam u glavi smišljala što da smisleno odgovorim, a oči su mi se raširile u sveopćoj nevjerici da se to upravo dogodilo. Na svu sreću nitko od mojih „markiranih“ nije obraćao pozornost na nas, inače bi nas već netko uslikao mobitelom tako da bi ovaj tren ostao zabilježen zauvijek. Nitko od svih u razredu, osim Ene, nije osjetio moju potištenost i potrebu da me netko utješi. Nitko osim skromne i izolirane djevojčice, koju sam i sama donedavno izbjegavala.

Poslijepodne sam pozvonila na vrata male neugledne kuće, skrivene od pogleda s ulice. Na vratima su se pojavile dvije čupave i nasmiješene glave. Bila su to Enina braća. Pozvali su me unutra i prvo što sam osjetila kad sam zakoračila u kuću, bio je miris vlage u zraku. Pozvali su Enu. Bila je vrlo radosna kad me ugledala, ali istovremeno i zbunjena. Nelagoda i stid s njezine strane odjednom su bili toliko jaki da me zaboravila odvesti u svoju sobu. Na svu sreću, odnekud se pojavila njezina mama, koja me srdačno pozdravila, govoreći kako joj je drago što me konačno upoznaje jer joj je Ena ispričala mnogo lijepih stvari o meni. Ena nije imala svoju sobu, već ju je dijelila s braćom. Bilo je vidljivo da su kreveti stari i rasklimani, posteljina na njima je bila izbljedjela

i na mjestima pokrpana, ali čista. Ništa od ovoga nam nije smetalo da provedemo zajedno cijelo poslijepodne. Zamislite samo, provela sam najljepše poslijepodne s Enom u njezinom vlažnom sobičku. Započele smo pričom o lektiri, a večer završile pričanjem viceva i smijanjem nestašlucima njezine braće.

Ena mi postade najboljom prijateljicom. Naučila me da skromnost i siromaštvo ne govori ništa o čovjekovoj osobnosti. Pridobila svojom jednostavnošću i iskrenošću. Od toga smo poslijepodneva postale jednostavno nerazdvojne, a ja sam postala „crna vrana“ u razredu. Ne osjećam tugu ni ljutnju prema prijateljima koji su tako odlučili jer mi Ena priušti daleko više nego što su mi oni ikad. Uz nju se ne moram dokazivati niti na jedan drugi način, osim na onaj da budem dobra osoba. Za naše druženje i zabavu nisu potrebni skupa računala, najnoviji mobiteli, ni markirana odjeća, dovoljno je samo imati čisto i iskreno srce.

Moji su dani ispunjeni prijateljstvom.

Lucija Nenadić, 5. r.

OŠ Višnjevac, Višnjevac

Voditeljica: Ljerka Vulić

Tata

sinoć sam sreo
tatu u tramvaju.

primijetio me tek nakon tri stanice.
one prethodne tri ja sam se trudio
da me ne primijeti.

sjeo je nasuprot mene i mahnulo mi.
rekao da je jako hladno.

malotko bi rekao da
smo otac i sin.

mutno je gledao prema naprijed,
a ja unazad.

iako je trebalo biti obrnuto.

Hrvoje Korbar, 4. r.

XVI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Jadranka Tukša

Moj tata

Ja sam Martina
I petnaest mi je godina
Nakon što se tri mjeseca nismo vidjeli danas sam u gradu sreća tatu
S njegovom drugom ženom Ksenijom
Bili su jako ljubazni
Ksenija me zagrlila i poljubila
A ja sam ostala hladna
Tata me pitao kako sam
I kako je u školi
Imam li dečka
Što sam sramežljivo zaniijekala
Glupača
Inzistirao je da mi u obližnjem dućanu kupi nove tenisice
Ali ja sam to odbila
Nije mi bilo ni do kakvih stvari pa ni do novih tenisica
Rastali smo se nakon tri minute
A Ksenija mi je krišom stavila 200 kuna u džep
Znam da sam nepravedna

I znam da ne mogu sve to što mi se zbiva prihvatiti samo tako
Ali nisam sretna
I ne razumijem te odrasle i takozvane odgovorne ljude
I ne mogu shvatiti da je tata mogao napustiti mamu i mene
I pitam se da li sam ja kriva za to
Nikad ne ću zaboraviti dan kad sam prije tri godine došla doma
I čula mamu kako u zaključanoj kupaonici plače
Pokucala sam i zazvala ju nekoliko puta
Ali ona se nije odazvala
Nakon desetak minuta došla je u moju sobu
Blijeda i zaplakana
I sjela pored mene
I zagrlila me
I nekim čudnim glasom
Koji nikad prije nisam čula
Pokušala mi objasniti da tata više ne će živjeti s nama
Da voli drugu ženu
I da će živjeti s njom
Što ne znači da mene ne voli
Svoju Martinu
Koji je nosio na rukama
I ljubio
I pričao joj neke bajkovite priče
Koji nikad ne ću zaboraviti
I s kojom je trčao niz Cmrok
I smijao se
I koju je učio plivati na Kosirini
Onom čudesnom zaljevu na Murteru
I koju je uspavljivao na svojim grudima

I sad u nosnicama osjećam njegov miris i sjećam se njegovih brižnih ruku
Dugo mi je trebalo da shvatim da i odrasli ljudi mogu biti slabi
I ranjivi

I da mogu patiti
Nisam rekla tati da mama već neko vrijeme donosi doma vino
I da pije
Nastojeći da ja to ne vidim
I da se promijenila
Da zaključava vrata i zatvara prozore i kad je sunčano
I da bez glasa zuri u zid
I sluša Chopina
I čeka da zazvoni telefon
Koji uporno šuti
Ili da mene ne vidi
I ne čuje
Da je postala nedostupna
A kad padne večer ne pali svjetlo
Ponekad zaželim da se ujutro probudim u sobi koja nije moja
U gradu koji nije moj
Gdje nikog ne poznam
I gdje me nitko ne pozna
I gdje nitko na mom licu ne vidi koliko mi nedostaje moj tata.

Maja Kamber, 2. r.

Geodetska tehnička škola, Zagreb
Voditelj: Nikola Butorac

Ja i ti – ovdje, sada

Sjediš bezglasno u svom naslonjaču od meke, prave kože i tiho lupkaš prstima lijeve ruke o sljepoočnicu, neprirodno nakrivljene glave, ispijena i primjećujem to danas prvi put, naborana lica. Oči, koje dijete u meni pamti kao zapanjujući bistre, još uvijek prodorno plave, upireš u mrtvu točku na nekoj od rubnih pločica hladnoga kuhinjskoga zida. Zjenice su ti sitne, gotovo ih i ne razabirem

od oluje u šarenicama, obrubljenim pulsirajućim, krvavim kapilarama bjeloočnice. Desnu ruku podižeš k licu naslanjajući kažiprst na obraz, a onda polako privlačiš srednji prst k ustima i, obilazujući ga suhim jezikom, prednjim zubima trgaš zanokticu.

Gledam te netremice, pitajući te nijemo: gdje si? u kakvom si suživotu s vlastitim mislima? lutaš li za njima ili one plaze za tobom kao moje za mnom? Kako ti nosiš svoj teret uspomena? Hoće li ijedno od nas dvoje uspjeti pregristi ovu šutnju, natruniti tišinu makar uzdahom, uobičajenom frazom, dobačenim pitanjem? Voljela bih da znaš: danas sam ovdje – jednom je to bio i moj dom – jer ne želim dovijeka šutnjom hraniti aveti prošlosti. Danju mi još nekako i uspijeva ukrotiti ih, ali noću! Noću one kraljuju, gnijezdeći se u svakome mome snu.

Kako ću naprijed s tolikom prtljagom prošlosti? Kad bih je makar mogla odložiti tek tako, negdje usput, onako kako se za sobom ostavljaju brzopleto kupljene cipele, one koje jednako žuljaju svaki put kad ih obučeš, bez obzira na vijek nošenja. Kako ići dalje s ovom tjeskobom taloženom u sebi godinama? Kamo s tupom, žarećom boli u želucu pri pomisli na ma koji od mnoštva naših mračnih dana, međusobno toliko sličnih da se čini potpuno nevažno u koji od njih upravo uranjam sjećanjem...

... Čim si ušao u dnevnu sobu – mama je u kuhinji upravo postavljala stol, a sestra i ja rječkale smo se oko neke gluposti – odmah sam vidjela da si nervozan, no pravila sam se da to ne primjećujem. Ovakav si sigurno zbog teškog dana na poslu, tješila sam se gledajući te krišom...

Upućujem nejak smiješak sebi-djetetu motreći se s distance od pet-šest godina: nisam li već tada bila pravi majstor samoobmane, vjerujući svim djetinjim žarom u to da nećeš pogaziti vlastitu, nedavnu prisegu kako više nikada, ali zaista nikada nećeš ...

... sjeli smo za stol kao i svaka druga obitelj: mama je iz lonca grabila kokošku juhu koje smo se svi zaželjeli, dok su se rezanci liječili o zaimaču. Pohrlila sam žlicom u gladna usta i naravno opekla

jezik, no da je makar to bilo ono najgore što mi se dogodilo. Tvoja je žlica stržući – i sad jasno čujem taj jezivi zvuk – polako kružila dnom tanjura, a tvoja ruka – činilo mi se da te ne sluša, da nije dio tebe – nikako da se odvaži staviti prvi zalogaj u usta. Skamenjena, znala sam točno što slijedi – scenarij je bio i predobro poznat, postao je našim obrascem življenja – nakon tvog naglog, silovitog pokreta rukom...

Reci mi, znaš li barem danas: tko je (bio?) taj koji bi uvijek iznova pobjesnio u tebi? Na koga si, i zašto, onako pomahnitalo zavitlao lonac s juhom? Jesi li se ikada zapitao kako sam se ja pritom osjećala?

... a ja, tvoja mezimica, sva pretvorena u ubrzane, glasne otkucaje srca, pitala sam se tko zna koji put iznova «zar ti još uvijek nije dosta?» i „nije li te nimalo stid?“. Cerio si se i očima i suludim smijehom dok sam ja vrištala: ne zbog straha za sebe, vriskom sam nastojala omesti tvoje šake na putu do mamina lica, vjerujući pritom slijepo da će makar koji od tvojih udaraca promašiti metu...

Pamtiš li kako bi modrice na njenu licu danima iza toga mijenjale boju? Vrijeme je da se izgovori glasno: njeno je lice godinama bilo tvoja paleta! I dok te nijemo motrim ovako zamišljenog, napola odsutnog, ono što osjećam prema tebi, vjeruj mi, nije ni mržnja ni odbojnost ni potreba za optužbama. Ali, reci mi, gdje pronaći odgovor na to kako odagnati ...

... strah dvanaestogodišnjeg djeteta pred prizorom tvojih čvrsto stisnutih vilica i škrguta zubi, i pred jezivom zagonetkom: tko to, meni potpuno tuđ, tvojim glasom, i opet, urliče iz tebe? zašto je tome tako? tko je kriv za to? i hoće li to ikada prestati?

Poznaješ li onaj metalni okus straha modrog tijela sklupčanog na podu? A košmar preranog odrastanja umjesto nasmijanog djetinjstva? I dok su druga djeca svakodnevno smišljala nove igre uživajući u njima, ja sam najbolje poznavala onu skrivanja pred tobom, nisam li?

A dani koji bi uslijedili svaki put nakon tvog kajanja i plača zbog učinjenog? Dani u kojima smo uigrano glumili kako se zapravo ništa i nije dogodilo i kako živimo *urednim* životom, baš poput naših uzornih susjeda?! Onih istih koji su žurno zatvarali prozore i spuštali rolete, gluhi za dječji vrisak i lom pokućstva tik do sebe, slijepi za sve ono što je godinama prethodilo jedinom mogućem – našem bijegu od tebe???

Ustajem sa stolca, ne skidajući pogled s tebe. Stojim tako trenutak-dva. Vrijeme je. Najnovija podstanarska soba, četvrta po redu, još je puna neraspakiranih stvari... Jednosatnu šutnju prekidam, bez kapi slina u ustima, promuklim, šturim pozdravom. Uzvraćaš tek kratkom polukružnom kretnjom prstiju lijeve ruke. Njihovo kolebljivo zastajanje u zraku čini ih nekako nemoćnima. Pogled do moga lica podižeš naglo, trepavice ti gotovo dotiču obrve: tek trenutak – i prodorno plavetnilo nestaje pod otežalim vjedaama.

U mraku slušam svoje korake. Odjekuju zvonko pločnikom. Roj misli hvata ritam s njima: šansa za dijalog? odavno iza nas? ili tek ima doći? zna jedino vrijeme...

A ono što ja znam: eto me, kročim u susret – sebi samoj.

Adela Prstec, 3. r.

Gospodarska škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Spomenka Dragović

Na podu u kuhinji leži čovjek

Na podu u kuhinji leži mrtav čovjek.

Ne trune, već odmara,

ne krvari, već razmišlja,

ubi ga riječ, ne oštrica,

ne ključaju ga vrane, nego pitanja,

ne smrdi trulež, nego izdaja.
nevažno.
Na podu u kuhinji leži mrtav čovjek.

Lovro Maretić, 3. r.

Opća privatna gimnazija, Zagreb
Voditeljica: Lada Rutić

Kako ubiti lik u tri koraka

Korak prvi – Iako sam ga stvorio, Željko mi nikada nije bio najdraži lik. Bio je državni službenik na visokom položaju, poznat po svojim lošim raspoloženjima i tankim živcima. Jedan od onih suhonjavih, visokih ljudi, koščatoga lica, visokog čela i prgavog, tankog nosa kojeg je običavao zvati “rimskim” ili “cezarskim”. Njegove tanke usne bile su samo znak njegove osobnosti. Željko je bio jedan od onih ljudi koji vam pokvare dan kad god ih sretnete. Vjerojatno bi vas za vrijeme stanke spazio na hodniku, skupio svoja već skupljena usta i otfrknuo zrak kroz svoj “rimski” nos i potom rekao: “A zar je vama dosadno? Zašto ništa ne radite?” Vjerojatno bi poput stroga učitelja iz vaših mladih dana ignorirao vapaje kojima objašnjavate da ste na pauzi i potom pripremio otkazom ukoliko ne pronađete nešto za raditi ODMAH. Sve je snove gnječio pucanjem svojih koščatih prstiju i plitkim uzdahom kojim je izražavao arogantno nezadovoljstvo. “Željko, danas moraš umrijeti.»

Željko popravi naočale i pogleda ispred sebe. Tamo gdje je mislio da pripovjedač uvijek stoji dok govori.

“Neću.” – reče i firčne zrak kroz nos.

Korak drugi – Željko, život je farsa. Okrutna šala. Tvoje je postojanje u ovoj i drugim pričama postalo okrutna šala kada si prestao slušati. Ovo razljuti Željka.

“Još me nisi ubio! Vidjet ćemo tko će se zadnji smijati.”

Željko zabrinjavajuća autonomija je rasla. Što li će napraviti sljedeće kako bi potkopao svoju ulogu? Valjda se zna tko je ovdje pripovjedač?

Jedina kazna koju mogu dodijeliti za ovakav neposluh, zlobu i opću pobunu protiv prirodnih zakona stvoritelj-stvoreni je smrt.

Nešto je spremio. Neka se zloba vidjela u njegovim malim, buljavim očima. Željko nije namjeravao dopustiti da ga se samo tako makne s puta. Sjeo je u svoju stolicu, sklopio prste i počeo razmišljati. Bio je siguran da će mu njegova podmukla prijevara uspjeti.

Korak treći – Svakoga je dana Željko na posao išao istim redovima teksta, istim opisima sivih redova kuća, ugažena snijega i tamnih prilika oko sebe. Prelazio je tako sa stranice na stranicu, prolazeći pokraj lika starog prosjaka na ulici, kroz opis stare zgrade vodoupravne službe u kutu stranice, tik pred njegovim mjestom zaposlenja. Nastavio je svoj dnevni život planirajući pobunu do detalja. No, nije bio svjestan činjenice kako se u svojim rukama, i sada u svojem stolu, nalazi jedini rukopis ove priče, priče koja se vodi pod naslovom “Kako ubiti lik u tri koraka” u kojem piše i kako će on umrijeti.

“Hmmm...”, promrmlja Željko, “Znam što mi je činiti!” Oči mu zasvijetle i on skrene sa svoje putanje k opisu svoga masivnog stola od mahagonija i produži u još nepoznat teren. Bilo mu je jasno što je na kocki. Njegov život. Njegovo postojanje. Sve je to visilo o koncu. Odlučio je da ga nitko neće naguravati, da nitko s njime neće zbijati šale. Ne! On će se dokopati toga rukopisa, vidjeti što piše i izbjeći sudbinu koju sam mu namijenio.

“Kad ga jednom pogledam, neće mi moći ništa! Jednostavno neću napraviti ono što piše!” reče Željko, uzdihan od svog dugog puta po stranicama priče o posljednjim trenucima svoga života.

“Još ćemo vidjeti hoće li biti posljednji!” – zaprijeti on i ubrza korak

Željko je brzo utrčao u jedan od praznih redova na papiru. Ušao je u visoku sivu zgradu, broj dvadeset i dva. Na dvadeset i drugom katu okrenuo je kvaku dvadeset i drugih vrata i upao u sobu.

“Drago mi je da si došao, Željko” – rekoh i ispružih pištolj prema njemu.

“Nećeš me spriječiti da pročitam taj rukopis.” reče on, sada već opijen svojom samovoljom.

“Naravno da neću.” rekoh, dodajući mu rukopis brzim pokretom. “Čitaj!” naredio sam.

Njegove su oči trčale preko teksta i onda je napokon vidio posljednji redak svoje priče: “Pištolj je opalio.”

Pištolj je opalio.

Epilog – Željkoovo tijelo je nestalo. Još sam nekoliko puta prošao kroz cijeli rukopis, pretraživši svaki redak i paragraf, no Željko je nakon hica potpuno nestao.

Nekoliko sam mjeseci kasnije, čitajući zbirku proznih fikcija o pustolovinama u Africi pronašao znakovit opis:

“Imao je rimski nos, visoko čelo i naočale između njih. No, najprimjetljiviji je bio ožiljak između njegovih prsa i vrata o kojem nikada nikome nije govorio. Pucnuo je prstima i uzdahnuo : “A zar je vama dosadno? Zašto ništa ne radite?”

Juraj Kuna, 4. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo
Voditeljica: Natalija Mihaljević

Odrastanje

Svako zlo za neko dobro!» uvijek je govorila moja baka, no mene je nekako ta poslovice neopisivo živcirala. Za mene je primjerice dan bez sladoleda bio loš dan ili tako nešto. Prijatelje i jesam i nisam imao, bio sam užasna svađalica i svi su to znali. Što se tiče roditelja, normalno je da volite mamu više, tako je bilo i kod mene, no uvijek

sam nekako osjećao da je tata, kako Amerikanci kažu, *my person*. Uvijek sam osjećao da ću u budućnosti imati veću podršku od tate nego od mame. Hm, zbilja bih volio da je sada uz mene...

Pubertet pred vratima, još uz to, kao što rekoah, svađalica i sve je to nekako bilo u redu. Odjednom kao nekakav mač... Sjećam se, bio je to sasvim običan dan. Moj brat sjedio je za stolom u blagovaonici, mama preko puta, a tata je stajao na drugom kraju sobe. Čim sam ušao osjetio sam veliku napetost i nervozu. Bez pozdrava mama mi je samo rukom pokazala na stolicu. Nakon dubokog uzdaha rekla je: «Tata i ja vam imamo nešto važno za reći i molimo vas da ne reagirate previše burno.» U tom trenutku noge su mi se odsjekle, očekivao sam da će nam reći da se razvode ili nešto slično, no nika-ko nisam bio spreman za ono što će reći. »Vaš otac ima zadnji stadij raka», rekla je. Brat je brzinom svjetlosti izjurio iz stana i zalupio vratima i to će mu sljedećih nekoliko mjeseci postati česta praksa, bježanje od problema koji će napasti našu obitelj kao parazit, baš kao što je i tumor napao tatina jetra.

Moja prednost je bila i to što sam bio još dijete i nisu mi dosta stvari niti govorili, a osim toga nisam imao pojma o bolesti. Mama i tata bili su stalno na nekakvim pretragama. Osjećao sam se dosta usamljeno, bio sam sebičan klinac i jako me počeo ljutiti taj rak. Uvijek sam mislio kako pridaju previše pažnje bolesti i da se tata jednostavno mora trgnuti. Nezamislivo je da sam u takvoj situaciji mislio na sebe, ali izgleda da sam, na kraju krajeva, osim optimizma imao i taj štit... Nekoliko mjeseci poslije, stalni mamini i tatini posjeti onkolozima urodili su plodom. Tata je dobio priliku primati najnovije kemoterapije koje su bile neopisivo skupe, ali s obzirom da je mlad osiguranje mu je to, kako se kaže, pokrilo. Mama je mjesecima poslije rekla da je, dok su čekali odluku osiguranja, bila spremna prodati stan. Ova vijest o kemoterapijama poslužila je kao hrana mome optimizmu. Bože, gledati sad na tog dječaka je tako smiješno, ali i fascinirajuće koliko sam ja, zapravo, bio u neznanju i koliko je nade bilo u meni. Svaki vikend tata

je odlazio u bolnicu. Pustio bi glazbu na najjače samo da bih se ja bolje osjećao. Bio sam fasciniran veličinom bolnice, sjećam se makete u predvorju, sjećam se svih malih sitnih glupih detalja, sjećam se apsolutno svega...

Tata se već polako bližio kraju svoga životnog putovanja, no naravno ja to nisam i dalje uviđao. Hodao bi sve teže i teže. Došlo je i do velike prekretnice za svakog oboljelog od raka: morao je obrijati glavu. Njemu je to poprilično teško palo i dok sam ga gledao, nekako nešto me pogodilo ravno u srce: «Ma odlično ti stoji, ne brini.»

Došli su jesenski nalazi. Posjeli su nas baš kao i prvog dana i rekli da se rak proširio. «Kemoterapija više nema!» zavapila je mama i bacila se u plač, dok je tata stajao pored nje i samo joj stavio ruku na rame, onako kao što stavite ljudima kad im umre pas pa ih hoćete utješiti. Sve ovo promatrao sam kao nekakav vanjski čovjek koji uopće nije dio obitelji. Moj optimizam me počeo odvajati od njih.

Tata kojega sam poznao sve je više nestajao. Nisam mogao vjerovati dok sam gledao ljude u bijelom, nisam vjerovao da je ovo, zaista, moj život i moja realnost. Poslije, sve se dogodilo brzo. Dolazak hitne bio je i posljednji put da vidim tatu živog. Odveli su ga iz stana, a i iz moga života zauvijek. Sjećam se da sam samo provirio iz sobe i mogao sam uhvatiti pogledom kako ga voze u kolicima i imao je onu svoju smeđu vestu koju smo zajedno kupili. Potrčao sam za njima, ali noge su samo stale. Nikada mi to nisu učinile. «Moj tata će umrijeti», izgovorio sam naglas. Te noći riječ *nikada* ponovio sam bezbroj puta.

Sutradan smo mama, brat, stric i ja zajedno otišli u bolnicu. Mama i stric ušli su prvi i rekli da pričekamo. Opet se sjećam kako sam gledao hodnik ispunjen različitim tonovima zelene. Poslije su nam rekli da pođemo kući jer, ipak, ne puštaju puno ljudi. Vozili smo se, a iz bolnice su nas zvali svakih pet minuta pitajući jesmo li stigli. Meni to nije bilo nimalo sumnjivo, no bratu se sve posložilo u glavi. Samo je šutio i vozio. Kada smo došli doma, brat je pekao kajganu, a

ja sam se igrao na kompjuteru. Sjećam se da je u žurbi ispustio tavu i opekao se. I dalje nisam povezivao da je sve oko mene čudno, da se nešto događa, da je brat nervozan...

Mama je nazvala i rekla da dolaze. Vidio sam hitnu kako ulazi u našu ulicu i još sam više bio zbunjen. Čuo sam bratov plač. Iz vozila je izišla mama s vrećicom u kojoj sam vidio onu istu vestu koju sam vidio i one noći kada su ga odveli, moje noge opet su me izdale i našao sam se na podu s licem već prepunim suza.

Tjednima poslije, kada bih ostao sam doma, otišao bih do njegova ormara. Osjetio bih njegov miris, još jednom, zadnji put. Vratio sam se na trenutak u dane kada je dolazio po mene u vrtić i kada bih ga snažno, snažno zagrlio i osjetio taj miris. Taj miris bio je moj miris sigurnosti.

Dino Musić, 3. r.

Klasična gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Anđela Vukasović Korunda

Ta je zima bila duga i hladna...

Da... izuzetno duga i hladna. Okrutna, negostoljubiva zima. Od onih kojima se ne raduješ.

Tek je svitalo kad je Kristina krenula u školu. Vjetrom nošene snježne pahulje padale su po njenom blijedom licu i gustoj kosi. Obrazu su je pekli od hladnoće. Nespretno je navukla rukavice i ugurala ruke u džepove. Možda i nije bilo toliko hladno. Možda ju je samo prolazila jeza. Nije ni čudo kad mora sama kilometrima hodati po mraku. Znala je da će se uskoro razdaniti, no nije joj bilo svejedno, iako su se Mjesečeve zrake odbijale od snježnog pokrivača i mogla je bez problema uočavati stvari oko sebe. Ali baš zbog toga, sve je bilo nekako još jezivije. Prestala je razmišljati o tome i osluškivala je

potmulji, daleki, prijeteći šum vjetrova. Sjetila se zašto voli zimu. Uspjelo joj je i kad je konačno zaboravila na strah, spazila je i prigušene naznake sunca.

Nije imala mnogo prijatelja. U stvari, družila se samo s Marinom koja je bila vedra i pričljiva. Pomalo djetinjasta. Čak i naporna. Kristini to smeta. Voli biti u društvu starijih. Nije tipična školarica koja bi se najradije ispisala iz škole i ostatak života provela promatrajući „zgodne“ dečke s prijateljicama. Jako je voljela školu, čitanje, učenje, otkrivanje novih stvari. Željela je puno toga postići u životu. Studirati medicinu ili pravo, napisati knjigu, puno volontirati i pomagati drugima. Svakako je željela znati što drugi ne znaju! Nije imala zajedničkih tema sa svojim vršnjacima. Jednostavno joj nije bilo mjesto tu gdje je.

Živjela je u malenom gradiću gdje svatko svakoga poznaje. Siguran kraj. Ljudi nisu zabrinuti jer se dotad ništa loše nije dogodilo. I baš toga dana Kristina je bila loše volje i nije joj se dalo čekati Marinu, iako su se dogovorile da će zajedno ići kući. Marina se boji mraka. a sad još i te popodnevne aktivnosti zbog pripreme priredbe. Ujutro nastava, popodne opet drmbanje u školi. Neće, baš neće, čekati Marinu. Dosadila joj je njezina brbljavost. Uopće joj se nije dalo petnaest minuta slušati o nekom tamo dečku koji ima duboke plave oči i jamice u obrazima, a jakna mu savršeno stoji. I ne razumije čega se Marina toliko boji. Pa kuća joj je udaljena svega kilometar od škole, a ona mora po mrklom mraku pješaćiti sat vremena. Odlučila je krenuti dok još nije mrak.

Činilo joj se da se vrijeme mijenja, premda je bilo hladno i sniježno. Zahladilo je kao nikad do tad. Čudno i neobjašnjivo. Ili je to samo nešto u njoj. Odnekud se pojavio strah koji ju je potpuno preplavio. Počela se tresti. Znala je da nešto nije u redu. Potrčala je. Kući je došla crvena i zadihana. Otac i majka su bili previše udubljeni u gledanje vijesti pa nisu to ni primijetili. Bilo je već kasno pa je legla u krevet, ali dugo nije mogla zaspati. Sanjala je Marinu kako je doziva u pomoć. Opet njezine noćne more. Dugo je čekala zvuk budilice i kad je konačno zazvonila, ustala je, spremila se i krenula u školu.

Još je bilo mračno. Bez mjesečine. Znala je put već napamet, a i slijedila je tragove u snijegu. osjećala se umorno i zabrinuto. Ili samo umorno. Udubila se u misli i nije ni primijetila kuda hoda ni koliki je put prešla.

- - -

Kristina nije plakala. Nije mogla. Što se dogodilo s Marinom nitko nije znao. Kristina se mjesecima nije oporavila. Slabo je jela i spavala, rijetko je dolazila u školu, pokvarila je ocjene. Više nikad nije bila ona ista. Sebe je okrivila za Marininu smrt i nikad si nije oprostila.

Ta je zima bila duga i hladna, a srca nekih ljudi zauvijek je okovala ledom.

Sandra Petreković, 1. r.

SŠ Zlatar, Zlatar

Voditeljica: Martina Sviben

Društvo mrtvih pjesnika

Isprekidane crtice o hrvatskoj književnosti

Te subote krajem listopada završili smo na Mirogoju. Jedna pomalo sumanuta ideja, dozvola Visoke ličnosti, nešto novaca i eto nas. Zagreb je i jesen je i gužva. Stojimo pred ulazom, nas osam i profesorića. Ljudi ulaze i izlaze, izlaze i ulaze. Nose se buketi krinzantema, osjeća se miris voska, šušti lišće, šušte kaputi. Podne je. Udara zvono crkve. Ulazimo. Idemo u posjet pjesnicima. Čujem riječi profesorice: „Dosta je živih, ajmo malo obići mrtve...“ I evo nas tu, u Ilirskoj arkadi. I vidimo ih sve. I Gaja, i Vraza, i Preradovića, i braću Mažuraniće... Svi su tu, jedan pored drugoga, jedan ispod drugoga. Sva hrvatska pjesnička elita počiva ovdje. Profesorica priča o gradnji Arkada, Iliricima, Stjepanu Radiću i Gavelli... Glas joj odzvanja u daljini, gubi se, nestaje...

A ja, ja razmišljam o smrti. Mislim, to je sasvim normalno... Ta smrt... Smrt je normalna i moje misli su normalne... Malo me strah. Uvijek me je bilo strah. Još odmalena plaše me grobljima. Sad sam tu, na groblju. Tu sam jer volim pjesnike, ali stvarno... jer smo došli u Zagreb... jer je subota... I što je ono profesorica rekla? Ništa nisam čula...

Grob 44, 8. polje, I razred... Šenoa, tražimo Šenou, Augusta Šenou. Nema ga... Nestao je... Kao da je u zemlju propao, pomislih. Baš sam si duhovita. Ipak, neću to izreći naglas.

Neki radnici rade; glasni su; viču... Oni su život... Govore nam da su Šenou odnijeli. Mislim, restauriraju ga. "Niste vi prvi koji ga tražite", kažu.

Nije dobro počelo, no idemo dalje. Idemo Matošu. Matošu ćemo zapaliti svijeću... Grobnica mu je neugledna, obiteljska, zapuštena. Mrtvom mu je kao za života, ne vole ga, ne razumiju, preziru... Čujem riječ boem i onda čujem Ferić. "Zoran Ferić je ovdje, "prošapta profesorica,

„eno ga s nekom gospodom, tamo.“ Pokaže nam rukom i na brzinu nadoda: „Nemojte se svi odmah okrenuti!“ I tako prođe pokraj nas Zoran Ferić, i ja pomislih: „Ajde, da i jednog živog ugledamo!“

Pričamo o Matošu i o nekim drugim stvarima, a Tara je već našla Ujevića. Nekoliko svijeća, grob iz kojeg raste trava, „...za let si dušo stvorena“, plastično cvijeće i to je to. Plastično cvijeće?! Ne ide mi to uz Ujevića... Ujević – bio je pravi! A oni, oni mu nose plastično cvijeće... I ta trava... Ima li, zapravo, ikoga Ujević? Imamo li mi, zapravo, Ujevića? Trebamo li se opravdati time da čitajući djela oživljavamo autore?

Sljedeći je Šimić. Šimića volim. Pjesme su mu nježne, čak i kad piše o smrti. A grob? Grob dijeli s braćom. Leži ispod jednog drveta, dugo leži... On se zaista nije našivio. Umrijeti mlad, to je tako romantično, tako pjesnički. Stojim nad njegovim grobom i razmišljam koliko smo danas izgubljeni, trčimo za boljim, bržim, jačim, skupljim... Živimo brzo, sve dok nas jednom neka Nevidljiva Sila ne zaustavi. Ona ista Šimićeva Nježna Smrt. Odjednom me uhvati neka tjeskoba, želim izaći što prije i disati...

Na povratku zastajemo kraj Krležina groba. Velika je to i masivna grobnica, pomalo hladna crna ploča, zlatnim slovima urezana imena Miroslav i Bela... Vidi se da su hrvatskoj kulturi nekad značila. Tek dvije svijeće gore, najmanje svijeće... Kod obližnjih Visokih ličnosti daleko ih je više...

Tako je to u Hrvatskoj.

Opet gorčina...

Mogli smo obići i Tadijanovića, Cesarića, Vidrića... Mogli smo...

Izlazimo, ostavljamo društvo mrtvih pjesnika. Vraćamo se među žive, nas osam i profesorica. A vi? Što biste vi mogli?

Dovoljno je samo obrisati prašinu s knjiga, otvoriti jednu i ...

To uvijek je dobar izgovor!

Bobana Samardžija, 4. r.

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Voditeljica: Tanja Vadla

Zora

Tako bila nekoć djevojka po imenu Zora. Živjela je u osamljenom selu što mu nitko nije ni imena znao, ni oni koji su tamo živjeli, ali prijalo je njima da mirno provode dane jer su o nepoznatom svijetu govorili kao o naopakom. Svaki su dan hvalili Boga što im je poslao Zoru. Prije pet godina došlo je djevojčce odjeveno u dronjke, toliko tanke da joj je vjerojatno i lagani povjetarac grebao slabašne noge. Iz daleka sela došla je k njima vodeći za sobom stado ovaca.

„Tko si, dijete, i odakle si?“ upitali stariji u čudu.

„Zora mi je ime, al’ ja se osobom ni ne smatram, kad u staji s ovcima i kozama liježem. Bježim od one guje što mi se maćehom nazva.

Trbuh mi samo za raž i suhi kruh znade, a moja maćeha se toplim pogačama iz krušne peći sladi i sita trbuha spokojno spava u krevetu, dok mene samo na rad tjera. Eh, zlo je srce u nje.“

Primiše tad dobri seljani Zoru i ne požališe. Stado se namnožilo, žito rodilo. Al' zlo dugo ne čekaše. Dan bijaše vedar, Sunce se taman osililo, a težaci uprli da sprave žito. Odjednom ugledaju nad sobom goluba pismošu i silno se začude:

„Gle ga, vidi ga! Što li ga ovamo nosi, nije valjda neko zlo da nam najavljuje!“

Zora se baš tada vraćala s potoka gdje se napila slatke vode. Skine rubac s glave, umorna se dohvati kamena i sjede te odmah ni ne shvati da je svi čekaju, a najviše golub, koji se doimao čađaviji od vijesti koje je nosio. Tiho poče zboriti:

„Oj, Zoro, slušaj me sad! Nek' ti srce bude oprezno jer mi ovako govore ptice što sve vide i prisluškuju s najviših grana. Nije te maćeha prije tražila jer nije vjerovala da ćeš preživjeti, ali sad, kad je za tebe nekako čula, jer tko bi njenoj zloći umak'o, sad bi ti mogla napakostiti.“

„Zar me još nije zaboravila?“ zavapi djevojka.

„Žalosno je što bi ti i narod mogla uzeti na zub!“

„Ne d'o Bog...“

„Upozorio sam vas, eto; kamo sreće da se maćeha riješite zauvijek... ja vjerovat ću da će vam Slava dati snage da zlicu lišite života. Ostajte mi zbogom.“ Odleti golub, a za njim muk nastane.

Sunce je i dalje usijavalo polja kao da je bio još jedan običan dan ljetne žege. Uprla je vrućina i u Zoru, ali njoj nije smetalo. Pogled je usmjerila u polja i ni riječi da bi rekla. „Oh, nek' me maćeha ne odvodi odavde, tako mi je lijepo ovim poljima gaziti.“ Oko nje ljudi, pognutih glava i šuteći, polako se pokupe u svoje kolibe.

Stigla je tako i večer. Vani mjesečina i mir, ali neki težak mir... kadli se začu Zorin glas: „Oh, zaboravila sam, zaboravila!“ Hitro izađe seljani i skupiše se oko nje kao da im opet pripovijeda bajku:

„Govori, zašto živnu,oh? Opet ćeš se ti nekako izboriti, zar ne?“ A istina je bila da je Zora od krhke djevojke borac postala. Ona svrne pogled prema njima i započne:

„Potisnula sam sve ono kroz što sam prošla prije nego li sam ovo dobro selo pronašla, ali draga moja pamet sad me sjeti da ja znam kako protiv maćehe. Bila je ona vještica i bajala oduvijek. Slaba joj moć bijaše, ali da je vještica bila – jest. No, znalo se u mome selu kako se vještica osloboditi. Sjetih se babe koja je od vještica zazirala i, bogami, luda bila, ali ja ipak vjerujem onome što je govorila. Vještice se miču pred onima koji u rukama drže cvijet perunike, a u srcu im sama hrabrost. Ništa osim hrabrosti – ni trunka oklijevanja, ni straha, ni drhtaja.“

Mjesečina joj je sad jasno osvijetlila lice i svi su mogli vidjeti kako joj krupna suza kapnu niz lice. Netko poviče: „O luda glavo, davno si se mogla te vještice osloboditi! Eno ti u samoj srži ove šume što je svaki dan gledamo cvjetova perunike, ljubičastijih nego što je suton!“

Nitko se od njih nije sjetio da Zora možda nikada nije osjetila potpunu hrabrost. Sada se skupili u njoj inat i želja da sebe i svoj narod zaštititi od maćehe, pa im zapovijedi da se zaključaju u kućama, a ona pohita – prema šumi. Nije ni zašla u nju, a već je obgrli mrkla tama. Huk sove zvučao je prijeteće. Gazila je ne mareći je li na putu ili joj granje reže noge. Središte šume je tu negdje. Jasnici se po glavi vrz-male misli svakojake: „Ma gdje mi je sada hrabrost, sve da taj cvijet u kosu zatakнем ili ga s obje šake stisnem, koristi od toga nema jer se bojim! Ah, lako za moj život, ali jadni moji prijatelji ako ih vještica dohvati – u što ih uvalih!“

Iz misli je prene nešto mekano što joj pogladi noge. Perunike! Zgrabi pune šake dragih cvjetova, makar da pokuša... Uto začuje korake, kao da stado na pašu ide. Ispred nje nešto zasvijetli i ona se ukipi. Stara i golema svjetiljka sijala je u kvrgavim rukama maćehe. Iza nje u okovima hodaše seljani. Već ih je začarala i zarobljeni su se našli.

Zora je gledala u tamne i škiljave oči, u obješenu gubicu ispod pepeljaste, raščupane kose maćehine. Kako je zinula da će opsovati i podigla ručetrinu prema Zori da će je udariti, tako se samo odjednom ukočila. Stajao tamo kao drvo, potpuno ukočena i – mrtva. U tili čas slobodni od čarolije bili su i svi oni dobri ljudi, pa stanu klicati jer se vještica ni u što drugo doli u kip pretvorila. Zora shvati da u šakama još stiska perunike. Trgne se i poviče:

„Znam što je! Ma kad sam vas, ljudi, onako bespomoćne vidjela i u vašem pogledu osjetila kako vjerujete da ću vas spasiti, ništa drugo u tom času nisam imala na pameti. Zaboravih strah! Koji strah? Samo da mi je bilo vas spasiti, eto, hrabrosti mi nije nedostajalo! Da, svu mi hrabrost božica Slava dala, da, ma tako je bilo!“

Iva Kostelac, 2. r.

Srednja škola Otočac, Otočac

Voditeljica: Slavica Francetić

Sama

Na pragu odraslosti
S prstima ljepljivim od pekmeza
U nekom dalekom gradu
Ispod trepavica skrivaš suze
Jer nema tvog plišanog medvjeda.
Laku noć poželjet će ti
Hladna ulica i truba automobila.

Ne, to nisu mamini koraci...

Dora Konopek, 4. r.

SŠ “Stjepan Ivšić”, Orahovica

Voditeljica Ljubica Bešlić

Jerina

malena soba odiše starošću
minulim godinama
ovdje vrijeme sporo prolazi

naša stopala postala su prevelika
za šarene pločice po kojima smo
kao djeca skakutali
pazeći da ne prijeđemo rub
pazeći da uvijek stajemo na zeleno

fotoalbumi
nasmijana lica mojih teta
zaustavljena sreća
izbljedio je crveni ruž na njihovim usnama
i osmijeh ostao samo na slikama
gobleni su upamtili dodire
mladenačkih ruku
upili suze
ne znam kada su ih ko stranice
neke stare žute knjige
pohabale godine
ne znam kada je sve postalo tako maleno

i ograda za koju se kao dijete pridržavah
i dvorište u kom nam je teta Zora pokazivala mrave
ne volim mrave
i bakina štala u mojoj djetinjoj glavi bila je veća
smanjilo se i sijeno
a koza više nema

moja starica gleda preko polja i plače bez glasa

u njene oči uletjela nevera sa šibenskih otoka
preko Skradina
gdje šetala se s mojim djedom

moja majka
od svih tužnih sestara
najbolje razumije neveru što dolazi od Skradina
moja majka penje se starim stepenicama
naslanja na ogradu i gleda

osušile su se djedove barakokule
posadio je šljive
on grintljiv čovjek
kako baka kaže
ponekad sklopi ruke
i zadubi se negdje daleko daleko
nikome ne kazuje gdje
vrata su otvorena pas zavezan
ponekad izusti nešto o zemlji
bolesti majci i prolaznosti

oca nije upoznao

moja majka
najmlađa od pet kćeri
zove se Jerina
po njegovu ocu
uvijek mislim
možda je baš zato
najviše voli

tek sad shvaćam
zašto mi je u jednoj pjesmi

iz očiju
potekla
Krka

Andela Mijić, 4. razred SŠ

Klasična gimnazija Ivana Pavla II. s pravom javnosti, Zadar

Voditelj: Damir Sikirić

Obožavam plažu

Masa je poludjela. Polugola tijela su se gurala jedno o drugo u orgiji znoja. Nacionalnosti, dob, i religija nisu bili bitni, sve kulture svijeta su bile ujedinjene u uništavanju već i ovako oštećenog ekosistema jednog metra kvadratnog. Ušao sam u tu zavrzlamu na nagovor roditelja, u istoj poziciji kao svi oni najstariji sinovi koje njihove obitelji šalju u vojsku, da bi postali muško, pa se u vrlo skoroj budućnosti nađu u zatvorenom lijesu, sa sestrama i djevojkama koji plaču nad njima. Odjednom, osjetio sam bol u zatiljku. Žrtva rata, nisam se uspio iskrcati na Normandiju. Zatvorio sam oči iščekujući najgore, mlaz krvi koji bi potvrdio da sam umro u borbi za svoju obitelj, tj. da sam umro u borbi da osiguram mjesto za luftić mojoj obitelji. Nakon što sam se uvjerio da rana nije smrtonosna, okrenuo sam se i uvidio da je bila uzrokovana vrškom suncobrana podebljeg turista.

– Mama, ja ne volim plažu! – to je bilo sve što sam uspio izustiti tog trenutka.

– Daj, Dinko, nemoj histerizirat, koliko imaš godina, šest ili šesnaest!? – koliko god bih volio da sada imam šest godina, pa da sam razriješen ovakvih dužnosti, moja mama ne posustaje i rado zloupotrebljava njezino više mjesto u obiteljskoj hijerarhiji.

– Mama, danas stvarno nisam raspoložen, samo bi htio da se izležavam po kući. Fakat nisam za ništa.

– Mali, ići ćeš se kupat i gotovo. – kaže ona finim diktatorskim tonom.

Baka se pojavljuje iz grmlja, profesionalno prolazi Čehe sa svojim klompama i dolazi do mene. – Nataša, on to ne govori namjerno, samo ga je od sunca tlak puko. Evo, pojedi nektarinu. – pokaže mi tu voćku s takvim ushićenjem i poštovanjem, kao da je to sveti gral, a ona vitez Kamelota koji se upravo vratio s višegodišnje potrage za svetom nektarinom.

– Ne volim nektarine! – odbrusim joj jednostavno

– Mali, kakav je ovo bezobrazluk? – javlja se mama iz zadnjih linija, iza redova turista koje uspijeva nadglasati svojom mamljom rikom.

Pretpostavljam da je ovo zadnje bilo retoričko pitanje, te idem izvan takozvane plaže, doma, zaobilazeći sve rute, te konačno do slobode. Dok slušam kako se mama dere, pokušavam ne misliti o lekciji o tome kako se ponašam i kako će moje ponašanje dovesti do mog neupitnog padanja u jamu droge i kriminala, iz koje ću izaći vodoravno. Ponovo osjetim nekakvu bol na zatiljku. Bila je to bakina mirna ruka koja mi sada gura batak u usta i ključ od kuće u ruku, jer ne želi da razbijem prozor ili išta takvo. Bacam batak u koš te hodam uz cestu, i gledam prema brijegu na kome se nalazi naša vikendica, pa se u naglom naletu lijenosti, odlučim prošetati po obali i pogledati da li se nekakva interesantna stvorenja šecu ovim krajevima. Prohodam pokraj obližnje sladoledarne i između stracitelle i banana cookija vidim sebe, u kratkoj mahovinasto zelenoj košulji kratkih rukava i kupaćim gaćama s cvjetekima raznih boja te zaključujem da trenutno nisam u svojem najboljem izdanju. Dolazim u obližnju, svježe posječenu šumu koja sada služi kao livada za turiste, te sjedam na užarenu klupu na sredini parka. Odjedanput, ispred mene se pojavi jedno od onih rijetkih božanskih stvorenja, onih savršenih homerovskih muza čiju ljepotu možemo do kraja cijeniti samo mi pjesnici i balavci. Hopsa dok joj se

kestenjasta kosa vijori zrakom, maše svojom glomaznom torbom, obučena u prozračnu žutu ljetnu haljinicu, krpica za koju bi bila kamenovana koju godinu ranije. Sjedne pokraj mene, očito ne zamjećujući moje postojanje, i vadi famozni sveznajući mobitel, te počinje raditi nekakav veoma važan zadatak na njemu. Progutam knedlu, približim joj se i smjelo kažem: Je li vama zgodnim curama jednako vruće kao nama običnim smrtnicima? – to je jedino što sam mogao smisliti.

Ona se nato nasmiješi i kaže: Tako nekako.

Pružim joj ruku i kažem: Ja sam Dinko.

Ona kojim čudom odluči primiti moju znojnu ruku, na kojoj su svi nokti tako ekspertno pogriženi, te kaže: Doris, drago mi je.

Izmijenimo nekoliko generalnih informacija, poput našeg grada, škole, dobi (nikad se ne zna) i glazbe, te na osnovu našeg obostranog obožavanja Nore Jones, odlučimo popiti kavu zajedno. Sjednemo, ona naruči cappuccino a ja nekakav čudan koktel sa kojim se dobije zdjelica kreker, a ja, eto, baš ogladnio. Nekoliko minuta pokušavam odgovoriti na njezine ekspertne flertove, sve dok ona svečano ne objavi da mora ići na zahod, ostavljajući mene da mislim o njezinim plavim okicama, prćastom nosiću i finim pjegicama. Uzmem kreker i mislim kakva bi nesreća bila da me sada baka vidi. Ona izađe iz zahoda u badekostimu, te kaže: Meni je dosadno ovdje, ajmo na plažu!

– Doris, ja obožavam plažu. – odgovaram.

Dinko Sokol Kvesić, 2. r.

XV. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Senka Škrnjug

Šest nogu, dvije ruke, jedna klupa

Nebo se otvorilo i strusilo na tebe. Promatram svaku od tih krupnih kapi kako te šamaraju i kvase, padaju u željezno ti krilo i pune tvoje istrošene pukotine. Ne opireš se. Sad si već i preslaba, i granaju se kapi, bježe prema užglom betonu pod tobom. Iz tebe se širi miris oraha, bježi i on. A ti štitiš taj komadić asfalta, topao i suh, svoj mali dio svemira. Bolje smo radili kao tim, zar ne? Ja bih pokupio svu vlagu, a ti bi mi dala neki čudan osjećaj pripadnosti... Tvoje četiri klimave noge nisu se žalile, a moj smrdljivi baloner bio je i više nego zadovoljan. I nisu tu samo kiše, branio sam te ja i od snjegova, vrelog sunca, pseće pišaline i svih ostalih „ljepota“. Nisam se, kako i sama znaš, opirao. A mogao sam! Što sam samo ja sve mogao... Ti si, s druge strane, mogla samo jednu stvar. I činila si ju vraški dobro. Za jednu klupe, mogla si i previše.

Imam sedam godina i idem u prvi razred osnovne škole. Dobio sam štene koker španijela. Rudlavo, crveno štene s jezikom taman toliko dugim da me zagrli. Kao odgovorna i osoba, mislim da je psić najmanje za što se mogu brinuti. Valjalo ga je izvesti u šetnju, a ja sam se, kao punopravni skrbnik, odmah prihvatio dužnosti. Na ulici nije bilo ljepšeg psića niti sretnije ruke koja ga vodi. Ali bilo je zaigranije mačke i bržeg mercedesa. Sedamnaest minuta-eto koliko sam bio punopravni skrbnik. Sedamnaest nepunih minuta. Nisam stigao ni stvoriti osjećaje prema tom nesretniku, pa su mi lice oblile suze krivnje i srama. Iz ruke mi se objesi crvena, neoštećena vodilica, a na njoj kožna ogrlica s izrezbarenim mašnjama. Onako balav i crven nisam mogao pred tatine oči, stoga sam oteturao do najbliže slobodne klupe kako bih se pripremio za najgoru kaznu što ju je svijet izmislio – šibu. Tada sam te upoznao; bila si svježje lakirana, a ja sam ti možda bio i prva mušterija. I ostao sam tamo dobra tri sata. U tri sata tišine, izmolio sam sedam očenaša, udario se nekoliko puta, znate, za probu, i gotovo odlepršao kući.

Imam šesnaest godina i idem u drugi razred srednje škole. Već tjedan dana hodam s Antonijom. Mislim da bi ovo moglo biti ozbiljno! Za tu posebnu obljetnicu isplanirao sam je izvesti u park, na svoju omiljenu klupu. Zapravo, isplanirao sam hamburgere i kino, ali karte su poskupjele, pa, eto. Dlanovi mi se znoje kao u kotlovnici dok žurim prema parku. Pod prstima u džepu osjetim svoju gumenu amajliju za sreću. Sparna je ljetna noć i Antonija je obukla polovnu suknju i majicu na bretele. Nisam siguran da bih htio polovni auto, ali protiv polovne odjeće nemam ništa protiv. Dok sjedamo na klupu, ljubim joj vrat. S obzirom na sve naše aktivnosti u proteklih tjedan dana, ovo je svojevrsno prisjećanje. Dobro, kako se uzme. Nisam mogao ne primijetiti kako su na mojoj klupi izrezbareni Josip, Sanja, Kristijan, Valentina i ostatak ekipe. Iz obveze prema svojoj klupi, izvadio sam upaljač i izrezbario i naša imena. Točnije, inicijale. Ime Antonija ima previše slova, a ja premalo vremena. Zrak je mirisao na bademe i puder. Bila je to nadasve posebna noć, ispunjena nevinim poljupcima i bezazlenim osjećajem neprolazne mladosti.

Imam četrdeset i četiri godine i trenutno sam nezaposlen. Zima mi je pokazala zube. Piće me potjeralo iz birtije, a žena iz kuće. Umotan u tanki džemper proklinjem ih sve, svima im se rado sjetim matere i oca. Šiba me hladan sjever dok sa svoje klupe sklanjam pedalj snijega i opušaka. Sjedam na klupu koja je začudo topla. Imam divan pogled na jezero iz svoje VIP lože, a akustika je sjajna, kako su čisti zvižduci vjetra! Sad mi je jasno, ovo je moja predstava. Moja VIP loža nije nikakva loža, već tron. Gusti dim iz kuća izgradio mi dvorac, a kartoni na ulici plešu za mene. Bacaju mi bijele ruže, na stotine, na tisuće! A ja sjedim i smješkam se. S krunom na glavi i bisernim zubima. Zastori se spuste, rulja se utiša. Osjetim neobičnu toplinu oko noge i otvaram oči : otrcana džukela piša po meni. A ja ležim i smješkam se. S golom ćelom i pola zubala.

U kartonu mi piše da imam osamdeset i jednu godinu. Oko

mene trče djeca i mladež se ljubi. Sjedim na svojoj istrošenoj, sivoj klupi. Naslon joj je iskrivljen, a noge hrđave i na njima gljivice. U kartonu piše isto i za mene. Kako i ne bi kad sam sve prošao s njom. Upila je svaku moju suzu i spremila svaki moj smijeh. Još mi ga ponekad pusti da svira u pozadini, dok ja plešem u mislima. Gledam blijeda slova na njenu naslonu, i vidim dva naizgled svježe izrezbarena: „S i A“. Kao iz sna probudi me neka topla sjeta, predem umornom rukom preko inicijala i sklapam vjeđe.

Nikad ja nisam bio usamljen. Stoput sam bio tužan, nešto manje sretan, ali uvijek s njom.

Sara Zadro, 3. r.

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Marina Šramek

Dobro sam

... Dobro sam.

Dobro sam.

Dobro sam.

Govorim.

Vježbam.

Ponavljam.

Na svako

Postavljeno

Pitanje

„Kako si?“

Automatski

Odgovaram

„Dobro sam.“

Dobro sam.
Dobro sam.
Dobro sam.
Govorim.
Vježbam.
Ponavljam.
Ponekad me
Oči izdaju,
Ali tada
samo dodam:
„Umorna sam.“

Dobro sam.
Dobro sam.
Dobro sam.
Ponavljam kao naviku.
Ponavljam dok se raspadam.
Ponavljam varku.
Dok laž ne savladam.

Dobro sam,
Dobro sam,
Dobro sam.
Govorim.
Vježbam.
Ponavljam...

Anja Kurelić, 4. r.

Srednja škola Markantuna de Dominisa Rab, Rab
Voditeljica: Margarita Čutul

Tuđe, ne naše

Susjedstvom su se razlile sirene.

Poravnala je suknju i položila koščatu ruku na prsa.

Draga, sretni smo što su nas mimoišle, zar ne?

Tri udarca prstima po stolu.

Jedan, dva, tri, nebesima hvala što to nismo mi.

Zatrudnjela je i napustila školu. Strašno, zar ne?

Tri, jedan, dva, srećom to nisam ja.

Trebala bi se ošišati, duga ti je kosa. Kad si slobodna?

Tri udarca cipelom po bijelim pločicama.

Jedan, dva, tri – samo ne parni datumi.

Tup tup tup.

Neće još dugo, draga, strašno je bolestan.

Tup tup tup.

Jedan, dva, tri, umukni!

Dali su mu tjedan dana.

Tri, dva, jedan, još samo jedan tjedan.

Okrenula se i spustila zastore.

To će jako pogoditi tvoju sestru, ona je još jako osjetljiva.

Tri udarca u glavu.

Jedan, dva, tri, nemoj tako govoriti!

Naučit će da je to normalno.

Još jedan, dva, tri i nitko neće umrijeti.

Smrt.

Bolest.

Odvratne.

Prljave.

Put a tri ruke oprati.

Slavina.

Otvori – zatvori.

Otvori – zatvori.

Otvori – zatvori.

Zdravi. Zdravi. Zdravi.

Stvara im velike probleme. Sad se počela i opijati.

Tri uzdaha zaredom.

Tri, jedan, dva – srećom, to nisam ja.

Draga, nama je tako dobro, dok se drugi tako muče.

Jedan, dva, tri, nebesima hvala što to nismo mi.

Katarina Kovačiček, 4. r.

Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Tatjana Ruža

Novinarski radovi

O DJECI KOJA SE PRETVARAJU U HRČKE I RODITELJIMA KOJI IM U TOME POMAŽU

„Skupi ih sve“

Vjerujem da ste primijetili kako djeca gotovo sve dobi imaju potrebu za skupljanjem. Tinejdžerice vole postere svojih omiljenih zvijezda koje nađu u jeftinim časopisima. Malo profinjeniji vole skupljati razglednice, poštanske marke...međutim, ništa nije toliko omiljeno i toliko nevjerovatno kao figurice koje se pojavljuju u kinder-jajima, a danas već i zapakirane u običnim vrećicama raznih boja. Klinci od 5 do 10 godina luduju za njima. Nekad su bili raspamećeni za naljepnicama, ali to više nije moderno – sada su tu figurice i gotovo. Imaju cijele zbirke konjića, mačića, psića i ostalih drangulija. E, to je otkriće zbog kojega djeca luduju, roditelji ne štede, a proizvođači zadovoljno trljaju ruke i masno zarađuju.

Sjećam se kako mi je prijateljica u drugom razredu istresla pedesetak figurica „Moji džepni ljubimci“ pred nos i važno rastegla usta od uha do uha, ozarena što mi može pokazati svoje bogatstvo.

„Koje imaš, a koje nemaš?“ pitala me, stručnim kretnjama slažući psiće i mačiće u redove. „Imaš kakve duplice da se mijenjamo? Znaš, ja imam skoro sve ‘džepne ljubimce’ osim zlatne kraljice, ali ću i nju naručiti.“

Po pitanju skupljanja figurica ona je bila najpametnija. Poznavala je i imala gotovo sve što smo mi ostali mahnito skupljali. Za nas je njezina kolekcija bila pravo malo bogatstvo. Naime, u ta prva tri-četiri razreda osnovne započela je manija skupljanja figurica. Svi smo se njome zarazili, iako neki od nas nisu imali novaca kao ona da si priušte takvu zbirku. Moje se bogatstvo sastojalo od napola zgnječenog „džepnog ljubimca“ kojega sam našla na cesti i sažalila se nad njime. Kod kuće sam ga oprala i pokazao se sasvim pristojnim.

Izvadila sam iz džepa pronađeno blago i napeto zurila u prijatelju cu dok je ona mreškala nos i proučavala figuricu na dlanu s jednom

obrvom namrštenom, dok je druga titrala iznad vjeđe. Naposljetku je iskrivila usta i vratila mi „ljubimca“.

„Pih, to je najčešći.“

Uglavnom, otada je prošlo nekoliko godina, ali manija skupljanja nije. Samo su ljubimci malo drugačiji od onih koje smo mi skupljali. Pomalo se pribojavam da će jednog dana neko dijete poželjati svog živog Flokija zamijeniti igračkom sa još trideset malih plišanih Flokija!

Raspevane, šarene reklame pojavljuju se na televiziji 20 puta na dan, pokazujući neke zubate djevojčice nalik na Barbike kako se igraju čarobnim konjićima u dječjoj sobi iz snova. Usput ih prati zarazna pjesmica koju će vaše dijete na sav glas pjevati po supermarketima i pružati ruke prema polici s igračkama. *Oni su šareni, oni su maleni, slatki kao san, lijepi kao dan, najbolji prijatelji!!!! Edukativno, zar ne?! „SKUPI IH SVE!“*, urla euforično glas s televizije, a dijete razjapljuje usta i već zamišlja tridesetak figurica u svojoj sobi i zadržane poglede prijatelja kad vide kakvo blago posjeduje!

I onda će vrištavo veseli glas iz reklame reći da je cijena „samo“ četrnaest kuna. Pa da, što je to četrnaest kuna za divne roditelje koji bi učinili sve za malo razonode svog vječno-mu-je-dosadno- djeteta. (Ili možda svoje?!) Treba samo baciti četrnaest kuna prodavaču pred nos i dijete će sretno provoditi dane u društvu ružičastih ponija s velikim ljubičastim očima i pjevati magične pjesme, a roditelj uživati u blaženu miru.

A zanimljivo je i to što svaka igračka ima neke zakon dodatke. Na primjer, figurici „Popišanko“, malim psićima odjevenima u donje rublje, gaće mijenjaju boje ako ih gurnete u hladnu vodu. Ako je psić žensko, gaće dobiju finu nijansu zrele jagode, a ako je muško, dobiju boju štrumpfova. Vrlo praktično.

I to još nije sve! Danas se tim medvjedićima, pesekima, konjićima i sličnim džepnim mezimcima može kupiti i čarobna kuća, farma ili dvorac da im život bude što udobniji i veseliji, a sve za samo nekoliko stotina kuna!

A kad odluče nešto dobiti, djeca su sposobna smisliti tisuću lukavih načina da do toga i dođu. Prvo, naravno, „obrade“ roditelje, a onda dođu na red djedovi i bake, nerijetko i pokoja dobra teta ili stric. I tako, malo po malo, cijela zbirka malih slatkih ljubimaca je tu, uključujući i jedan od njihovih stambenih prostora. Dijete je sretno. Roditelji su sretni. Uža i šira obitelj je sretna. Nažalost, ne zadugo. Jer za samo nekoliko dana s televizora već vrišti nova reklama za neke nove, ovalne figurice koje se prevrću i imaju smiješna lica. Glas iz reklame ponovno viče „SKUPI IH SVE!“, a dijete koje se igra u kutu sobe, širi oči, zao-kružuje usta, baca konjiće u stranu i očarano gleda u ekran.

Konjići su strpani u prašnjavu kutiju i bačeni u kut tavana. Zamjenjuje ih povorka kotrljajućih lica – jer tko više skuplja konjiće?! Onda dolaze figurice princeza iz bajki, pa slonovi, ljepljive bube i na kraju gormiti – svemoćni čuvari prirode koji su počeli karijeru kao likovi u crtiću, a onda, naravno postali i figurice. Uz svaku novu seriju crtića ide i nova serija figurica. Gotovo da i nema dječaka koji ih nije skupio barem desetak, a u najnovijoj ih seriji ima trideset!

I tako u nedogled. Proizvođači se nadmeću, stalno potiskuju jedni druge, nove figurice iskaču iz malih ekrana i guraju stare u zaborav, a nesvjesna djeca uz pomoć nesavjesnih roditelja samo gomilaju drangulije dok im soba (ili tavan!) ne postane svetište malih figurica.

Dragi roditelji, želite li spriječiti vaše dijete da se pretvori u hrčka sakupljača koji samo gomila, pregledava i preslaguje svoje (bez) vrijedne figurice, kad sljedeći puta ugledate na televiziji reklamu tipa „SKUPI IH SVE“, promijenite program prije nego što vam dijete padne u trans. Ako mu je dosadno, kupite mu *puzzle*. *Ima svakakvih na tržištu, a osim što su zabavne, potiču koncentraciju i razvoj djetetove inteligencije. I što je najvažnije, možete ih slagati i zabavljati se – zajedno.*

Tina Čatlajić, 7. r.

III. OŠ Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Tihana Preksavec

Poremećaji u učenju – disleksija, disgrafija i diskalkulija

Zovem se Leonarda Juraga, učenica sam 7.razreda i imam disleksiju, disgrafiju i diskalkuliju. Želim vas upoznati s problemima koje imaju takva djeca kroz školovanje. To dokazano nisu bolesti, već složeni sindromi kod poremećaja u učenju tj. **disleksija** (poremećaj u čitanju), **disgrafija** (poremećaj u pisanju) i **diskalkulija** (poremećaj u računanju).

Greške, koje rade djeca s tim poremećajem u učenju, su: miješanje slova i simbola sličnoga oblika (p-b, d-b, s-z, m-n, +, –), ogledalasto pisanje slova i brojeva (car-rac, 6-9, 48-84), miješanje značenja riječi (zavičaj-zavijač, kosa-koza), dodavanje i oduzimanje slova (trava-tava, drvo-drvvo).

Djeca s ovim poremećajem imaju većinom probleme s jezicima i matematikom. Trebaju puno više vremena za naučiti neko gradivo i zato neka djeca znaju izgubiti interes za učenje. Puno se bolje izražavaju usmeno, ali u stresnim situacijama znaju mucati. U ispitima im treba više vremena za pročitati zadatak i tako ga ne stignu riješiti. Ako ga i riješe, najčešće ga nisu riješili s razumijevanjem jer disleksičari većinom školsko gradivo uče napamet. Neka su djeca, kao i ja, zbunjena u vremenu i prostoru (lijevo-desno, prije-poslije).

Ljude s tima poremećajima smatraju glupima i lijenima, ali to je krivo jer disleksija, disgrafija i diskalkulija nemaju veze s inteligencijom. Ovi sindromi su nasljedni i traju cijeli život, ali vježbanjem se mogu ublažiti. Tako sam i ja u razgovoru s roditeljima, kad sam primijetila probleme u školi, saznala da su i moja majka i djed imali probleme u čitanju i pisanju, ali se u prošlosti o tome ništa nije znalo, niti se išlo u potragu za rješanjem tih problema. Već u predškolskoj dobi složenije riječi teže sam izgovarala ili mi se događala inverzija slogova. Od prvoga razreda odlična sam učenica, ali od petoga razreda imam četvorke iz materinjeg i stranih jezika. U školi mi je jako teško prepisivati s ploče

i papira, često znam preskočiti red ili dva puta napisati isti red ili istu rečenicu. Rukopis mi je nečitak, slova nedovršena ili izmijenjena. Čitanje mi isto stvara poteškoće pa zato, u strahu da ne pročitam pogrešno, čitam vrlo oprezno i sporije od očekivanog za svoju dob. Za razumijevanje složenijih i apstraktnijih odnosa moram više puta pročitati zadani tekst prilikom čega gubim na vremenu. Slabije su mi ocjene iz pisanih provjera nego iz usmenoga ispitivanja, no pri usmenom odgovaranju u školi imam jaku tremu pa počnem ubrzano i nerazgovjetno govoriti tako da me nastavnici na kraju teško mogu razumjeti i smiruju me. Srećom, uz podršku svojih roditelja, potražila sam pomoć te sam otišla u Šibenik na testiranje. Testiranje je bilo vrlo kratko i površno pa smo ipak otišli na dugotrajnije i opsežnije testiranje u Zagreb, u Logopedski centar, Trnsko 18f. (www.logopedski-centar.com)

Dr.sc. Suzana Jelčić Jakšić, diplomirani logoped, obavila je testiranje sa mnom i donijela mišljenje i preporuku da me se uključi u logopedsku terapiju, a u školi u individualizirani pristup i postupke. Treba mi omogućiti više vremena za rješavanje pisanih zadataka, češće provjeravati razumijevanje i izvršavanje pisanih zadataka u testovima i svakodnevnim zadaćama, preferirati usmeno ispitivanje znanja, tolerirati nečitak rukopis i eventualne greške u pisanju te, kad god je moguće, davati upute i zadatke i pisano i usmeno.

Kontrolni logopedski pregled očekuje me krajem školske godine i nadam se da će mi sve ove spoznaje i poduzete mjere omogućiti lakše i uspješnije savladavanje nastavnoga gradiva. Primjećujem da u zadnje vrijeme ima sve više djece koja pokazuju simptome kao i ja. Problem nastaje već u školi jer većina škola nema logopede, psihologe i defektologe koji bi prvi trebali uočiti takve probleme kod učenika i uputiti ih na stručnu pomoć koju sam na kraju, svojom upornošću i podrškom roditelja, uspjela i ja dobiti.

Leonarda Juraga, 7. r.

OŠ Murterski školji, Murter
Voditeljica: Gordana Knez

ŠKOLOVANJE U ENGLESKOJ

Josipovo ostvarenje snova

Gledate li rado filmove u kojima možete vidjeti svakodnevno školovanje djece u stranim zemljama? Sjećate li se osobnih školskih ormarića, školskih odora, ručanja u kantini, maturalnih plesova i zabava? E, to je Josipu svagdašnjica. Josip Martinčić, bivši učenik naše škole, odlikaš, glumac, literat i novinar, redoviti sudionik smotre LiDraNo, prije dvije je godine dobio stipendiju za školovanje u Velikoj Britaniji te je križevačku gimnaziju zamijenio dvorcem Henrika VIII. Sigurno vas zanima što nam je Josip ispričao o ostvarenju svoga sna.

— U prvom razredu gimnazije *surfao* sam internetom i na portalu jednog dnevnog lista naišao na članak o školovanju u SAD-u. Tekst me doveo do stranica Foruma za slobodu odgoja na kojima sam pronašao natječaj za školovanje u Velikoj Britaniji. Privuklo me i odlučio sam se prijaviti — ispričao nam je Josip početak ostvarenja svoga sna.

Kako je Josip tijekom cijeloga školovanja bio izvanredan učenik, šest puta sudjelovao na državnome LiDraNu u različitim kategorijama, aktivno sudjelovao i volontirao u gradskim i vjerskim manifestacijama, nije neobično što je uspio izboriti jednogodišnju stipendiju za školovanje u Velikoj Britaniji, s mogućnošću da ostane i duže ako se pokažem dobrim učenikom.

Škola u dvorcu Henrika VIII.

Čim su mu javili da ga je odabrala škola *New Hall School* pokraj mjesta Chelmsford u Engleskoj, na *Googleovoj* karti provjerio je kako ta škola izgleda. Na slici je vidio malu građevinu i razočarano pomislio da je dobio neku seosku školicu, no ispostavilo se da je ta zgrada — tek ulaz u prostor škole!

– Radi se o građevini koja je nekad bila dvorac engleskoga kralja Henrika VIII., a ove godine slavi 371. rođendan. U njoj je katolička škola koju vode časne sestre. Trenutno ima oko osamsto učenika i vrtić za djecu od tri godine naviše, a prostor škole sastoji se od ulaza, sale, kapelice, dvorane, kazališta, osam terena za razne sportove, bazena za plivanje, jezera za pecanje, laboratorija, ogromne knjižnice i čitaonice, prostorija za odmor između satova, kuhinje i samih učionica s pametnim pločama i svim mogućim priborom – nabrajao je Josip dok su se nama širile oči.

Manji broj predmeta, ali puno učenja

Josip sada polazi dvanaesti razred. Učenici imaju pravo odabrati četiri glavna predmeta pa je Josip izabrao biologiju, matematiku, dramu i englesku književnost.

– Iako imamo manji broj predmeta od hrvatskih vršnjaka, doista puno i naporno učimo. U jednoj godini učenja nekog predmeta uspijemo usvojiti gradivo iz čak tri udžbenika! Rad je kvalitetniji jer je u učionici maksimalno četrnaest učenika i sav mogući pribor i pomagala su nam dostupna. Budući da imamo malo predmeta, sadržaji se proučavaju u dubinu, do najsitnijih detalja – objašnjava Josip.

Slušanje predavanja Josipu sada više nije problem, iako se u početku teže snalazio zbog jezične barijere. Nakon razdoblja prilagodbe Josip se našao među najuspješnijim učenicima.

Cjelodnevni rad

Rečeno je da su radni dani u ovakvim školama naporni, ali što to zapravo znači?

– Buđenje je u sedam sati, u pola osam već moramo biti na doručku odjeveni u školsko odijelo. Kako je ovo katolička škola, prije doručka može se sudjelovati u kratkoj jutarnjoj molitvi. Malo prije pola devet je skup koji se naziva *tutorial*, nešto slično kao sat razred-

nika kod nas, a zatim počinje nastava. Za vrijeme velikoga odmora koji traje dvadeset minuta odlazimo u dvoranu za odmor gdje pije-
mo čaj zavaljeni u kožne naslonjače.

Pa ne zvuči strašno, zar ne?

– Nešto iza podneva idemo na ručak. Hrana je izvrsna i raznoli-
ka, svaki se dan može birati sa švedskoga stola. Nakon ručka ponov-
no se održava *tutorial* i provjerava jesu li svi prisutni. Slijede još dva
sata po sedamdeset minuta, a zatim je vrijeme za čaj. Vjerojatno ste
čuli da su čaj i keksi omiljena engleska poslijepodnevna poslastica.
Kasnije slijede slobodne aktivnosti, večera, nakon koje je obavezno
učenje u svojoj sobi. Imamo otvorena vrata da učitelji vide što radi-
mo, što mi ne pada teško jer mi, da bih usvojio sve što u školi čujem,
uistinu treba učenje i vježbanje. I tek nakon toga imamo slobodno
vrijeme za druženje s prijateljima ili odmor. Malo prije dvadeset i
tri sata moramo biti u svojoj sobi i spremni za počinak – ispričao je
Josip.

Još uvijek mislite da je lako ovako svaki dan?

Zauzeo vodeće pozicije

Učenici su podijeljeni u domove, a svaki dom ima svog vođu i
zaštitnu boju. Do prošle godine postojala su četiri doma po dvjesto
učenika, a ove godine formirana su još četiri doma i Josip je izabran
za vođu narančastoga doma.

– Između sedamdesetak prijavljenih kandidata izabran sam za
vođu novoga doma. Odabrao sam narančastu boju i vodim preko
stotinu učenika. Zadaća mi je voditi tjedne sastanke na kojima do-
govaramo aktivnosti kojima ćemo naš dom predstaviti u najboljem
svjetlu. Također sudjelujemo u raznim natjecanjima i borimo se za
pobjedu svog doma – objašnjava Josip.

Uz sve obaveze Josip još vodi i volontersku skupinu. Svakoga
tjedna sastaju se i pomažu grupi ljudi s mentalnim poteškoćama, s

njima razgovaraju, piju čaj, igraju društvene igre i trude se pomoći im na razne druge načine. Sudjeluju i u Caritasovim akcijama.

Bez testova, prepisivanja i poroka

A sada nešto što ćete sigurno i sami poželjeti!

– Tijekom školske godine u ovakvim se školama ne pišu ispiti. Ne dobivaju se ni ocjene nego bodovi. Onaj tko sakupi više od 80% bodova, na kraju godine može imati najvišu ocjenu. Na kraju svake godine tijekom nekoliko tjedana pišu se veliki i završni ispiti, što ima svoje prednosti i nedostatke. Meni se sviđa što tijekom godine nema ispitivanja i ispita jer se tako izbjegava stres – smatra Josip.

S druge strane, ova škola definitivno ne dopušta loše navike. U školi nema pušenja. Učenik koji bi takvo što pokušao, odmah bi bio suspendiran, a ako ponovi prekršaj, slijedi mu izbacivanje iz škole. Ne pomaže ni to što je školu skupo platilo!

Alkohola također nema za maloljetnike. Na posebnim se svečanostima ili zabavama u privatnim kućama može dobiti alkoholno piće, ali pod nadzorom učitelja.

Škola ne prihvaća još nešto – prepisivanje. Prepisivanje jednostavno ne prolazi. Ako nekoga uhvate da ima šalabahter ili prepisuje od kolege, istog je trena izbačen iz škole.

– Učenici zapravo ne daju da se od njih prepisuje jer njihov uspjeh ovisi o općem uspjehu razreda. To znači da se nakon ispita napravi analiza uspjeha svih učenika i rezultati se razvrstavaju prema Gaussovoj krivulji. Većina učenika dobiva srednju ocjenu, a samo mali postotak učenika s najviše bodova dobiva najvišu ocjenu. Na taj način tuđe varanje može ugroziti tvoj uspjeh – objašnjava Josip.

Bilo bi zanimljivo istražiti kolikom bi se broju hrvatskih srednjoškolaca svidjela ovakva pravila.

Drugo mjesto na državnom natjecanju iz plesa

Škola se trudi ponuditi svojim učenicima ono zbog čega su i došli: pregršt znanja, ali i zabave. Tako postoji velik broj slobodnih aktivnosti kao što su ples, sportovi, kuhanje, gluma i drugo. Josip je odabrao ples i glumu.

– Volim glumiti u kazalištu, igrao sam u više predstava. Volim i gledati predstave, a škola nas često vodi u London u kazalište. Rado gledam Shakespearea, ali drage su mi i predstave napravljene prema novijim djelima – otkrio je svoj ukus Josip.

Josip je u Engleskoj otkrio još jedan svoj talent koji nije znao da posjeduje.

– Prošle sam se godine prvi put susreo s modernim, suvremenim i jazz plesom. Naša je plesna skupina pripremila nekoliko plesova za veliki godišnji plesni turnir koji se ove godine unaprijed rasprodao. Bilo je oko tisuću i pet stotina gledatelja, a sudjelovalo je dvjesto i četrdeset plesača i plesačica. Još šezdesetak osoba bilo je iza scene, zaduženo za rasvjetu, šminku, kostime, glazbu i drugo – ponosno je ispričao.

Sa svojom plesnom skupinom Josip je postigao i izvrsne rezultate na natjecanjima.

– Plesove iz spomenutog turnira kojima smo se najviše ponosili, prijavili smo na državno natjecanje pod nazivom British Arts Competition. Sustav natjecanja sličan je kao kod nas – prvo školska razina na kojoj je ispitivač došao u našu školu, onda nešto kao županijsko ili regionalno za koje smo išli u školu u obližnjem gradu, i na kraju je naš grupni ples uvršten u finalno, državno natjecanje, koje se održavalo u prekrasnom Bloomsbury kazalištu u Londonu. Već i sam doživljaj plesanja u tome prostoru bio je nešto veličanstveno, a kad smo osvojili drugo mjesto u svojoj kategoriji, veselje je bilo neizrecivo – završava svoju priču Josip.

Na početku sam spomenula da ova škola najboljim učenicima nudi mogućnost da ostanu na školovanju još jednu godinu besplat-

no. S obzirom na sve što je postigao, Josip je pozvan da nastavi školovanje. Zato mi se čini da je Josipova priča izvrstan dokaz kako je ostvarenje snova moguće uz velik trud, predanost radu, odlučnost i upornost.

Dorotea Vrbančić, 8. r.

OŠ Ljudevita Modeca Križevci, Križevci

Voditeljica: Martina Valec-Rebić

EDUKACIJSKO JUTRO S BRANKOM LUSTIGOM

Život obilježen brojem naučio me toleranciji

Zagrebački Festival tolerancije već nekoliko godina promovira filmove o holokaustu. U sklopu Edukacijskih jutara Branko Lustig, najpoznatiji hrvatski oskarovac i preživjeli logoraš nacističkih koncentracijskih logora, govori mladima o svom životu, suživotu, toleranciji i oprostu.

Tko je taj čovjek u tamnom šeširu?

Do toga dana nisam znao tko je Branko Lustig. Oduševljenje svoje učiteljice što će baš taj čovjek održati Edukacijsko jutro s učenicima u našem gradiću nisam razumio. A onda je spomenula Spielberga, Gladijatora, nagradu Oskar i to me zaintrigiralo. Uguglao sam njegovo ime, i otvorio se za mene posve novi, neočekivani svijet. Jedva sam dočekao jutro, Edukacijsko jutro.

Nadarena djeca

U dvorani je bila polutama. U prvom je redu sjedio starčić s tamnim šeširom na glavi. Nije mi se činio poput holivudske veličine. Ne znam što sam očekivao. Svakako ne onemoćala starca zavaljena u baršunastu fotelju. Čini se da sam pomalo bio i razočaran. Svjetla su se ugasila, krenuo je film. *Nadarena djeca* – mladi glazbenici, daroviti, Židovi i Nijemci u

strašnom vrtlogu nacističkog terora uoči i tijekom Drugog svjetskog rata. Životne sudbine koje se isprepliću ne shvaćajući zašto je njihova vjera ili nacionalnost ono što ih obilježava na način da im oduzima i pravo na život. U dvorani muk. Upaljena svjetla, tek tračak suze na licima djevojaka što su sjedile kraj mene. A onda je starčić s tamnim šeširom na glavi ustao, čvrstim se korakom popeo na pozornicu, sjeo i rekao glasom dubokim i toplim: „U jednom sam trenutku pomislio da ste svi izašli iz dvorane kakva je bila tišina.“

Život obilježen brojem

On je veliki oskarovac, čovjek koji je snimao sa Stevenom Spielbergom i Ridleyem Scottom, ali on je i čovjek koji je svoj prvi Oskar za Schindlerovu listu primio riječima: „Moj broj je A3317. Dalek je put od Auschwitza do ove pozornice. Umirući su mi ostavili u amanet da ako preživim, pričam kako je bilo.“ Slušali smo bez riječi njegovu ispovijed. Kako je kao dječak iz Slavonije pobjegao s majkom u Čakovec misleći kako će tamo biti sigurni od fašističkih progona, no odvedeni su u logor. Rastavljeni, za majku nije znao do kraja rata, za oca su saznali tek nakon rata. Rad u rudniku ugljena, u tvornici gdje su izrađivali rakete, Auschwitz, Dora Mittelbau, Bergen-Belsen... barake smrti u kojima je svega dvjesto metara od njegove, gotovo u istim godinama kao i on, umrla Anna Frank, od tifusa, od kojeg je bolovao i on, ali je preživio. Smrad i paljevina ljudi, crni dim za koji su rekli da pale njegove bližnje. Mrtvaci naslagani kao drva, pozelenjeli od plijesni koja se nahvatala na tijela, palili su ih iako više nisu imali benzina. Ujutro su bacali mrtve ispred baraka i rekli da će onaj tko donese mrtve do spalionice dobiti hranu, no hrana je bila otrovana virusom tifusa. I tako je mrtvac vukao mrtvaca. „Broj A3317 još je na mojoj ruci i nikad ga nisam poželio maknuti. Isti takav istetovirala si je moja kći Sara. Kad sam je pitao zašto, odgovorila mi je: „Da te nikad ne zaboravim, tata.““

Napokon sloboda

„Ne mogu mrziti Srbe jer mene je spasio Srbin Jovo“, nastavio je Branko Lustig svoju nevjerojatnu priču. Do logora je prva stigla škotska garda,

marširajući pod zvucima gajda. „Mislio sam da sam umro i da mi anđeli sviraju na nebu. Jovo me iznio iz logora. Ispričao sam mu svoju priču, a on me gledao u čudu jer istu je priču čuo nekoliko dana ranije od jedne žene koja mora da je moja majka. Tako smo se našli – majka i ja. Kad sam došao u Ameriku i tako šetao holivudskim ulicama, sreo sam Stevena (Spielberga, op.a.). Istu sam priču ispričao njemu i on mi je tada rekao: „Ti si moj producent!“ I tako je započela moja holivudska priča.“

O sudbini oca saznali su također slučajno. Jedan je čovjek, a da uopće nije bio vjernik, uporno tražio od svećenika da mu dovede ženu, Brankovu majku, jer ne može umrijeti bez njezina oprosta. On je bio u zarobljeništvu s njezinim mužem. Netko se nasmijao i oficir je rekao da će ubiti svakog trećeg ako ne kažu tko se nasmijao. Njegov se otac javio umjesto čovjeka koji se nasmijao jer se sažalio nad njim budući da je on imao mnogo djece koju je trebalo prehraniti. Ubili su ga. Taj je čovjek ležao na samrti i molio oprost jer nije mogao umrijeti noseći tešku grižnju savjesti na duši.

Riječ moja neka bude živo svjedočanstvo

Redale su se priče. Jedna strašnija od druge. Jedna nevjerovatnija od druge. Ali riječi u kojima nije bilo gorčine, nije bilo ljutnje, riječi su te tekle mirno, živo svjedočanstvo o nečemu što se više nikada ne smije ponoviti. A ponovilo se – u Vukovaru, na Ovčari, u Srebrenici. Nakon života koji bi i sam mogao biti predložak za jedan oskarovski film, Branko Lustig ima još samo jednu misiju. Prenositi istinu kao živi svjedok, mladima, da se ne zaboravi. „Gledao sam na televiziji kako u Međimurju vrijeđaju male Rome, viču i ne puštaju ih u školu. Tako su Mađari vikali za mnom. Isto se događa i u Francuskoj, u cijeloj Europi. Život mi je počeo na čamcu na Dravi, a završio u Hollywoodu i sad mi je dosta svega pa sam se doselio natrag u Hrvatsku. Nadam se da se nikad neće ponoviti takvo što. Riječ moja neka bude živo svjedočanstvo.“

Luka Sakač, 8. r.

OŠ Novi Marof, Novi Marof

Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

ODLAZAK U KINO U VIROVITICI? NEMOGUĆA MISIJA!

In memoriam jednom kinu

Na službenim mrežnim stranicama grada Virovitice www.virovitica.hr pokrenuta je 2013. godine anketa za građane s nekoliko osnovnih pitanja o kinu te su 13. veljače 2013. godine objavljeni rezultati ispitivanja na koje su se odazvala 823 ispitanika. 347 ispitanih, ili 42% osobe su od 18 do 30 godina. Na pitanje „Jeste li zainteresirani za ponovno otvaranje kina u Virovitici?“ 816 ispitanika ili 99% odgovorilo je DA, a samo 9 ispitanika ili 1% odgovorilo je NE. Velika većina ispitanih posjećivala bi kino nekoliko puta mjesečno (427 ili 51%) ili čak svaki tjedan (321 ili 38%). 412 ispitanih ili njih 44% spremno je izdvojiti čak trideset kuna ili više za projekciju (ovisno o filmu i ponudi kina). Zatim je sve utihnulo.

Bilo jednom u Virovitici

Grad od 22000 stanovnika danas nema ni jedno kino, a nekada su u istoj ulici, čak jedno nasuprot drugomu postojala dva! Andrija Teskera, odmila zvan tetak Andrija imao je i nadimak „John Wayne“, a uz bivšu blagajnicu Evicu Žunić jedini je čuvar uspomena na važno mjesto virovitičkoga društvenoga života. Prisjeća se da su i građani i vojnici na odsluženju vojnoga roka bivše države više voljeli gradsko kino od onoga u Domu JNA. U kinu Zvijezda radio je punih trideset i sedam godina kao „direktor, radnik i spremačica“ ponekad vodeći borbe i teške rasprave s mladićima tko je bio prvi u redu, zašto je dvorana već zaključana, a samo su malo zakasnili, zašto prednost imaju milicajci i oficiri, zašto su na podu hrpice ljosaka zabranjenih sjemenki bundeve i suncokreta... Vrijeme do početka predstave ispunjavale bi obično dvije pjesme na francuskom – Tu t' en vas (Ti odlaziš), L' Ete Indian (Indijansko ljeto) te Ulica jorgovana, a gotovo je svaka projekcija započinjala uzvikom: „Andrija, gasi svjetlo!“ Role samo jednoga filma težile su tridesetak kilograma, stizale su vlakom, često i kasnile, a trebalo ih je

zatim tačkama dopremiti do kina. Stolice su bile međusobno povezane, drvene i prilično neudobne, filmovi su više godina kasnili za svojim svjetskim premijerama, ali odlazak u kino uvijek je bio doživljaj. Što više istražujem, sve više otkrivam da bi mnogi nekadašnji posjetitelji rado mijenjali udobnost svoga doma i luksuz Multiplexa i Cinestara za ugođaj, miris, gužvu, žamor pa čak i neudobnost našeg starog kina. Osamdesetih i devedesetih godina dvadesetoga stoljeća grad su preplavile videoteke, a videoteka „Casablanca“ neko je vrijeme radila u istoj kući, u pregrađenom dijelu kina. Eto kako život može biti ironičan!

Posjetitelja je bivalo sve manje, kino se praznilo, gasilo, umiralo. Filmove je dolazilo gledati doslovno pet-šest gledatelja. Bivše kino Doma JNA, a danas Doma oružanih snaga životarilo je jer su vjerojatno samo moji roditelji kao zaljubljeni par odlazili u kino, a onda su i oni prestali pa je i kino prestalo raditi. Početkom Domovinskog rata gasilo se i kino Zvijezda pa konačno i ugasilo 1992. godine, kada legendarni Andrija odlazi u mirovinu.

Prohujalo s vihorom

Danas je na mjestu nekadašnjeg malog, a velikog kina Zvijezda u ulici Matije Gupca broj 8 ostala samo neugledna siva kuća. Fasada je trošna, izbljedjela, osipa se. Od žamora ulice odvajaju je tri para velikih, dvokrilnih drvenih kapaka, koji su zapravo izlaz iz kina. Čvrsto su zatvoreni više od 2 desetljeća te u veliki prazni prostor ne puštaju ni tračak svjetlosti. Nikakvih prozora nema. Jedan njegov dio danas je kafić Melon. Ljubazni vlasnik kafića, gospodin Mario Brlas, navikao je da s vremena na vrijeme dođe netko i pita za bivše kino, pa čak poželi i ući, no sve manje ljudi zna da svoju kavicu ispijaju u njegovu predvorju gdje se nalazila blagajna. Imam sreću da je i konobar ljubazan pa se uspinjem uskim stepenicama premazanim katranom do požutjelih bijelih vrata na kojima još stoji natpis „Nezaposlenima ulaz zabranjen“. To je kinooperaterova soba u kojoj nema više ničega, osim rupe u zidu i hrpe kojekakve starudije. Pomalo razočarana uspinjem se još nekoliko stepenica ulijevo i dolazim do natpisa BALON, zapravo balkon, a onda

zastajem šokirana. Rub balkona presvučen umjetnom kožom jedino je što je ostalo. Nema parketa, stolica, ničega. Prašina, paučina, plijesan. Parter je također uništen. S balkona gledam pijesak i голу zemlju jer je drveni pod nestao, nema redova smeđih drvenih stolica s urezanim imenima, nadimcima, srcima, vječnim ljubavima. I ovdje je nabacano sve i svašta: sanduci s bocama, toaletna školjka, daske... Zidovi s kojih su oderane smeđe plastične tapete stoje kao otvorena rana, ali srce kina je još ovdje! Čini se da je prašnjavo, ali čitavo filmsko platno odlučilo izdržati sve i čekati koliko god bude trebalo. Pomišljam što bi na ovaj prizor rekao *tetak* Andrija. Sigurno bi mu bilo jako teško jer i mene kao da nešto guši... Bit će da je prašina. Dovoljno sam vidjela. Izlazim i pažljivo zatvaram vrata. Osjećam se kao na groblju, kao da sam uznemirila duh nekog pokojnika. Prolaznici žure, mnogi od njih s mobitelom u rukama. Moj mobitel može prikazati bilo koji film, u bilo koje vrijeme, imam super sliku i odličan zvuk. Moj super mobitel nije moj najbolji prijatelj i nije tako super kao kino. Mogu živjeti i bez udobnosti i posebnih efekata Multiplexa i Cinestara. Radije bih ponekad otišla s prijateljima, razredom, s obitelji u malo gradsko kino...

Klara Hercigonja, 7. r.

OŠ Ivane Brlić-Mažuranić Virovitica, Virovitica

Voditeljica: Sanja Pavelko

BICIKLIMA OD BUDIMPEŠTE DO BEČA

Avantura na dva kotača

Budimpešta ima semafore za bicikliste

Ljudi danas putuju više nego ikada. Poslovno, turistički ili radi zabave. Turističke agencije nude kamo putovati i kako, ali još nisam vidio ni jedan prospekt ili novinsku reklamu u kojima se nudi putovanje biciklom. Na takvo putovanje moraš se odlučiti i uputiti

samostalno. Upravo smo to učinili moja obitelj i ja. Moj tata Hrvoje još je prošloga ljeta predložio da sljedeće ljetovanje provedemo putujući biciklima od Budimpešte do Beča. Biciklima! Moja mama, tata, petogodišnja sestra i ja! Neobično? Možda. Zanimljivo? Sigurno. Izazov? Naravno. Nakon kratkoga razmišljanja prihvatili smo prijedlog.

Pred polazak

Bližio se dugo očekivani godišnji odmor. Hvatalo me uzbuđenje i strah jer nisam znao hoću li ja to sa svojih jedanaest godina moći. Da ne spominjem svoju sestru od pet godina. No, nisam čuo ni jednom da to brine moje roditelje. Mogu reći da smo kondiciju stjecali vozaajući se okolicom grada. Pripreme koje su uslijedile poput proučavanja karata, razgledavanja mjesta kroz koja ćemo prolaziti, na internetu, naravno, učinile su me još znatizeljnijim. Tako znatizeljnim da sam se na dan polaska probudio jako rano jer sam htio što prije stići na naše odredište.

Krenuli smo rano automobilom na koji smo stavili naša tri bicikla i za neka tri sata bili smo na Balatonu, blatnom jezeru u Mađarskoj. Vjetar je tamo puhao u mahovima, ali je puhao kao lud pa sam se iznenadio valovima na jezeru. Nekako sam mislio da samo na moru mogu biti veliki valovi.

Dok sam se sa sestrom igrao na plaži u Fonyodu, mama se prepustila užitku fotografiranja zalaska sunca na Balatonu. Ipak je njeno zanimanje fotografija. Ona u našem gradu ima fotografski studio. Tu smo noć proveli u kampu na Balatonu u našem velikom šatoru.

Budimpešta

Sutradan smo još uvijek automobilom pošli dalje prema Budimpešti. Zaspao sam u vožnji i probudio se kada smo prelazili preko ogromnoga mosta iza kojega se krio sjajni velegrad. Nakon raspakiravanja u kampu Haller odbiciklirali smo do grada u mali obilazak. Sestra sjedi u sjedalici na paket-sicu mamina bicikla. Iznenadili smo

se kako kroz sve ulice vodi biciklistička staza, čak su postavljeni i semafori namijenjeni biciklistima. Mama i to fotografira. Baš je smiješna, fotografira semafore!

Nailazili smo na kulturne znamenitosti. Budimpeštanski parlament u kojem se čuva kruna svetoga Stjepana, prekrasna građevina poput najljepšega dvorca iz bajke s mnoštvom prozora. Trg heroja, jedno od najimpresivnijih mjesta u Budimpešti. Opet fotkanje! Navečer smo se brodom provozali Dunavom da razgledamo svjetla Budimpešte. Svi smo bili oduševljeni, a izgleda da je moja sestra bila najviše jer je izjavila da se osjeća kao da sanja. Zaista je bilo prekrasno prolaziti ispod svijetlećih mostova i misliti na sutrašnji veliki dan kada nastavljamo dalje s malo stvari na biciklima. Još jedna noć u kampu.

Gusari, konjanici i pastiri

Prvi dan vožnje ostat će mi u sjećanju zbog neizvjesnosti koja me mučila cijelu noć i koju nikada prije nisam osjetio. Kada smo krenuli, sve je nestalo, osjećam se sigurno uz tatu jer se on pobrinuo za sve detalje putovanja. Imamo i GPS u slučaju da zalutamo. Dobro je da se i ja znam služiti tom spravicom. Majda je s mamom na biciklu i nju ne muči neizvjesnost jer ona ima tek pet godina i mama je za nju isto što i sigurnost. Izlazak iz Budimpešte trajao je oko dva sata i prvi gradić u koji stižemo je Szentendre, gradić sličan gradićima kod nas u Istri. Šarolike kućice, uske ulice i muzeji, turisti i restorani, trgovinice i crkve, česma na glavnom trgu. I dobar sladoled. Vrijeme je bilo odlično, ne prevruće, i vožnja je bila ugodna. Pitate se kojom cestom vozimo, vozimo europskom biciklističkom stazom EuroVelo 6 uz Dunav i stižemo u Višegrad nakon tri sata vožnje. Mama i ja, privučeni glazbom i mnoštvom koje je išlo prema jednoj ulici, krećemo u tom pravcu. Pojasnila mi je da je to srednjevjekovna odjeća i da vjerojatno prikazuju život tadašnjega stanovništva. I glazba koju smo čuli bila mi je drugačija od ove danas. Svirači su izgledali kao gusari. Istetovirani, u širokim crvenim hlačama, s ne-

kim instrumentima za koje smo pomislili da su gajde. Bili su tu još i konjanici i pastiri. Tata nas požuruje i grdi. Ako budemo sve tako dugo razgledavali, do mraka nećemo stići u Esztergom, naše sljedeće odredište. Nakon 85 km vožnje u kampu u Esztergomu dočekuje nas roj komaraca što nam nije baš bilo drago. Brzo smo raširili šator i umorni otišli na spavanje. Tu nam tata priča da je bazilika u Esztergomu, pokraj koje smo prošli, najveća katolička crkva u Mađarskoj.

Vlak za bicikliste

Drugi dan nastavljamo EuroVelom 6 do Komaroma. Tu je bila prava uživancija. Kamp u kojem smo boravili dio je zanimljivih toplica koje su pune tobogana i ostalih vodenih iznenađenja za djecu. Kupanje i veselje, ali sve je kratko trajalo. Odlično se osjećam iako smo već prešli stotinjak kilometara. Treći dan rano ujutro krećemo dalje biciklističkom stazom uz koju rastu šljive i kajsije pa smo svako toliko stajali da se okrijepimo voćem. Voziti nije teško jer je sve ravno. Vozimo se uz uređena polja suncokreta i žita. Lijepo je vidjeti nepreglednu zlatnu ravnicu koja se sastaje s plavim nebom. Zaustavljamo se na zanimljivom dijelu puta gdje usporedno voze automobili, bicikli i vlak.

Nakon fotografiranja kod ulaska u Slovačku vozimo prema Dunajskoj Stredi. I gle iznenađenja, u kampu opet toplice! Bili smo zadovoljni jer nam je kupanje godilo, pogotovo jacuzzi.

Saznajem da je tata i birao odredišta-odmorišta gdje imaju toplice da se poslijepodne možemo kupati i da smo zbog toga skrenuli s Euro Vela 6, što se pokazalo lošom odlukom. Cesta koja vodi iz Dunajske Strede za Bratislavu nema biciklističku stazu pa je bilo preopasno s teretom voziti uz velike šlepere i autobuse. Zabrinuti skrećemo u Orechovu Poton nadajući se da ćemo se moći ukrcati u vlak jer nam je Euro Velo 6 bio dosta daleko. Kad ono, vlak kakav nisam nikad vidio, široka se vrata otvoriše, stuba se spusti i mi lako uvezemo bicikle u vagon predviđen za to. Unutra uredno i sve nekako kulturno i pristojno. Čak smo to jeftino platili. Zaboravio

sam reći da se sporazumijevamo na engleskome jeziku. Zadovoljni izlazimo u Bratislavi, ali ubrzo shvaćamo da tu nema staza za bicikliste pa smo lagano vozili pješačkom stazom. Tu tražimo hotel u kojem ćemo noćiti. Putem uglavnom jedemo sendviče koje nosimo sa sobom, pijemo samo vodu, jedemo i puno voća koje kupujemo na tržnicama u gradovima kroz koje prolazimo.

Bratislava

Bratislava mi je bila zanimljiva jer smo prvo ugledali tramvaj na kojem je reklama naše vege. Onda smo na obali Dunava stali na igralište odakle nisam htio otići jer je bilo puno sprava, što za igru, što za vježbanje. Čak je tu bilo i kino na otvorenome. Stari grad bio je pun turista, ali smo ga uspjeli pogledati i fotografirati se kod smiješnih kipova: jedan izviruje iz kanalizacije, a drugi pozdravlja prolaznike sa smiješkom na licu. Saznajemo da taj drugi predstavlja običnoga i stvarnoga stanovnika Bratislave koji je bio poznat po ljubaznosti i koji je pozdravljao podizanjem šešira kao što kip i prikazuje. Tu je i Novy most čiji vidikovac podsjeća na NLO. Iz daljine gledamo na vrhu brda Bratislavski Hrad, ali ga nismo posjetili. Budući je mama u lošijoj kondiciji, izbjegavali smo bilo koji uspon. A i sutra nas opet čeka vožnja do Beča, 75 km. Još jednom prolazimo ulicama kojima smo došli i pozdravljamo Bratislavu želeći da i ona dobije biciklističke staze kada drugi put dođemo. Uključujemo se na EuroVelo 6 i vozimo nasipom pokraj Dunava. Dunav je jako širok i mutan na tom mjestu.

Šećer na kraju

Ulaskom u Austriju ugodno smo iznenađeni koliko ima biciklista i rolera. I svi te pozdravljaju. Odjednom trava. Sve viša. Teško je voziti. Zaustavljamo se i zaključujemo da je netko okrenuo putokaz, ali se ne damo smesti. Uključujemo GPS, kaže da skrenemo u šumu. Toga dana sunce je bilo pripeklo, izgorjeli smo i mama kaže da je baš tako trebalo biti da se malo ohladimo u šumi. Samo što

se nismo smjeli zaustaviti jer je napad komaraca bilo teško izdržati unatoč autanu kojim smo se našpricali. Razgovaramo o kilometraži i tata računa da smo prešli oko 400 km. Ulazimo u Beč, šećer na kraju. U njemu smo obišli Stephansplatz, glavni bečki trg na kojem je katedrala sv.Stjepana, Prater, Schönbrunn u kojem je živjela obitelj Habsburg, Mariahilfer Strasse, najpoznatiju trgovačku ulicu u Beču. Uglavnom, Beč djeluje snažno i bogato zbog starih masivnih građevina. Posebno mi je zanimljivo i to što grad održava i tradiciju pa na jednom mjestu možeš vidjeti najnoviji automobil i staru kočiju uz njega. Vidio sam kako peru ulice još u sedam sati kad cijeli grad spava i tiho je. Nisam mislio da i ta slika može biti tako dojmljiva. Došlo je i vrijeme povratka. I to nam je bilo zanimljivo jer smo se jedva snašli kupiti karte za vlak, za nas i bicikle, da se prevezemo natrag u Budimpeštu. Ali kako to obično biva, biciklist pomaže biciklistu. Sreli smo jednu gospođu, opremljenu kao i mi, s dvoje djece i smiješnim čupavim psom. Također idu na vlak za Budimpeštu pa nas je uputila da idemo za njima na pravi kolosijek. U vožnji se prisjećamo lijepih trenutaka i krajeva kroz koje smo prošli i primjećujemo da nas nitko nije tražio putovnice ni na jednom graničnom prijelazu ni u vlaku u kojem su nas samo obavijestili da ulazimo u drugu državu. Lijepo i za pamćenje.

Možda ćete se zapitati zašto nismo ovo sve obišli automobilom ili putovali drugim prijevoznim sredstvom. Mi smo probali i vidjeli, sve je pri ruci, sporije putuješ, ali više vidiš, na svježem si zraku. Dobro se osjećaš jer si ipak izveo jedan podvig. Dani su prepuni slučajnosti, a jedini je plan stići do večeri na odredište da se na vrijeme raširi šator. Volio bih ovo ponoviti. Neko drugo odredište, nova mjesta, ali opet biciklom. Po pedali!

Tibor Kovačević, 6. r.

OŠ Ljudevita Gaja Nova Gradiška, Nova Gradiška
Voditeljica: Blagica Pečnjak

TOMISLAV PERKO – NEOBIČNI PUSTOLOV

Radim ono što najviše volim

Tomislav Perko, 28-godišnji diplomirani ekonomist, prije nekoliko godina dao je otkaz na poslu, skinuo je skupa odijela i odlučio putovati. Učlanio se u zajednicu *couchsurfera* preko koje ljudi u svojem domu besplatno ugošćuju putnike iz cijeloga svijeta. Tomislav je ugostio mnoge strance iz te udruge i od njih naučio puno o putovanjima. Počeo je putovati autostopom, trošio malo novca, boravio kod ljudi koje je i sam ugostio i tako posjetio mnoge zemlje. Trenutno je na velikom putovanju koje je nazvao *1000 dana ljeta*. Početkom listopada, gledajući na televiziji reportaže o putovanjima Tomislava Perka, došli smo na ideju da ga intervjuiramo. Pitanja smo mu poslali preko facebooka. Bilo mu je drago što nas zanimaju njegove pustolovine te nam je odgovorio vrlo brzo i poslao pozdrave iz Perua.

Kada i kako si počeo putovati?

Putovati na način na koji putujem sada započeo sam prije otprilike 4 godine. Glavni krivci tome bili su moji mnogobrojni gosti iz svih krajeva svijeta koje sam ugošćivao u svom podstanarskom stanu u Zagrebu preko društvene mreže *CouchSurfing*. Potaknut njihovim pričama i s jako malo novca u džepu uputio sam se na svoje prvo putovanje Europom. Kada sam se vratio kući dva mjeseca poslije i vidio da sam potrošio samo 360 eura i da mi je količina iskustva koje sam doživio naprosto neprocjenjiva, nastavio sam s avanturama.

Koje si države dosad posjetio?

Posjetio sam nešto više od 40 država na 5 različitih kontinenata. Pola Europe, Tursku, Irak, Iran, Pakistan, Indiju, Nepal, Bangladeš, Maleziju, Tajland, Australiju, Mauricijus, JAR, Svaziland, Mozambik, Malavi, Tanzaniju, Keniju, a sada se nalazim u Peruu.

Koje mjesto (država/grad) ti je ostalo u najljepšem sjećanju i zašto?

Svaka država i mjesto imaju mjesta u mom sjećanju na neki određeni način. Ali dom sam pronašao na nekoliko mjesta na kojima sam ostao duže, i to zbog ljudi koje sam tamo upoznao, posla koji sam radio i ljepote mjesta. To bi bila Varkala u Indiji, Melbourne u Australiji, Cape Maclear u Malaviju i Mancora u Peruu.

Jesi li ikad poželio ostati u nekom od mjesta koja si posjetio?

Jesam, i to sam učinio. Ali kod mene brzo dođe vrijeme za pokret pa sam tako u nekom mjestu ostajao najviše mjesec dana i onda dao petama vjetra. Ali definitivno ću nekad ubrzo ostati negdje malo duže. Ipak, sumnjam da ću se bilo gdje uspjeti zadržati dulje od pola godine u komadu.

Koje si sve poslove radio da bi si osigurao hranu i smještaj na putovanjima?

Svirao sam gitaru na ulici, konobario sam, bio sam menadžer jednog kampa, prao sam suđe i pomagao jednom čovjeku koji je bojao fasadu hotela u Australiji. Najviše sam profitirao u Australiji, kada sam radio za 16 i 20 \$ po satu.

Koji je najneobičniji specijalitet koji si probao na putu?

Žirafa! Iako nisam ni znao da je jedem do nakon večere, kad mi je domaćin rekao da je to što sam pojeo bila jedna žirafa. Nedavno sam probao i ljamu, ali zadnjih godina sve više izbacujem meso iz prehrane i jedem većinom voće i povrće, što mi je najukusnije i najzdravije.

Kakve si ljude upoznao na putovanjima?

Kakve nisam?! Upoznao sam ljude koji putuju dugi niz godina bez da su otišli doma, upoznao sam ljude koji putuju i žive bez novaca, ljude koji su obišli pola svijeta na biciklima... Ma, svakakve. Ali najviše su mi se svidjeli ljudi koji žive svoje snove i zrače tom nekom pozitivom i nebrigom oko uobičajenih problema koje većina ljudi ima.

Je li ti bilo neugodno putovati autostopom?

Za broj kilometara koji sam prešao imao sam jako jako malo neugodnih iskustava i sva su se svodila na lošu vožnju vozača – bili su prebrzi, prepijani ili pospani. Ali, eto, nasreću, još mi se nikad nije dogodilo ništa što bih mogao izdvojiti kao jako neugodno iskustvo. Ali, takve se stvari ponekad događaju kada se odlučiš na alternativne načine putovanja.

Je li ti ponekad teško biti daleko od obitelji?

Rijetko. Obitelj možete pronaći u bilo kojem kraju svijeta. Nekad upознаš ljude taj isti dan i toliko se zbližite da se odmah pretvore u vaše najbolje prijatelje i obitelj. Također, danas je lako preko mejlova i skajpa održavati kontakt s najbližima pa ni nemate osjećaj da su daleko.

Gdje se trenutno nalaziš na kugli zemaljskoj i koje je sljedeće mjesto koje ćeš posjetiti?

Trenutno sam s djevojkom na jugu Perua i ubrzo planiramo otići do Čilea. Planovi nam se stalno mijenjaju, a možda ih i novi posao sve upropasti, haha.

Kakvi su tvoji planovi za budućnost? Hoćeš li nastaviti putovati? Zašto?

Ili ću nastaviti putovati, ili neću. Na kraju krajeva, nije ni bitno. Bitno je da ću raditi ono što najviše volim u tom trenutku i mislim da je to tajna kod svih poslova i sa svim ostalim u životu. Ne mora to biti putovanje, ali mora biti nešto u čemu uživate i u čemu nalazite izazov i zadovoljstvo. To može biti hrpa stvari, a meni su to trenutno putovanja. Pozdrav OŠ Brezovica iz dalekog Perua!

Ana Kovačić, 7. r.

OŠ Brezovica, Brezovica
Voditeljica: Marina Uvalić

INTERVJU S BRODSKIM PREPARATOROM NINOM FRANČESKIJE

Kad hobi postane zanimanje

Prepariranje, poznato i kao taksidermija (s grčkog ‘navlačenje kože’) rijedak je i zahtjevan zanat. U Hrvatskoj je tek desetak preparatora. Među njima je i Nino Frančeski, otac našeg učenika koji živi i radi nedaleko od škole. Iako je diplomirani inženjer stočarstva, diplomu je ostavio da bi se bavio prepariranjem. Ubrzo je hobi prerastao u unosan posao, a on postao ugledan brodski preparator. Preparira ptice i sisavce, izrađuje dermopreparate (prepariranje samo jednog dijela životinje), cijele preparate, uređuje diorame (preparirana životinja u nekom prostoru), slaže izložbe... Uredio je i mnoge ustanove i prostore: Muzej hrvatskog lovačkog saveza, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Veleučilište u Karlovcu, Šumarski fakultet u Zagrebu, Šumarski muzej u Bošnjacima... I to je bio povod za razgovor s ovim neobičnim i zanimljivim čovjekom.

ISKRA IZ DJETINJSTVA

Što ste kao dijete htjeli postati?

Htio sam biti lovac. Volio sam životinje i uvijek sam provodio vrijeme u prirodi, igrao se s pticama, ribama i žabama. Iz toga je i proizišla moja ljubav prema prepariranju.

Kako ste počeli preparirati?

Bilo mi je žao da trofej koji sam ulovio propada. Divio sam se preparatorima koji su imali pune sobe preparata i želio sam ispuniti sobu kao i oni premda sam se dugo tražio. Prvo sam se upisao na Kineziološki fakultet u Zagrebu, zatim se prebacio na veterinu pa prešao na poljoprivredu u Osijek, smjer lovstvo, ali ga na kraju nije bilo pa sam diplomirao stočarstvo. Ipak je ljubav prema prepariranju prevagnula.

Počeo sam preparirati s dvanaest godina. Susjed moje tete u Rijeci vidio je da me to zanima i pozvao me da mu pomognem. Čitao sam literaturu, učio i pekao svoj zanat. Ubrzo sam počeo raditi za druge i tako proširio svoj posao.

Postoji li u Hrvatskoj škola za prepariranje?

U Hrvatskoj ne postoji škola za prepariranje, ali se u Austriji nalazi jedna. Iako ju nisam pohađao, sada tamo podučavam mlade preparatore. U Africi postoje velike tvornice gdje je više odjela za svaki pojedini dio procesa prepariranja. U Hrvatskoj toga nema i preparatori uglavnom rade sami, kao i ja.

Koja je bila Vaša prva preparirana životinja?

To je bila glava ptice rusog svračka i još uvijek ju čuvam. Svračak je malena šarena ptica koja podsjeća na Zorroa jer ima crnu prugu preko očiju.

SVAKIDAŠNJICA PREPARATORA

Kako se preparira životinja?

Prvo treba oguliti kožu sa životinje i uštaviti ju – zaštititi od propadanja kiselinama i uljima. Poznati su preparati stari oko tristo godina i još se drže u muzejima. Po kostima možemo preparirati i životinje koje su davno izumrle. Poslije toga treba nabaviti model koji kupim i napunim poliuretanskom pjenom. Trebam očistiti i iskuhati rogove i lubanje i zaštititi ih od kukaca. Kupim i posebne oči za određenu životinju. Zatim kožu moram zalijepiti na model, učvrstiti iglicama i zašiti ostatak. Postoji period sušenja od 10 do 15 dana. Na kraju se preparat dovršava raznim smolama, isuši i oboji. To nije lagan i ugodan posao. Prljav je, zahtijeva strpljenje, zato bez ljubavi ne bih mogao raditi. Svaki preparator ima svoj potpis, tako da bih svoj preparat vjeverice znao prepoznati i među tisućama takvih.

Koliko košta prepariranje vjeverice, a koliko medvjeda?

Vjeverica je zaštićena i treba imati dozvolu za njezin lov, ali bi koštala oko 500 kuna. Cijena za medvjeda ovisi o njegovoj veličini. Manji košta 7000 kuna, a veliki može postići cijenu i do 21000 kuna. Nisku cijenu imaju fazani, trčke, kamenjarke, patke, većinom ptice od 400 do 500 kuna. Divokoze su 1900, divlja svinja 2800, lisica 1400, oriks i gnu 3200 kuna... Cijena varira prema veličini željenoga preparata.

Kako nalazite kupce?

Oni pronadu mene. Družimo se zajedno u lovu ili vide moje preparate kod drugih, raspitaju se pa tako dolaze. Moj je najdalji klijent s Novog Zelanda.

Koje su poteškoće i ozljede u Vašem poslu?

Kod većih je životinja naporno zabosti iglice koje drže kožu i bole me prsti nakon toga. Ponekad se znam duboko porezati, ali prepariranje većinom nije posao gdje je velika mogućnost ozljeda.

Jesu li Vaše životinje uginule prirodnim putem ili su ulovljene?

Uglavnom su ulovljene, ali ima i slučajeva kada uginu, kao tigar u jednome zoološkom vrtu. Tada je postojala mogućnost da tigar nije potpuno mrtav, a ja sam ušao u kavez s malenim nožem. Srećom, tigru je ipak srce prestalo kucati prije našega susreta.

DVIJE STRANE ISTE LJUBAVI

Kako možete pomiriti ljubav prema životinjama s lovom životinja, tj. ubijanjem?

Želio bih istaknuti da lov nije ubijanje. Mi lovci imamo posebne životinje koje smijemo ubijati. Vrlo dobro poznajemo navike životinja, hranimo ih. Kada su poplave, visok snijeg, prestajemo s lovom i brinemo se o njima. Možda neki ne shvaćaju tu ljubav, ali mi smo ljubitelji životinja.

Jeste li se ikada sukobili s Društvom za zaštitu životinja?

Nastojim izbjegavati sukobe. Nisam krivolovac i ne radim ništa protuzakonito. U lovu dobijemo markice koje točno određuju koju vrstu i koliko jedinki možemo ustrijeliti. Društvo za zaštitu životinja zove me telefonom, ispituje, ali nastojim ne izazivati svađe. Sve je manje mladih preparatora i moj hobi pomalo izumire. Treba netko tko će kontrolirati broj životinja jer će se u protivnom one naštaniti u ljudskim naseljima i ugroziti ljude. Ponekad mi se čini da mi lovci više volimo životinje nego što ih vole oni koji ih, navodno, štite.

Koja je najegzotičnija životinja koju ste preparirali i koliko Vam je trebalo?

To je gepard iz Namibije i trebao mi je jedan dan. Radio sam i vrat žirafe koji je završio kod roditelja glumca Gorana Navojca. Preparirao sam i ličkog albino medvjeda što je doista rijetkost.

Što mislite o ljudima koji daju preparirati vlastite ljubimce nakon smrti?

Preparirao sam pse i mačke, ali to više ne radim. Mislim da je to pomalo morbidno. Gledao sam internetske snimke gdje su preparatori donosili prepariranu macu vlasnicama koje su plakale. On se smijao jer je znao da će im uzeti mnogo novaca.

Zašto volite svoj posao?

Zato što volim prirodu i lov. Ovaj se posao ne može raditi bez ljubavi. Kada nešto ulovim, žao mi je to ostaviti da trune. Možda je nekima čudno imati punu kuću prepariranih životinja, ali to je lovcima dokaz da su dobri u svom poslu. Na kraju ću barem imati uspomene. U Hrvatskoj postoje ljudi koji prepariraju samo radi zarade. Zovem ih *turbopreparatori*.

Imate li kakvu poruku nama mladima?

Čuvajte okoliš! U svijetu je mnogo zagađenja, broj se životinjskih vrsta svakodnevno smanjuje. Čovjekov je utjecaj sve veći, biljni i životinjski svijet se mijenja.

I moja je poruka da čuvate prirodu jer će onda i ona čuvati vas!

Ema Erceg, 7. r.

OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod

Voditeljica: Marija Matić

SMILJE, BESMRTNI CVIJET KOJI NIKADA NE VENE ČAK
NI KADA JE UBRAN

Mala, velika biljka – plod našeg kamena

Ovoga je ljeta u ravnokotarskom mjestu Galovac započela s radom prva destilerija koju su otvorili Maja i Hrvoje Šimić, bračni par iz Zlatar Bistrice. Bave se preradom aromatičnog bilja i proizvodnjom eteričnih ulja, a najviše su vezani uz smilje, samoniklo bilje vrlo rašireno u ovom kraju.

Od dalmatinskog kamena do svjetskih metropola

Vlasnik Hrvoje Šimić po zanimanju je kemičar, a odabrao je smilje kao svoj novi izazov. Nedavno je destileriju iz Zlatar Bistrice preselio u Galovac jer je prijevoz bilja iz Dalmacije u Zagorje postao preskup i nepraktičan. Tako je omogućio nova radna mjesta za mlade Galovčane zaposlivši deset ljudi. U razgovoru nam je povjerio da planira ostati najmanje pet godina i već je obučio jednog suradnika koji ga zamjenjuje dok je odsutan.

– Ovaj posao morate voljeti jer iziskuje puno odricanja, a treba mu pristupati ozbiljno i odgovorno. Prije smo otkupljivali lavandu, ali u Dalmaciji su površine premale za neki ozbiljan posao u

inozemstvu, a ona se uzgaja i u drugim dijelovima Europe, čak su je i Kinezi zasadili. Smilje je vrlo tražena biljka, osim toga ono najkvalitetnije raste u Hrvatskoj i jako je skupo. Zahvalno je zato što uspijeva samo u mediteranskim zemljama i mi postajemo konkurentno tržište. Za jednu litru može se dobiti oko 1500 €, a za nju je potrebna tona bilja. Destilirati se može samo svježa, a ne sušena biljka.

Šimić najradije otkupljuje od Galovčana koji se time bave godinama, imaju iskustvo te znaju kada, kako i što brati. Oni neiskusni čupaju biljku s korijenom i tako je uništavaju, a smilje, ako se kosi, raste još jednom najesen.

– Svake je godine sve više berača, može se dobro zaraditi, dnevno čak i 500 kuna. Pravi berač ne otkriva svoje tajne dobrog branja ni mjesta na kojima bere. Najživlje je ljeti od lipnja do kolovoza, ali može se brati do prosinca jer to je izdržljiva biljka. Njezin cvijet ne vene čak ni kada je ubran.

Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja jedno je od najbrže rastućih tržišta u Hrvatskoj, a za njim postoji i velika potražnja iz inozemstva. Gotovi proizvodi našli su mjesto na policama mnogih kozmetičkih kuća na Zapadu. Jedan od razloga je izuzetno visoka kvaliteta bilja koje uspijeva na ovim područjima, saznali smo od našeg sugovornika.

Zavirimo u biljnu enciklopediju

Kako je smilje postalo vrlo traženo i o njemu se sve više govori, odlučili smo istražiti podrijetlo i primjenu te dosad zaboravljene biljke.

Postoji mnogo vrsta smilja, a najpoznatija je *Helichrysum italicum*. Pripada velikoj, evolucijski razvijenoj obitelji Asteraceae, u kojoj su mnoge aromatične ljekovite vrste poput rimske i njemačke kamilice te stolisnika.

Helichrysum arenarium mediteranska je biljka iz obitelji Asteraceae, u narodu poznatija kao smilje. Naraste i do 60 cm, sivkaste je

boje, uskih listića i žutih cvjetova. Sadrži gorke tvari, tanine i flavonoide, božanstvenog je mirisa, slatkastog i slojevitog poput parfemskog. Svake godine, na mjestima gdje samo rijetko bilje može pronaći svoj dom, uporno cvate u svojoj besmrtnosti.

Ova biljka raste na sunčanim kamenjarima sredozemnih zemalja, od Hercegovine i Dalmacije preko Sicilije i Korzike pa sve do Španjolske, a cvjeta od lipnja do srpnja. Iako su ga donedavno smatrali bezvrijednim korovom, danas je to jako cijenjeno bilje te ga mnogi skupljaju i prodaju velikim kozmetičkim kompanijama. Dalmatinsko i hercegovačko smilje daleko je najveće kvalitete i time najcjenjenije na tržištu.

Tragom misnog ulja

Iz stručne literature možemo saznati kako se ova biljka preradivala i čuvala u prošlosti. Prije nego što je destilacija eteričnog ulja postala uobičajena, smilje se „potapalo“, odnosno maceriralo u maslinovom ili bademovom ulju jer biljna ulja dobro otapaju eterično. Danas ga je nemoguće kupiti, povremeno ga rade znalci koji čitaju stariju literaturu ili se sjećaju običaja naših baka i djedova.

O njegovim ljekovitim sastojcima svjedoči se godinama. Baka Marija ispričala je da smilje (ona ga zove cmilje) bere od davnina kao i mnogi u našem kraju. Ljeti, kad je jako vruće, kida samo glavice koje potom suši na zraku, a nakon toga ih stavlja u maslinovo ulje. Za jednu litru potrebno je oko 200 suhih cvjetova. Staklenka se zatvori i drži na toplome mjestu mjesec dana, zatim se ulje procijedi i spremi. Njime možemo masirati bolna mjesta nakon udarca, mazati ogrebotine i opekotine. Sigurno pomaže, tvrdi ona.

Stop borama!

Budite vječno mladi, lijepi i njegovani, ne dopustite da vaša koža bude umorna i beživotna! Ne smijete imati akne, mrlje, ožiljke, proširene i upaljene vene, morate blistati u svim situacijama. Ovakvim i sličnim porukama često smo bombardirani u mediji-

ma. *Anti-age* jedna je od poznatijih riječi iz engleskog jezika koju susrećemo u promidžbenim programima više ili manje prirodne kozmetike. Prozvano *imortelle* (lat.) – *besmrtno* smilje prati glas da može izbrisati tragove vremena na licu. Običnim rječnikom rečeno djeluje protiv bora te regenerira umornu i zrelu kožu izloženu vanjskom i unutarnjem stresu. Ne čudi zato interes različitih kozmetičkih kuća koje ga koriste u svojim skupocjenim preparatima. Čini se da je kao sastojak različitih krema, ulja i aromatičnih vodica postalo pravi hit u svijetu.

Čudotvorna biljka

Travari misle kako je smilje jedna od najintenzivnijih, najskupljih te najljekovitijih biljaka na području Hrvatske, a koristi se stoljećima. Potvrdila je to i Nives Jerkin koja se već dugo bavi biljem nastavljajući dugogodišnju obiteljsku tradiciju proizvodnje biljnih preparata „Jerkin“.

– *Kao mnoge gorke biljke djeluje kao koleretik (potiče protok žuči) čime olakšava proces probave, ali ga trebaju izbjegavati ljudi koji imaju žučne kamence. Ipak, u toj primjeni istisnule su ga druge biljke poput artičoke, čička ili korijena maslačka. U narodnoj medicini smilje se koristi za zaustavljanje unutrašnjih krvarenja iz nosa, pluća, probavnog sustava, liječenje kroničnog bronhitisa i protiv kašlja. Izvrsno je za njegu kože, nekoliko dragocjenih kapi u kombinaciji s drugim eteričnim uljima daje odlične rezultate.*

Aromaterapeuti ga smatraju jednim od najboljih sredstava protiv hematoma (modrica), crvenila i opekлина izazvanih sunčanjem. Brže djeluje od ostalih krema i masti. Mnoge starije osobe te sportaši s raznim ozljedama oduševili su se ljekovitošću ove biljke.

Kod nas postoji trend da se domaće proizvode smatra lošijima od uvoznih i za njih se izdvaja čitavo bogatstvo. Naši sugovornici prepoznali su prednosti „blaga iz susjedstva“. Ovo je tek jedan korak da napokon počnemo cijeniti veličanstvene darove koje imamo u vlastitoj sredini.

Saznali smo

- u kotao kapaciteta 1800 litara stane oko 300 kg smilja i proizvede se 3 dl ulja
- godišnje se u Hrvatskoj pobere od 600 do 700 tona smilja
- proizvodnja eteričnog ulja u Dalmaciji započela je 1908. godine
- dalmatinsko smilje kvalitetnije je od istarskog, talijanskog i grčkog
- pokušali su ga zasaditi i Kinezi, ali se ova žilava travka nije dala presaditi
- u nazivu poznatog dječjeg časopisa SMIB kriju se biljke smilje i bosilje

Martina Gulan, 8. r.

OŠ Galovac, Zemunik

Voditeljica: Tajana Milić

RAZGOVOR S ARBNOROM ŠAHINI, MOJOM FACEBOOK PRIJATELJICOM

Kolica su tu da me guraju kroz život

Arbnora Šahini rođena je prije 18 godina u Virovitici. Ima bolest vezivnoga tkiva Osteogenesis Imperfecta (OI), kako sama kaže, ima tzv. staklene kosti. No, usprkos tomu, djevojka je koja ima otvo-

“One koji upiru prstom u vas, govore vam da ste slabi, nemoćni... njih zaboravite, to je slika njihova neznanja. Zeleno na semaforu znači da možete krenuti. Krenite u svaki dan puni snage i želje za novim i boljim životom.” – kaže Arbnora, moja facebook prijateljica.

ren pogled na svijet, a bolest je ne sprečava da se veseli. Odlična je učenica 2. razreda Ekonomske škole. Trebala je biti na fakultetu, no zbog zdravstvenih problema nije mogla redovito ići u školu. Bavi se pisanjem i san joj je jednoga dana studirati književnost i pomagati ljudima svojim pisanjem.

MNOGO TOGA NEDOSTAJE

Kakva je zapravo bolest Osteogenesis Imperfecta i koje prepreke postavlja u životu?

Osteogenesis Imperfecta je bolest krhkih kostiju, što znači da sam veoma lako lomljiva. Moram paziti kako se krećem da ne bih što slomila i u tomu mi pomažu invalidska kolica. Prepreke koje se javljaju zbog OI-a gotovo su svakodnevne. Ne mogu na mnogo mjesta u gradu jer nisu prilagođena za kolica. Dizalo u školi ne radi te sam zbog toga prisiljena imati nastavu u kući. Mnogo toga nedostaje u ovome svijetu da bi sve bilo jednako za svakoga.

Ono što sam prvo na tebi primijetila jest tvoj osmijeh i pozitivan stav prema životu. Što je tvoja misao vodilja?

Moji snovi meni daju snagu, volju i vjeru u bolje sutra. Kada dođe nepravda u moj život, pustim ju da prođe pored mene u tišini dok moj glas ne bude dovoljno glasan i dostojan za pravdu. A samo je pitanje vremena kada ću smoći snage da pomognem svakomu koga sputava neprilagođeni prostor zbog kojega se osjeća manje važnim.

Kako se tvoja obitelj nosi s tvojom bolešću?

Tata me uvijek učio da iz svakoga zla izvučem neko dobro, a mama da uvijek slijedim ono u što vjerujem i što volim, u ono što jesam ako želim biti voljena i poštovana. Vjerujte, u pravu su. Sestre mi uvijek govore da sam njihov ponos.

Postoje li „ljudi od kamena“ koji upiru prstom u tebe kada te vide na ulici? Kako se tada osjećaš?

Dakako da postoje. Jednom sam išla do trgovine i šestogodišnji dječak pokazavši mami prstom prema meni, rekao je naglas: „Mama, vidi ovo!“ Majka mu nije ništa rekla, povukla ga je za ruku k sebi i pravila se da ga ne čuje. Pomislila sam, jadno dijete, misli da je upravo vidjelo izvanzemaljca, a ne ljudsko biće kao što je i on sam. Ljudsko biće koje kolica koristi kao pomagalo. Djecu se ne uči da osobu s invaliditetom ne treba žaliti. Jednoga dana, ne daj Bože, da mu se dogodi nešto u životu i završi u kolicima, zbog neznanja će pasti u depresiju, neće prihvatiti pomagala i možda će se čak i ubiti. Ljudi ne shvaćaju da su kolica ovdje da nas vode kroz život, a ne da nas sputavaju. Moja petogodišnja sestra sve to zna i razumije, i nikada nije upirala prstom ni u koga jer joj je objašnjeno da su ljudi različiti. Ona ne živi u neznanju. Tužno je što to znaju samo djeca koja žive s invalidima.

MOJA ME OLOVKA SPASILA

Kako su se djeca odnosila u školi prema tebi? Jesu li ti se rugali?

Nisu se nikada rugali, ali su me žalili i često izdvajali jer nisam poput njih. Kao invalid često dolaziš u situacije da neke igre ne možeš igrati. Umjesto da smisle zajedničku igru u kojoj bi se svi igrali, učiteljica pomakne invalidno dijete na stranu i kaže neka gleda kako se ostala djeca igraju, da ga ne bi povrijedili. Nemaju pojma koliko ga time i u tome trenutku više vrijeđaju i ruše samopouzdanje. Takvo se dijete osjeća izolirano i ne osjeća se jednako vrijedno kao njegovi vršnjaci. Zašto? Djecu se ne uči djelima da svi imamo jednaka prava, već samo pukim i ispraznim riječima “svi smo jednaki”, a očito je da nismo. Dokaz tomu su ljudi s invaliditetom koji su povučeni i šutljivi jer ih se stavljalo na stranu. I meni se to dogodilo, no mene su moji snovi probudili, moja me olovka spasila.

Što poručuješ onima koji se rugaju i onima kojima se rugaju?

Ljudi koji izruguju druge, ustvari se rugaju svome neznanju, odgoju, kulturi, tj. sami sebi. Oni koji su izrugani od strane takvih ljudi, mogu biti ponosni jer nisu poput njih, jer su, vrlo je očito, bolji ljudi.

U djetinjstvu si imala više od 200 lomova ruku i nogu. Kako si se nosila s time?

Dok je mama plakala zbog svakoga gipsa koji bi slijedio nakon slomljene kosti, ja bih je tješila govoreći kako će to proći. I prošlo je. Lomovi su se smanjili. Lijekovi su ih prorijedili, ima ih sve manje. Bolest je uvijek ovdje, no ja sam danas, zbog patnje, duhom neslomljiva osoba. Zbog toga mislim da su tih 200 lomova meni jako pomogli u životu. Ponekad zbog patnje rastemo kao ljudi, iako mislimo da u nekim trenucima padamo do dna. Nije istina, poletjet ćemo s vremenom jači i vredniji.

Na tvom profilu piše: Kolica su tu da me guraju kroz život... Pojasni nam svoj stav.

Koliko god se činilo suludo, ali ja nikad nisam sama. Imam svoja četiri kotačića koji su uvijek uz mene. S njima se osjećam jačom. Dakle... moja kolica su moje oružje kojim se borim za boljitak. To je velika vrijednost i to treba cijeniti, treba se boriti za bolje sutra, a ne sjediti doma i oplakivati sebe.

VJERUJEM U LJUBAV

Na fejsu objavljuješ svoje kratke priče. Prekrasno pišeš. Jesi li bila na kakvu natjecanju?

Hvala puno na komplimentu. Bila sam na državnoj smotri LiDraNa. Išli smo na more četiri dana i kolica nisu bila nikakva prepreka dokle god je želja bila veća. A, uvijek je veća.

Namjeravaš li jednoga dana biti književnica ili imaš druge planove?

Namjeravam se jednoga dana baviti pisanjem, no voljela bih biti i učiteljica hrvatskoga jezika. Prvenstveno bih djecu učila ljudskosti, a nakon toga ljubavi prema hrvatskome jeziku.

Što misliš o ljubavi? Predstavlja li tvoja bolest prepreku za ljubav?

Ljubav je danas većim dijelom svima problem. Ljudi su zaboravili prave vrijednosti ljubavi i vole površno, vole nedovoljno. Smatram da osoba koja zna što je ljubav, neće obraćati pažnju ni na kakva kolica, ni na kakav novac, izgled ili što već. Vjerujem da prava duša uvijek nađe pravu dušu. Vjerujem u ljubav.

Dora Klarić, 8. r.

OŠ „Stanovi“, Zadar

Voditeljica: Slavica Kovač

VRIJEME SELFIE FOTOGRAFIJA

Selfie – trend ili potreba?

„Pokušavaju biti ljepši izvana i zaborave koliko su lijepi iznutra u duši.“

Hit među mladima, riječ godine, najpopularniji način samopredstavljanja na društvenim mrežama... Selfie.

„Selfie je fotografija sebe koju ste slikali sami, napravljena pametnim telefonom ili web kamerom kako bi je objavili na društvenoj mreži“, definicija je Oxford Dictionaries. Selfie je proglašena riječju godine za 2013., otkako joj je uporaba porasla za čak 17 tisuća puta. U hrvatskom jeziku još ne postoji kovanica za ovu riječ.

Trend su popularizirali slavni, slijedili su ih njihovi fanovi i mlađi, a danas gotovo da i nema osobe, od „običnih“ ljudi do pape, koja je odoljela izazovu snimanja selfie fotografije.

Većina mladih selfie postavlja na društvene mreže poput Facebooka, Instagrama, Twittera kako bi dobili komplimente i „lajkove“. Lajkove vide kao pokazatelje popularnosti, te ukoliko ne dobiju zadovoljavajući broj lajkova, vide to kao sramotu i pokazatelje nepopularnosti.

Traže se sve lakši i brži načini za uređivanje selfie fotografija koje bi na društvenim mrežama izgledale savršeno. Upravo zbog toga aplikacije za uređivanje fotografija naglo se razvijaju, nude neprimjetne popravke ili pak zamjetne efekte. Sve, kako bi baš ta selfie fotografija bila zapažena.

Svaka je selfie fotografija uvid u privatni život osobe na njoj. Ljudi se žale da njihovu privatnost ugrožavaju Facebook, Google ili bućan susjed, a zapravo se radi o tome da sami neprestano napadaju svoju privatnost.

Istraživanje o selfie trendu u OŠ Poreč

Svjetska istraživanja o selfie trendu govore da sve generacije izrađuju selfie fotografije, no trend u znatno većoj mjeri slijede mlađe osobe. Najčešći razlozi izrađivanja selfie fotografija su privlačne pozornosti, podizanje samopoštovanja i zabava.

Na što ukazuju rezultati mini ankete o selfie trendu provedene za potrebe ovog članka u OŠ Poreč? Anketnim upitnikom obuhvaćeno je osamdesetak učenika (dva razredna odjela šestih razreda i dva razredna odjela osmih razreda).

Svi učenici osmih razreda, bez obzira na spol, izjavljuju da izrađuju selfie fotografije. U mlađoj dobi primjećuje se razlika s obzirom na spol. Sve učenice šestih razreda imaju svoje selfie fotografije, dok ih jedna trećina učenika za sada nema.

S obzirom na spol, učenice selfie fotografiraju čak nekoliko puta dnevno, dok učenici samo povremeno. Također, učenice imaju znatno veći broj dosad slikanih selfie fotografija, u prosjeku oko 500, u odnosu na svoje muške vršnjake, koji imaju oko 100 do sada snimljenih fotografija. Lijep osmijeh je ukras najvećeg broja fotografija učenica, dok učenici nemaju određenu pozu. Zanimljivo je da kao razlog samoslikanja svi najviše navode dosadu, zatim izradu profilnih slika, zabavu... Dečkima je veoma bitno da se pokaže i nova frizura. Mjesto fotografiranja nije važno. Mladi se slikaju u prirodi, kući, školi...

Pohvalna je suosjećajnost koju su učenici iskazali kroz odgovore na pitanje: „Što misliš kako se tvoji vršnjaci osjećaju kad na mrežu postave selfie fotografiju i ne dobiju dovoljno lajkova ili dobiju uvredljive komentare?“

Gotovo svi shvaćaju da uvredljivi komentari izazivaju loše osjećaje, povrijeđenost, razočarenje, tugu, poniženost, gubitak samopouzdanja...

Evo nekoliko zanimljivih izjava porečkih učenika: „Danas svi žele imati puno lajkova, jer tko ima puno lajkova je popularniji.“, „Osjećaji ne bi trebali zavisiti o lajkovima.“, „I ja sam iskusila ružne komentare, osjećaj je loš.“, „Djevojke se lako uvrijede pa pitaju druge da im lajkaju, a muške boli briga u 80 posto slučajeva.“, „Pokušavaju biti ljepši izvana i zaborave koliko su lijepi iznutra u duši.“

Što se skriva u pozadini?

Postavlja se pitanje je li do naglog porasta selfie fotografija došlo zbog popularnosti ili nekih specifičnih potreba mladih?

„Selfie trend je neosporno obilježje komunikacije, samoprezentacije i načina života mladih današnjice“, izjavila je Nataša Basanić Čuš, psihologinja Zdravog grada Poreč.

Psihologinja napominje kako je selfie trend uzrokovan brojnim

čimbenicima kao što je brz tehnološki razvoj koji omogućava povezivanje putem novih medija, uspoređivanje mladih s idolima, ali i promjenama u roditeljskom odgoju. „Moderni roditeljski odgoj preplavljen je trendom „psihologije sreće“ i podupire zadovoljavanje gotovo svih želja i potreba djeteta, a istovremeno zanemaruje odgovornost. Djecu se više nego ikada uči tome da su divni, pametni, sposobni i savršeni kako bi im se gradilo samopouzdanje, što je načelno dobro. No, čini se, da je to izgubilo mjeru, te djeca i mladi postaju ovisni o neprestanom divljenju drugih.“

Osobnim predstavljanjem putem fotografija u najboljem izdanju, u bilo koje vrijeme, s bilo kojeg mjesta, koje k tome izazivaju odobravanje i divljenje drugih, mladi zadovoljavaju moć i podupiru samopouzdanje. Osim toga zadovoljavaju i druge psihološke potrebe kao što su potreba za pripadanjem i potreba za zabavom.

Istovremeno, objavljivanjem fotografija mladi se izlažu riziku zadirkivanja od strane vršnjaka što ih čini ranjivima.

„Izazov za sadašnjost i budućnost ostaje kako djecu i mlade, pripadnike novih generacija, osnaživati za izuzetnost, samopouzdanje te uspješnu samoprezentaciju u okviru umjerenog izlaganja javnosti sebe samih i vlastitih života uz neophodnu mjeru kritičnosti i opreza“, preporučuje Basanić Čuš.

„Ili“ ili „i“?

Selfie, svjetski trend, postao je dijelom života mladih i zadovoljava njihove specifične potrebe.

Vratimo li se na pitanje iz naslova „Selfie – trend ili potreba?“ nametnut će se odgovor da je selfie i trend i potreba mladih današnjice.

Maja Jugovac, 8. r.

OŠ Poreč, Poreč

Voditeljica: Zdenka Korlević

Iz torbe pučkog misionara

Otac Drago Kolimbatović dočekao nas je u prostranom dvoru ispred samostana sv. Nikole. Iako će sljedeće godine proslaviti devedeseti rođendan, duhom me podsjeća na dječaka koji je željan igre, šale i druženja. Pun znanja i uvijek spreman na razgovor ispričao nam je nekoliko zgoda iz svoga života. Napisao je šest knjiga o svom bogatom iskustvu, od kojih mi je najzanimljivija „Iz torbe pučkog misionara“. Pomalo sam se bojala razgovarati sa ocem Dragom, međutim shvatila sam kako je to bio jedan od najopuštenijih i najsrdačnijih razgovora koje sam ikad vodila. A sve je počelo ovako:

Ivana: *Što vas je dovelo do toga da postanete Božji sluga?*

Padre Drago: Kao dijete u Supetru na Braču doživio sam prisustvo dvaju misionara. To je za mene bilo otkriće. Kući sam odmah roditeljima rekao da ću postati fratar. Međutim, kao dijete nisam baš bio dobar pa mi je mama rekla kako mogu postati samo fra Vrago, a nikako fra Drago. Primjer ovih misionara duboko me se dojmio tako da sam uspio postati misionar i time ostvario svoje dječake snove.

Ivana: *Što su Vam roditelji rekli na to što se želite zarediti?*

Padre Drago: Roditelji se nisu baš protivili, međutim bili su nošeni idejom onih koji odgajaju djecu u svjetovnom duhu. Jednom me je otac upitao mogu li odabrati nešto drugo, a ja sam mu odgovorio kako ima sedmero djece i da barem jedno može darovati Bogu, a ne i iz njega izvući neku korist. Tim riječima sam ga duboko dirnuo, tako da mi više nikada nije prigovarao. Kada sam se zaredio, pitao sam roditelje koje ime žele da odaberem, a oni su mi ovako odgovorili: „Pošao si u fratre bez nas, oda-beri i ime bez nas, a za nas ćeš uvijek ostati Dragomir.“ Tako sam i ostao.

Ivana: *Je li vam bilo teško otići u sjemenište i odvojiti se od roditelja?*

Padre Drago: Pred polazak u sjemenište dobio sam na poklon jednu svetu sličicu na kojoj je bilo napisano: „Ostani vjeran svojoj odluci, ima

tko za tebe moliti!“ Nisam tada ni slutio da ta sličica krije neku tajnu, ali sam je ipak čuvao kao posebnu dragocjenost. Sličicu mi je darovala časna sestra Lujza, Čehinja, predstojnica samostana „Majke milosrđa“. Jednog dana došla je do mene i ovo mi ispričala: „Sinko, morala sam do tebe doći jer će ubrzo uslijediti završetak mog zemaljskog života, a nipošto ne bih željela da tajna tvoje majke side sa mnom u grob. Prije trinaest godina dala sam ti jednu sličicu i jednu tajanstvenu rečenicu zapisanu na njoj. Kada sam mijenjala svilu na svetohraništu, našla sam zapisano na toj svili: 'Isuse daj da barem jedno moje dijete postane tvoj svećenik. Tvoja Magdalena.' Tvoja majka se je za tebe molila.“

Tog trenutka sve mi je bilo lakše.

Ivana: Često ste u društvu djece. Kako provodite vrijeme s njima?

Padre Drago: To je moje najzanimljivije ostvarenje. Tu sam svoj na svome. Volim se igrati sa njima, pričati im, zabavljati se. Među djecom se osjećam ravan njima.

Ivana: Kakvi ste bili kao školarac?

Padre Drago: U mojem životu živahnost je bila prenaglašena. S njom su moji roditelji još kako tako izlazili na kraj, ali moja „šjora meštrovica Terzić“ – nikako! Jednog sam je dana toliko izbacio iz takta da se odlučila na neobičan zahvat. Pozvala je trojicu snažnih učenika koji su me s lakoćom izvukli iz prve klupe u kojoj sam sjedio posve sam zbog svoje „dobrote“. Baš u taj čas u razred je ušao moj otac koji je donio poštu učiteljici. Učiteljica je ispričala ocu o mojim nestašlucima i rekla mu da će mi jezik izbosti iglicama zbog moje brbljavosti. Otac joj na to reče: „I ja ću vam pomoći“. Ne znam dokle bi me dovela ta moja mana da u moj rodni Supetar nisu došli dominikanci te me posve zaokupili i preusmjerili.

Ivana: Jeste li se susretali s poznatim osobama?

Padre Drago: Za mene su svi ljudi poznati. Ne razlikujem poznate od manje poznatih.

Ivana: Jeste li se ikada susreli sa Svetim ocem?

Padre Drago: Jesam, jednom u Rimu. Tada je papa bio Pavao VI. Bio je jako nizak i mršav, jedva primjetan. Oko njega je bila velika masa, a ja sam u toj gužvi povikao „Oče“. On se trgnuo i pružio mi ruku. To je bio jedini susret sa Svetim ocem.

Ivana: Većinu života proveli ste kao misionar. Imate li neke zanimljivosti iz vašeg misionarskog života?

Padre Drago: Nisam bio misionar u klasičnom smislu, već pučki misionar. Bilo je jako puno primjera iz mog misionarskog života koje sam zapisao u knjizi „Iz torbe pučkog misionara“.

U ni jednom primjeru nisam imenovao, ni osobe, ni mjesta, tako da ne bih nekoga uvrijedio.

Ivana: S obzirom na vaše životno iskustvo, što poručujete djeci i mladima?

Padre Drago: Radije bih poruku uputio roditeljima koji odgajaju svoju djecu. U današnje vrijeme trebamo najprije odgojiti roditelje, a onda neka oni svoj odgoj prenesu na djecu. Oni koji daju djetetu život trebaju ga pravilno odgajati i pokazivati im pravi primjer. Djeci bih poručio da slušaju svoje roditelje i odgajaju se u crkvenom duhu.

Zvono na vratima samostana prekinulo je naš razgovor. Kako kaže padre Drago jedna „potrebna duša“ traži pomoć. Zvuk zvona odgovor je na sva moja pitanja koja sam htjela postaviti. Padre Drago je svoj život i svoje vrijeme posvetio drugima, stoga se ne ljutim što nismo uspjeli završiti naš intervju jer je njegova pomoć nekom drugom bila potrebitija.

Ivana Šale, 6. r.

OŠ Ante Curać-Pinjac, Žrnovo

Voditeljica: Anamarija Radovanović

ANĐELA DOMINIĆ (64), KAPETANICA PRVOG
ŽENSKOG NOGOMETNOG KLUBA U HRVATSKOJ

Nogomet u suknjama

„Kondiciju sam održavala radeći u polju, hodajući za kravama i plivajući u rijeci Dravi“, otkriva mi tajne treninga baka Anđela. Hm...

Moja baka Anđela Dominić (64) i ja često igramo nogomet. Iskreno, to više nalikuje plesanju nego nogometu, jer sam poprilično nespretan s loptom, a baka više nije u tako dobroj formi kao nekada. Baka ima nadimak Srna jer je u mladosti bila najbrža nogometna igračica, čak brža i od nekih muškaraca.

Prvi driblinzi među kravama

Nogometnu loptu zavaljela je kao djevojčica. „S četrnaest godina popodneva sam provodila na oporovskom pašnjaku, gdje se čuvala stoka. Malo-pomalo, počele smo naganjati loptu i to nam je uskoro postala omiljena zabava. Brzo se i proćuo glas o nama. Josip Horvat, tu naš čovjek iz sela, rekao je da će nas okupiti u ženski nogometni klub. Ponudio se da nam bude trener. Tako je počelo“, priča baka o svojim nogometnim počecima. Sportska oprema, sponzorske košuljke, posebna prehrana, one bočice s kojima ulijevaš vodu u usta, pa čak ni mreže na golovima, u ono vrijeme nisu postojali. Nisam siguran kako su uopće mogle igrati nogomet bosa i, zamislite samo, u suknjama! Stabla umjesto golova još mi nekako mogu ući u glavu, ali suknje... nikako. U ženskoj je ekipi bilo samo nekoliko dresova koji su se čuvali za važne utakmice, a svi treninzi bili su odrađeni u svakodnevnoj odjeći.

Obećani dresovi nikad nisu stigli

Utakmice su uvijek bile pred večer, kada su se obavili svi kućanski poslovi i nahranila stoka. „Danas bi nas smatrali malo čud-

nima u haljinama i suknjama na travnjaku, ali pred pedesetak godina to je bilo normalno za nas žene koje smo igrale, a kako je bilo gledateljima, ne znam“, smije se baka. „U početku smo sve pucale na jedan gol od hrastovih grana, a kasnije su nam na sjenokoši postavili dva gola, pa je cijela igra počela donekle sličiti nogometu. Dvije godine igrala sam u poziciji 'špica' i dala oko četrdeset golova. Kondiciju sam održavala radeći u polju, hodajući za kravama i plivajući u rijeci Dravi. Za ozljede gotovo da i nismo znale jer bile smo seoske cure, jake i čvrste. Tu i tamo iz noge bi trebalo samo izvaditi koji trn.“ Vrhunac bakine nogometne karijere bila je objava fotografije ženske oporovske nogometne ekipe u „Vjesniku u srijedu“. Uz fotografiju s imenima, bilo je navedeno da će uskoro dobiti i svoje prve, prave dresove. Na žalost, nikad ih nisu dobile jer bilo je to drugačije vrijeme. Vladalo je siromaštvo, a nije bilo sponzora.

Tko je bolji, Dinamo ili Galeb?

„Nismo bile žalosne, jer taj nogomet nije bio isti kao danas. Igralo se iz zabave i amaterski, a glavni cilj bilo je druženje.“ Moja baka bila je najmlađa u prvom ženskom nogometnom klubu, ali svojom igrom izborila se za vođu ekipe, te je imenovana – kapetanicom. Tvrdi da nije bila stroga. „Jako sam ponosna što smo početkom šezdesetih godina u malom Oporovcu uspjele osnovati prvi ženski nogometni klub u Hrvatskoj. Nikad nismo odigrale utakmicu s drugom ženskom nogometnom ekipom, zato što nije ni postojala, a to je dokaz da smo doista bile prve i tada jedine. Dok su druge nogometašice tek počele formirati ženske nogometne klubove, mi Oporovčanke smo se već počele udavati, rađati djecu... Za loptu više nije bilo vremena.“ Iako danas nije u nekoj kondiciji, baka Srna još uvijek može udariti loptu više od 50 metara u daljinu. Njena duga, tamnosmeđa kosa, koju sam vidio u požutjelim novinama, danas je kratka i žućkasta. Kao da je izgubila i nekoliko centimetara u visini. I dalje dolazi na „tekme“, ali kao navijačica, a

rado i pogleda utakmice na televiziji. Omiljeni nogometni klub joj je Dinamo, onaj zagrebački, za koji priznaje da je malo, ali samo maaaalo, bolji od njenog NK Galeba iz Oporovca.

Martin Dominić, 7. r.

OŠ Draškovec, Draškovec

Voditeljica: Ivana Beti

POSTOLAR STJEPAN JAKOPOVIĆ

Radnja bez nasljednika

Ljudi sve manje popravljaju cipele. Najviše je tome kriv uvoz iz Kine jer se te cipele ne mogu kvalitetno popraviti, jeftinije je kupiti nove. Stari odlaze, a podmlatka nema, to je tako u svim sitnim zanatima. Mlade ljude to više ne zanima.

‘Ja ću biti postolar, jer mi je taj zanat najviše omilio. A zatim reče još Hlapić: Iona-ko ima više ljudi koji deru cipele, nego onakvih koji ih prave.’

(I. B. M.: Čudnovate zgode šegrta Hlapića)

Postolaru Stjepanu Jakopoviću iz susjednog Folnegovićevo-
g naselja nakon filma o šegrta Hlapiću porasla je popularnost u kvar-
tu. Posjećivala su ga djeca iz vrtića, učenici iz obližnje škole. Njego-
vu radnju prije toga djeca nisu ni primjećivala, a sada, kad prolaze s
ocem ili majkom pored radnje kažu im: *Evo našeg postolara!*

Nakon šegrtovanja zaposlio se u tvornici obuće Astra, a 1971.
godine došao je ovdje i otvorio zanatsko-postolarsku radnju. Upo-
zorava nas da mnogi ljudi griješe kad mu kažu da je obrtnik, jer
obrotnici su i oni koji peku kestenje ili kokice, a postolar je zanatlija.

Premda nije čitao knjigu, a nije gledao ni film o Hlapiću, njego-
va je priča o šegrtovanju vrlo slična Hlapićevoj.

– Nakon završene osnovne škole počeo sam ići na zanat koji se učio tri godine – kaže gospodin Jakopović. – A u te tri godine mi smo radili sve: nosili vodu, čistili, prali... Sve je to bilo u toj šegrtiji, vjerujem da je i Hlapić radio te poslove. Mi nismo radili 8 sati kao sad. Počeli smo ujutro u 7 pa se radilo navečer i do 10 sati. Iz škole bismo se vraćali natrag na posao jer smo kod gazde imali stan i hranu. Moj se majstor zvao Stjepan Carek, bio je divan čovjek, doživio je 87 godina. Postolari dugo žive zbog te prašine, ljepila i ovoga svega. Ja imam sad 75 godina i još radim – smješka se gospodin Jakopović.

Svoga šegrta nije imao, kaže da danas više ni nema šegrtske škole za sitne zanate kao što je njegov. Broj zanatlija jako se smanjio. Gospodin Jakopović misli da bi ljudi na vlasti morali imati više sluha za taj problem, inače se stanje neće poboljšati. Najamnine su preskupe i mnogi su ljudi morali odustati. Nemoguće je platiti 1500 ili 2000 kn za najamninu ako se toliko zaradi, a tome treba dodati i socijalno osiguranje, penzioni fond i sva ostala davanja. Ni on ne bih mogao raditi da nije kupio ovaj prostor. Osim toga, ljudi sve manje popravljaju cipele. Najviše je tome kriv uvoz iz Kine jer se te cipele ne mogu kvalitetno popraviti, jeftinije je kupiti nove. Stari odlaze, a podmlatka nema, to je tako u svim sitnim zanatima. Mlade ljude to više ne zanima. Nećak gospodina Jakopovića završio je postolarski zanat, no on vozi kola hitne pomoći i ne želi raditi kao postolar.

– Nemam koga ostaviti tu – kaže nam na kraju razgovora. – Nakupio sam 55 godina radnog staža. Neprestano sam radio, i ništa mi u životu nije bilo teško. Svoj posao treba voljeti, onda možeš biti pravi meštar. Uvijek sam bio zadovoljan s poslom. I da se ponovo rodim, opet bih bio postolar!

Nikolina Krupec, 7. r.

OŠ Jure Kaštelana, Zagreb

Voditeljica: Maca Tonković

NOVE VRSTE PREHRANE

Kako se prehraniti i ostati human?

Tko su to sirovojedci, tko i zašto jede hranu iz kontejnera iako nije na to primoran i kako nazivamo ljude koji jedu samo voće koje je palo s drveta?

Ljudska vrsta se tek prije otprilike sto godina navikla na izobilje hrane, a do tad se nismo hranili ovako raznovrsno. Postoje mnoge vrste prehrane o kojima vjerojatno niste ni čuli, ali milijuni ljudi svakodnevno ih prakticiraju. Koji je razlog tomu da ti ljudi prelaze na većini nas čudne prehrambene uvjete? Odgoj? Zdravlje? Možda, ali najviše ih to radi kako bi osvijestili čovječanstvo da se cijela zemaljska kugla hrani nezdravo i nehumano. Postoje i loše strane takvih ishrana, jer sa svakim novim dolazi neki rizik. Ta rastuća manjina ljudi je taj rizik prihvatila.

Pokret Freegan

Podatci govore da stanovnici SAD-a godišnje bace dvjesto četrdeset i pet milijuna tona otpada. Od toga je dvanaest posto hrana, a devet posto te hrane moguće je upotrijebiti, čime bismo mogli nahraniti šest afričkih država. Pristaše pokreta Freegan se hrane i koriste proizvodima koje su drugi bacili iako na to nisu primorani. Mnogi ljudi misle da to nije higijenski i da je samim time nezdravo. Pa možda i jest, ali njih nije briga. Oni smatraju da nije u redu da se tolika hrana baca dok mnogi gladuju. Friganovci ne jedu u skupim restoranima nego paraju vreće za smeće kako bi se prehranili, kruh uzimaju od otpada pekara kojima kruh star dvanaest sati nije dovoljno dobar. Iako gladnima time direktno ne pomažu, šalju snažnu poruku.

„Rawfood“ – sirovojedci

Uz vegeterijance, frutarijance i vegane postoje i ljudi koji se hrane samo sirovom hranom. Pristaše “Rawfood” načina života ne konzumiraju

miraju hranu koja je bila izložena temperaturi većoj od četrdeset i šest stupnjeva celzijusa. Sirovojedaska prehrana ima svojih prednosti, ali isto tako uzrokuje razne poteškoće u organizmu i gubitak snage kostiju, a to se može spriječiti konzumiranjem dva puta više badema, tofua i mahunarki, žitarica, sojinog mlijeka i kupusa. Za nas maloljetnike nije dobro to jesti svakodnevno, ali vas ništa ne sprječava da nakratko probate. Na primjer, ja sam ovo jeo tri dana, a uz to sam dijelom konzumirao paleolitsku kuhinju. Uz te dvije kombinacije gotovo mi ništa nije nedostajalo, a i takva kombinacija poboljšava rad moždanih vijuga, pa vam preporučam da je probate.

Frutarijanci

Sigurno ste već čuli za vegetarijance, ljude koji ne jedu meso, a jeste li čuli za ljude koji jedu samo voće? Zovu se frutarijanci i jedu samo svježe i sušeno voće, orašaste plodove, maslinovo ulje i med. Voće koje jedu je ono koje biljka sama daje, odnosno njezin plod, dok stabljike, korijen, sjemenke i ostale dijelove biljaka ne jedu. Mnogi smatraju ovaj tip prehrane nezdravim, jer se željezo može dobiti samo od određenih biljaka i životinja. Frutarijanci na to uzvraćaju moralnim razlozima, jer tvrde da ni jedno biće, pa čak ni biljka ne zaslužuje biti povrijeđeno. Frutarijanci također tvrde da je i kuhanje nezdravo i da uzrokuje bolesti. Svi frutarijanci jedu plodove s voćaka, a neki ekstremniji jedu samo ono što je palo s drveta. Postoji i još jedan čudan podatak – frutarijanci ne moraju piti vodu.

Autotrofi

Ovo je vjerojatno najčudnija prehrambena skupina, ali ujedno njihova „vrsta“ nije potpuno dokazana. Zovu se autorofi i navodno žive bez hrane i vode – od svjetlosti. Način meditacije koju autotrofi prakticiraju naziva se solarna joga i navodno upravo zahvaljujući njoj autotrofi žive.

Vegani

Za njih ste već dosad sigurno čuli. Vegan je čovjek koji ne jede meso niti išta životinjskog podrijetla, ali biti vegan je još štošta drugo. Vegani

načinom života izbjegavaju sudjelovati u iskorištavanju i ubijanju životinja. Paze na hranu koju jedu, odjeću i obuću koje nose te na sve ostale proizvode koje kupuju i koriste. Osim što ne jedu životinje i sve prerađevine koje ih sadrže, ne jedu niti namirnice životinjskog porijekla; kravlje ili neko drugo životinjsko mlijeko kao ni med i sve prerađevine koje ga sadrže. Ne oblače odjeću od životinjske kože, krzna, vune, svile i perja, ne nose kožnu obuću niti ne koriste predmete od životinjske kože, vune i perja kao što su novčanici, torbe, kožni namještaj, tepisi, jastuci. Ne koriste kozmetiku i sredstva za čišćenje koja su testirana na životinjama i koja sadrže tvari životinjskog porijekla. Isto tako ne posjećuju cirkuse sa životinjskim točkama, zoološke vrtove i vodene parkove. Zna li uopće što se događa svim tim životinjama koje toliko pate samo da bi neki ljudi imali na primjer kožnu jaknu? Kravama deru kožu gušeći ih otrovom, vađenjem iznutrica provlačeći im cijev kroz stražnjicu ili kroz usta. Pri tome, životinje trpe nepodnošljivu bol. Kada ljudi testiraju lijekove na životinjama, one jako pate. To potvrđuje podatak da kada su testirali parfem na mladuncima tigrova njihovi roditelji su ih ubili jer nisu prepoznali svoju djecu po mirisu. I usprkos svemu tome oni koji imaju ovlasti nešto promijeniti ne poduzimaju dovoljno. Svi ti podatci potiču na promišljanje. Britanska udruga za prava životinja VIVA tvrdi da se samo jednim veganom više spasi 4 goveda, 18 svinja, 23 ovce i janjadi, 1158 pilića, 39 purica, 28 pataka, 1 zec, 1 guska i 2750 riba...

Pravo na izbor

Ishrana je važna u životu svakog živog bića. Treba promisliti o moralnim aspektima naše prehrane, ali isto tako je važno da pazimo na svoje zdravlje i u svoj organizam unesemo sve ono što mu je potrebno, a to je osobito važno za djecu u razvoju. Svatko bi odluku o načinu ishrane trebao donijeti sam za sebe kao punoljetna zrela osoba.

Vedran Josipović, 6. r.

OŠ Vugrovec-Kašina, Kašina

Voditeljica: Dijana Dill

KAMO IDU ČETVEROGODIŠNJE STRUKOVNE ŠKOLE

Radi Bijega bježe učenici iz četverogodišnjih strukovnih škola

Državnu maturu ove godine nije položilo tek 2,64% gimnazijalaca i čak 23% učenika četverogodišnjih strukovnih škola. Nitko taj podatak, koji bi trebao alarmirati, nije uočio!

Učenik sam četvrtoga razreda četverogodišnje strukovne škole. Upisao sam ovu školu jer sam htio biti ekonomist i po završetku studirati ekonomiju. U četverogodišnje su se strukovne škole desettljećima upisivali odlični učenici koji bi nakon završetka srednjoškolskoga obrazovanja uspješno upisivali fakultete i postajali diplomirani ekonomisti, pravnici, menadžeri, inženjeri ili liječnici. Mnogima je znanje koje su stekli u strukovnim školama pomoglo pa su lakše upisivali i završavali željene fakultete i generacijama je to bilo tako. I moja generacija danas razmišlja o upisima na fakultet, ali svi se mi pitamo jesmo li pogriješili što smo upisali ekonomsku školu, strukovnu školu, kad želimo studirati ekonomski fakultet.

Što nas je primoralo da si postavimo to, na prvi pogled, nelogično pitanje? Kamo idu četverogodišnje strukovne škole danas? Pokušao sam istražiti to pitanje prikupljajući statističke podatke i razgovarajući s pedagozima, ravnateljima, profesorima i učenicima dviju četverogodišnjih strukovnih škola, jedne koja obrazuje za zanimanje ekonomist, upravni referent i hotelijersko-turistički tehničar i druge, koja obrazuje za zanimanja elektrotehničar, tehničar cestovnog prometa i tehničar za računalstvo. Ukupno je u tim školama oko 750 učenika.

Četverogodišnje strukovne škole upisuju sve lošiji učenici

Kada sam započeo prikupljati podatke o broju upisanih učenika u prve razrede i njihovom uspjehu vrlo sam brzo došao do činjenice kako posljednjih godina sve lošiji učenici upisuju četverogodišnje strukovne

škole, a odlični učenici odlaze u gimnazije. Usporedivši podatke o broju odličnih učenika koji su se upisali u naše škole 2006./07. i ove školske godine, došao sam do vrlo uznemiravajućih podataka. 2006./07. četverogodišnje strukovne škole upisivalo je 35%-50% odličnih učenika, zavisi od usmjerenja, a danas imamo preko 70% prvih razreda u koje se nije upisao niti jedan jedini odličan učenik. Zašto je to tako? Je li manje odličnih učenika došlo iz osnovnih škola? Nije, nego se velika većina odličnih učenika od uvođenja državne mature počela upisivati u gimnazije.

Ministri se mijenjaju, a problemi ostaju

Cilj bi državne mature trebao biti, kako i stoji na web stranicama Ministarstva, „*provjera i vrednovanje postignutog znanja i sposobnosti učenika, stečenih obrazovanjem prema propisanim općeobrazovnim nastavnim planovima i programima*“.

Međutim, to nije tako. Državnom maturom se ne propituju znanja koja su učenici svladavali tijekom četiri godine njihova školovanja u četverogodišnjim strukovnim školama, već se državna matura ustvari pretvorila u prijemni ispit za fakultete koji samostalno određuju na kojoj ćemo razini polagati maturu. Dakle, ne možemo **mi** odabrati npr. polagati Hrvatski jezik na nižoj razini jer ekonomski fakultet, koji želimo upisati, traži polaganje Hrvatskoga jezika na višoj razini. I to ne bi bio problem da ta razina ne podrazumijeva gimnazijski program. O tome se govorilo još kad smo mi bili u osmome razredu osnovne škole i trebali odlučiti koju ćemo školu upisati. Tada se ministar zahvalio učenicima što su mu ukazali na problem i rekao da se njegovo ministarstvo ne bavi maturom već taj posao odrađuje Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Naglasio je kako je on za maturu bez stresa za učenike te da će se osobno založiti za brzo rješavanje svih problema vezanih uz državnu maturu.

Mi smo potom upisali strukovnu školu, ministar se u međuvremenu promijenio, ali je problem mature u strukovnim školama ostao, a što je najgore, time se nitko u našoj zemlji više i ne bavi. Prikupljajući po-

datke za ovu temu, nisam pronašao niti jedan jedini članak koji govori o tom problemu. Nikoga od nadležnih u Ministarstvu, agencijama, pa čak ni medije, novinare ne interesira ovo pitanje: nestaju li četverogodišnje strukovne škole radi ovakve državne mature.

23% strukovnjaka nije položilo maturu ove godine

Mnogi su se učenici na početku uvođenja ovakve državne mature obraćali svima za koje su mislili da im mogu pomoći, ali su, nažalost, u međuvremenu digli ruke od svega, jer su zaključili kako ništa ne mogu učiniti.

Na stranicama Ministarstva stoji: *Budući da nastavni planovi i programi srednjih škola nisu jedinstveni, stručnjaci – nastavnici i sveučilišni profesori – izradit će ispitne kataloge prema zajedničkim odgojno-obrazovnim i nastavnim sadržajima za sve učenike. Ukoliko učenik ima želju nastaviti obrazovanje, javit će se svome razredniku i ispitnome koordinatoru te dogovoriti dopunske sate nastave za savladavanje širega odgojno-obrazovnoga programa.*

Prvi dio odgovora uopće nije točan jer ispitni katalogi **nisu** izrađeni prema zajedničkim sadržajima, a u drugome se dijelu govori kao da se radi o nekoliko učenika u Hrvatskoj koji su zabunom upisali strukovnu školu umjesto gimnazije pa se sad predomislili i odlučili studirati.

Ministarstvo bi, kao i Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, trebalo uzeti u obzir da je **većina** učenika koji polažu maturu iz strukovnih škola pa bi se trebalo i o njima voditi računa kad se izrađuju ispitni katalogi po kojima će ti učenici polagati maturu.

Od 30010 učenika koji su ove godine bili prijavili i polagali državnu maturu samo je 12656 gimnazijalaca, a ostalo su učenici strukovnih škola. Dakle, njih se **17354** trebalo obratiti razredniku i ispitnome koordinatoru i zatražiti organiziranje dodatnih sati u četvrtome razredu kako bi svladali razliku u programu u odnosu na gimnazijske programe jer je velika većina morala polagati bar jedan predmet na višoj razini pošto im je to bio uvjet za upis na željeni fakultet.

I kada bi uopće učenici strukovnih škola trebali odslušati te dodatne sate uz svakodnevnu nastavu od sedam sati?! Većina strukovnjaka još mora odraditi i praksu (koju gimnazijalci nemaju), a pri tome je još preko 70% učenika putnika.

Uspjeh je zato svake godine sve lošiji i sve je više učenika koji ne uspijevaju položiti maturu. Pokazuju to i podaci iz naše dvije škole: od 22% koliko ih nije položilo 2010. godine, broj se popeo do čak 33% i 38% 2013. i 2012. godine.

Ni na državnoj razini nije puno bolje. Od 12656 učenika gimnazij-skoga programa u Republici Hrvatskoj maturu 2013. godine nije položilo tek 335 učenika, što je samo 2,64%. Što se strukovnih škola tiče, čak je 4000 učenika palo na državnoj maturi, a to je 23% i nitko taj podatak, koji bi trebao alarmirati, nije uočio. Naprotiv, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja izrazio je svoje zadovoljstvo postignutim uspjehom učenika govoreći pri tom samo o gimnazijama i prešućujući (ne)uspjeh strukovnjaka.

Tko nije pročitao Bijeg, ne može na fakultet

Evo kako je ove godine izgledao ispit iz Hrvatskoga jezika koji je na višoj razini polagalo čak 9113 učenika strukovnih škola.

Jeste li čuli za lik Đure Andrijaševića? Ako niste, ne biste mogli upisati ove godine u Hrvatskoj niti jedan fakultet.

Naime, učenici su dobili samo jednu temu za pisanje eseja, i to o liku Filipa Latinovicza iz svima nama poznatoga romana Miroslava Krleže. Ne bi bio problem da to nije bio tzv. usporedni esej pa se od učenika tražilo usporediti taj lik sa likom Đure Andrijaševića iz malo kome poznatoga romana *Bijeg* Milutina Cihlar Nehajeva, koji se uopće ne čita u strukovnim školama. Zamislite sada na kakvim se mukama našlo više od 9000 učenika strukovnih škola koji su morali uspoređivati lik Filipa s likom za kojega nisu niti čuli.

Nije li se moglo pronaći jedno jedino djelo s popisa lektira koje čitaju i učenici strukovnih škola i gimnazija?

Kakvo bi rješenje ponudili pedagozi, profesori i učenici kad bi ih netko pitao

Zanimalo me mišljenje pedagoginje naše škole koja često razgovara s učenicima i najbolje zna što ih muči. Učenici strukovnih škola moraju se dodatno pripremati za ispite državne mature zbog razlike u odnosu na gimnazijski program. Uz njihovu redovnu nastavu to predstavlja dodatno opterećenje, izaziva frustracije i nezadovoljstvo. Rješenje bi svakako bilo uvođenje strukovne državne mature i tek tada bi učenici bili u ravnopravnom položaju.

Gdje vidi rješenje našega problema, pitao sam i profesoricu hrvatskoga jezika. – Rješenje vidim u ispitnome katalogu koji bi bio napravljen na temelju onih dijelova gradiva koji su zajednički učenicima strukovnih škola i gimnazija.

A što kažu učenici, maturanti?

Možete li svladati razliku programa koja vam je potrebna za višu razinu na dodatnim satima? Od 68 učenika koji su se prijavili za polaganje državne mature na višoj razini nitko nije dao potvrđan odgovor. Najčešće kažu: Nitko od nas nije protiv državne mature već bi ona trebala biti pravednija za sve. Zamislite samo kad bi učenici gimnazija koji žele upisati npr. pravo ili ekonomiju trebali pisati maturu po našem, strukovnom programu!

Svi u gimnazije?!

Dakle, što reći na kraju?

Ovakva bi se državna matura trebala promijeniti. To je jasno svima, i učenicima i njihovim profesorima i ravnateljima i pedagozima, svima koji žive svakodnevno u sustavu obrazovanja. Zašto to onda ne postane jasno i onima koji nisu izravno u sustavu, ali o njemu odlučuju?

Do rješenja bi se, mislim, puno lakše moglo doći boljom komunikacijom između Ministarstva, brojnih agencija, Nacionalnog centra, fakulteta te naših profesora i nas.

Priznajem, mene najviše brine hoćemo li moji prijatelji i ja uspjeti položiti takvu maturu i upisati fakultet, ali to možda i nije najvažnije pitanje. Još je važnije kamo idu četverogodišnje strukovne škole i hoću li svome mlađem bratu, koji želi studirati ekonomiju, morati, ipak, na kraju savjetovati neka upiše gimnaziju.

Antonio Horvatić, 4. r.

Druga srednja škola Beli Manastir, Beli Manastir

Voditeljica: Božana Tenji

LICE I NALIČJE RECESIJE U SVIJETU

Gospodarska kriza do ludila ugriza

Oni koji sada spašavaju svijet, obični su građani, a ne banke koje nas dovode u ovu situaciju. Da stvar bude još apsurdnija, banke tu katastrofu nisu učinile svojim novcem, već našim. Zapravo, mi smo oni koji posuđujemo jer bankama dajemo novac, a one pomoću njega izdaju kredite. Dobro kaže ona izreka: „Banke uzmu jedan dolar te ga napumpaju steroidima i nazovu ga kreditom!“

Kad će prestati gospodarska kriza – ključno je pitanje našeg doba, ali odgovora još nema. Kriza traje i dalje, godinama, a neizvjestan je njezin kraj. Kako je to moguće u 21. stoljeću? Gdje su oni „mozgovi“ koji imaju odgovor na to pitanje i zašto nas je uopće zadesila takva podmukla kataklizma?

Pohlepa uzrok krize

Svijet je uvijek bio u potrazi za napretkom i rastom. Promjene su konstanta civilizacija i društava. Osim pozitivnih, postoje i negativne društvene promjene, poput recesije. Pohlepa proturječno vodi i potiče ljude ka napretku, a ujedno ih i uništava. Danas su mnoge države svi-

jeta u enormnim problemima, a rješenja za njih nema. Jedino što im ostaje jest – gola nada u bolje sutra. To nam je sve jasnije u Hrvatskoj danas. Što je to pohlepa, mogli bi nazrijeti iz ovoga primjera. Jednom su pitali uspješnog brokera koja je njegova životna svota, koliko bi mu bilo dosta novca da bude zadovoljan. On je odgovorio: „Više!“ Pohlepa vodi kroz život i karijeru mnoge ljude, kao i navedenog brokera. Postoji mnogo teorija je li pohlepa dobra ili nije. Jedna se činjenica ne može zanemariti, a ta je da su sve krize izazvane zbog nečije pohlepe. Posljednja i još uvijek aktualna recesija iz 2008. godine dokazala je ovu teoriju. Banke u svojoj neograničenoj želji za bogaćenjem ugrozile su sebe, ali i cijelo svjetsko gospodarstvo.

Opaki divovi s Wall Streeta

Svakoj novčarskoj instituciji cilj je izdati što više kredita jer im oni donose veću zaradu. Tako su i divovi s Wall Streeta na temelju rasta cijena nekretnina dijelili hipotekarne kredite šakom i kapom. Jedini način na koji bi se mogli vraćati dani hipotekarni krediti bila je prodaja založnih nekretnina kojima je cijena rasla. Proces se odvijao ovako – banka da nekom kredit od 150 jedinica te se nada da će vrijednost zaloga narasti sa 100 jedinica na željenih 150. Takva je logika funkcionirala određeno vrijeme, ali jednom se morala srušiti. Što su cijene više rasle, to se više smanjivala potražnja, sve do trenutka kad su cijene nekretnina počele padati. Tu su opasnost uvidjele banke te su prodavale svoja potraživanja drugima i na taj se način osiguravale od rizika. Svi oni koji su vjerovali u rast cijena – propali su, a za sobom su povukli i cijele države.

Tko spašava svijet?

Oni koji sada spašavaju svijet, obični su građani, a ne banke koje su nas dovele u ovu situaciju. Da stvar bude još apsurdnija, one tu katastrofu nisu učinile svojim, već našim novcem. Zapravo, mi smo oni koji posuđujemo jer bankama dajemo novac, a one pomoću nje izdaju kredite. Postoji jedna izreka koja kaže: „Banke uzmu jedan dolar te ga napumpaju steroidima i nazovu ga kreditom!“ To je naša

stvarnost, a ona se ciklički ponavlja. Svijetom zapravo upravlja skupina moćnika koja sve kontrolira. Jednom je jedan ekonomski stručnjak nazvao narod „stokom sitnog zuba“. Tvrdnja se pokazuje točnom jer dopuštamo da rade što žele, dok mi ostali trpimo. Zato je točno da su i obični ljudi krivi za tešku gospodarsku situaciju, recesiju i krizu u kojoj se nalazimo.

Demokracijom protiv elita

Ukoliko se građanska svijest o uzrocima gospodarske krize ne počne mijenjati i dalje ćemo biti svjedoci iskorištavanja. Živimo u demokraciji, dakle u sustavu u kojemu vlada narod. To nam daje otvorenu mogućnost izboriti se za bolju budućnost i postupni, izvjesni izlazak iz duboke gospodarske krize. Narodi diljem svijeta dopuštaju pojedinim elitama da rade što poželeva. Većina se ponaša tako zbog straha, lijenosti, manipuliranosti... No, dok se god sami ne promijenimo, neće ni gospodarstvo bolje izgledati. Pohlepu ne možemo iskorijeniti iz svijeta, ali možemo se zajedno boriti protiv nje. Gospodarska kriza do ludila – ugriza. U Hrvatskoj nam je to svakim danom sve transparentnije. Jedino obični, jednostavni, osviješteni ljudi mogu doista promijeniti svijet i izići iz gospodarske krize. Drugog izlaza nema...

Zvonimir Užnik, 4. r.

Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola Zadar, Zadar
Voditeljica: Tatjana Stupin

ZAŠTO LJUDE NIJE BRIGA?

Moj(a) dom(ovina)

Čovjek je po prirodi dobar, vrijeme nas je pokvarilo.

Živimo u svijetu u kojem je broj ljudi koji žive na ulici i broj zaposlenih koji ne primaju plaću jednak broju onih koji žive nor-

malnim životom. Ulice su pune beskućnika i onih koji si, kopajući po smeću, pokušavaju osigurati kakvo-takvo sutra. Nesrazmjer između bogatih i siromašnih u Hrvatskoj nikada nije bio izraženiji. Siromašnih je sve više, a bogati se sve više bogate.

Više od mirisa

U razgovoru s nekoliko beskućnika shvatila sam da je rijetko koji od njih svojom krivicom završio na ulici. Gubitak posla za sigurno je najčešći razlog zbog kojeg ljudi, zatečeni u neimaštini, poniru na dno. Rastava, gubitak stana ili druge nesretne okolnosti dovode mnoge na granicu bijede.

Ono što većina ljudi ne shvaća jest da oni nisu dno našega društva. Dno dna jesu ubojice, silovatelji, lopovi i lažljivci, a ne ljudi koji su nesretnom igrom slučaja osuđeni na težak život bez krova nad glavom.

Prva asocijacija većine na sam spomen beskućnika jest neugodan miris. Ne mogu podnijeti miris koji se širi od njih i gledaju ih s gađanjem i nerijetko im se rugaju u lice. Nitko ni na trenutak ne zastane i ne pomisli da se ti ljudi nemaju gdje okupati i nemaju se u što presvući. Za to se svaki čovjek mora osjećati malo odgovornim.

Mi, mladi, svoj džeparac od malena trošimo na gluposti. Koliko god novca imamo, nestat će u rekordnom roku. Ispijamo loše kave, jedemo *junk food* i onda kupujemo *Slimmies* čokoladice jer smo si mrvicu predebeli.

Ne dajmo im da se bogate

Jasno, svaki čovjek ima svoje esencijalne potrebe. Nitko nije dužan svoju imovinu dijeliti ni s kim, ali kada bismo onih 20 lipa uzeli s blagajne, ubacili ih u Caritasovu kutijicu i tako svaki put, uvelike bismo pridonijeli boljitku države.

S onih 20 lipa, koje bez razmišljanja ostavljamo na pultu, pri-

donosimo sve većem bogaćenju velikih trgovačkih lanaca koji na taj način dobivaju profit koji je sve samo ne malen. Zamislite sad situaciju u kojoj bi svaka druga osoba na blagajni ostavila 20 lipa. Najveći trgovački lanac u Hrvatskoj ima preko 700 prodajnih jedinica, svakom prođe ogroman broj ljudi i svatko ostavi nekoliko lipa. Tijekom godine skupi se zaista velika svota.

Veliki trgovački lanci već nas sami, na neki način, varaju time što cijene proizvoda gotovo nikad nisu cijeli brojevi. Kupite litru ulja za 9,99 kuna i nitko neće ni pomisliti na vraćanje te jedne lipa nakon što mu pružite novčanicu od 10 kuna. Ako ju i zatražite, u većini slučajeva dobit ćete odgovor da nažalost nemaju kovanicu od lipa. Blagajnik će vam se ispričati, a vi ćete tu ispriku prihvatiti jer nije na blagajnicima da se brinu o brojčanom stanju pojedinih kovanica.

Veliki dio na taj način stečenog profita smanjen je kartičnim plaćanjem. To je vjerojatno najbolji mogući način za izbjegavanje sitnog lopovluka trgovačkih lanaca. S kartice vam se u lipu naplati onoliko koliko ste potrošili i to je u redu.

Kako stati na kraj takvom bogaćenju? Možda u opticaj treba staviti više kovanica od po lipu i dvije. Koliko se god sve to činilo banalnim, jer je iznos o kojem se radi minimalan, zašto bismo trebali dopustiti ikome da nas potkrada?

Uzmimo trgovačkim lancima tih nekoliko lipa, ne dajmo im da se nekontrolirano bogate! Dajmo taj novac u Caritas ili u Prihvatilište za beskućnike Kosnica. Njima će taj novac pomoći. Tko zna, možda baš vaših 20 lipa od smrzavanja spasi jednog nesretnika.

Ne sudi knjigu prema koricama

Veliki problem je i sustav socijalne skrbi koji u posljednje vrijeme prima toliko stranaka da je nemoguće pomoći svima kojima je pomoć potrebna. Beskućnici kao najveći problem navode to što im sustav ne omogućuje prijavu prebivališta na adresi Centra za

socijalnu skrb, a po zakonu bi trebao. Bez adrese prebivališta nitko se nije u mogućnosti zaposliti, a, vjerujte na riječ, među njima velika većina žudi za poslom. Čak i oni sretnici koji imaju prijavljeno prebivalište na adresi Centra ili prihvatilišta Kosnica, žale se da ih poslodavci ne žele zaposliti jer su puni predrasuda. Zašto imamo tolike predrasude prema jadnim, siromašnim, nesretnim ljudima koji se nemoćni sami bore protiv svijeta? Rijetki su od njih na ulici završili zbog alkoholizma, narkomanije ili neke druge ovisnosti.

Kada ih vidimo kako se opijaju u parku, bez razmišljanja ih osuđujemo. Ne razmišljamo o onoj djeci koja se po parkovima opijaju od trinaeste godine života. Ljudi koji piju jer misle da nema izlaza iz crnila, veći su problem u očima Hrvata od djece koja konzumiraju alkohol od malih nogu. Zapanjujuće i krajnje licemjerno!

Glava u oblacima

Gospodicama u štiklama beskućnici koji se griju u tramvaju smetaju jer nemaju gdje odmoriti od potpetica umorne nožice. Ne razmišljaju da oni nemaju mjesto gdje bi mogli spavati na toplome. Čudan je ljudski mozak. Brinemo da našim ljubimcima nije hladno u ledenim zimskim noćima, a ljude bez doma koji spavaju po pothodnicima gledamo s visoka ako ih se uopće trudimo pogledati.

Humane vrednote

Svaki bi čovjek trebao odraditi neko dobro djelo. Ako ne zbog drugih, onda zbog sebe. Osjećaj da si pomogao i da je nekome zbog tebe lakše u životu, neopisiv je. Rijetko se kad nađemo u situaciji u kojoj nekome možemo stvarno olakšati život. Čovjek je po prirodi dobar, vrijeme nas je pokvarilo. Vjerujem da bi se više ljudi bavilo socijalnim problemima društva kad bi se takav posao plaćao.

Humanitaran rad najnepopularniji je oblik rada koji je ikad postojao i postoji. Raditi nešto bez ikakvog dobitka za veliku je većinu gubljenje vremena. Kako popularizirati humanitarni rad, teško je pitanje.

Hvalevrijedne akcije

Možda bi valjalo početi s jednostavnim aktivnostima kao što su skupljanje hrane, odjeće ili novca, a onda prijeći na ozbiljnije akcije. Poticanjem mladih na humanitarni rad možemo promijeniti stanje u društvu. Uz sve fakultativne predmete, bilo bi dobro uvesti i humanitarnu skupinu koja bi na razini škole pomagala svima kojima je pomoć potrebna. Najteže je od svega započeti, krenuti, početi činiti dobro drugima. Ipak, učiti mlade humanosti najvažnija je stavka revolucije, u vremenu zaostalog, hrvatskog društva.

Dobar su primjer neke pekarnice i ugostiteljski objekti koji su uveli mogućnost plaćanja kruha odnosno kave unaprijed za one koji si to ne mogu priuštiti. Svatko može platiti kruh ili kavu koji će kasnije biti besplatno dodijeljeni onome tko ih zatraži. Nadasve hvalevrijedan potez!

Pomoći, a ne rugati se

Važno je ponekad se sjetiti ljudi koji sami lutaju nemilosrdnim prostranstvima. Svaki put kad nam bude teško jer ne posjedujemo *iPhone 13* ili *Galaxy S24* probudimo svijest o tome da postoji netko tko preživljava samo od onoga što bacimo u smeće. Beskućnicima bi mnogo značilo kad bismo im se prestali rugati. Stavite se u kožu osobe koja gazi ponos kopajući po smeću, a sa strane čuje ružne komentare i povike. Što joj drugo preostaje nego pasti u depresiju iz koje nema izlaza?! Imajmo obzira prema nesretnicima, njihove su životne priče zaista potresne.

Lucija Ravlić, 3. r.

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Maja Ilić

INTERVJU: DUBRAVKO IVANIŠ RIPER (PIPS CHIPS & VIDEOCLIPS)

Autor mora slušati pjesmu, a ne pjesma autora

Glazba koju stvara Dubravko Ivaniš Riper nije ograničena ni vremenom ni prostorom. Ona već više od dvadeset godina okuplja oko sebe ljude specifičnoga duhovnog sklopa, kojih ima u svim generacijama. Tu nema „zlatne“ sredine, ili si fan, jer ta glazba u tebi otkrije osjećaj koji je postojao a ti ga nisi znao definirati, ili ništa ne razumiješ pa ti je to sve bez veze. Mnogi naši očevi slušali su Pips Chips... a znam i škvadru koja kada god može prati sve njihove svirke.

Kako ste dobili nadimak Ripper?

Dao sam ga sam sebi prije dvadeset godina.

Kako biste sebe definirali u glazbenom smislu?

Istraživač, konstruktor, graditelj, rovokopač i profesionalni lopov.

Je li vam glazba sada samo posao ili je način života?

Muzika je poslanje, a ne posao. Da vam približim: poslom si zauzet, a poslanjem obuzet.

Jeste li se promijenili od vaših ranih dvadesetih godina?

Mnogo. Stvari su dvadeset i pet godina kasnije u mnogočemu demistificirane. Ako me tada interesiralo i fasciniralo njihovo lice, sad se već duže vremena bavim introspekcijom, bavim se biti. Utoliko sam većini startno manje čitljiv, ali se trudim ne biti samodopadan i samom sebi dovoljan. Taština je super stvar ako ona služi tebi, a ne ti njoj. Taština te ponekad štiti od toga da se ne raspadneš na proste faktore, ali moraš prepoznati tanku liniju u kojoj ona postaje brana otvorenosti prema novim iskustvima i znanju.

Ima li vaša adresa stanovanja (Pantovčak) veze s vašim svjetonazorom?

Naravno da ima. Prvo, ja sam iz Zagreba, on me bitno obilježava. Drugo, ja sam bio iz novozagrebačkog kvarta koji me odgojio, a sad sam, recimo to tako, iz šume. Nama su vjeverice u dvorištu, a često iz predsjedničkih dvora dođu i jeleni koji preskoče ogradu. Da sam život proveo u Londonu bio bih jako drugačiji, radio bih drugačiju muziku. Da sam rođen u Sračincu bavio bih se, po svoj prilici, peradarstvom. Sociopatologija određene sredine ključna je odrednica svim internetima usprkos.

Što mislite kakvu ćete glazbu pisati za petnaest, dvadeset godina?

Nemam pojma. Možda se više neću baviti muzikom, stvarno ne znam. Ovo je poslanje, a ne posao. Nemam pojma hoću li i ubuduće imati dozvolu da se bavim muzikom. To se može promijeniti od danas na sutra. Muzika je zajebancija, al' nema svatko i uvijek pravo na tu zajebanciju.

Tko su bili vaši uzori?

Psihomodo, Haustor, Idoli, Orgazam... novi val početkom osamdesetih bitno je formirao moju estetiku i pogled na svijet.

Da možete birati, s kime biste rado odsvirali koncert, od svih živih ili mrtvih, naših ili stranih glazbenika, i zašto?

Da zaista to mogu, promatrao bih kako nastaju pjesme Beatlesa šezdesetih, ušao bih u Lennonov svijet. Ne znam, štimao bih im gitare, samo da malo upratim taj duh. Danas bih volio doživjeti kako radi i biti s Damonom Albarnom, Caveom ili Radioheadom kad rade pjesme. Ni s kim od nabrojanih ne bih surađivao, samo bih promatrao kako i što rade. To bi bio kvantni skok za mene.

Od kud vam ideje za pjesme i kako one nastaju?

Zapravo, svaka pjesma nastaje ili sama od sebe ili naporno radim dok nešto ne pogriješim i slučajno stisnem na klavijaturi. Moraš naporno raditi svaki dan da bi se doveo u poziciju da pogriješiš. U slučaju i grešci temelj je svega znanja.

U pjesmi "Sin" s albuma "Pjesme za gladijatore" napisali ste stihove: "Kad bih smogao snage napisao bih pjesmu u kojoj govoriš stvari onakve kakve jesu". Jeste li u međuvremenu napisali takvu pjesmu?

Mislim da je nemoguće napisati takvu pjesmu jer pjesme ne podnose volju autora. Mislim pritom na dobre pjesme. Autor mora slušati pjesmu, a ne pjesma autora.

Što mislite zašto je turbofolk toliko popularan? Je li za to kriv nedostatak dobre glazbe u Hrvatskoj?

Fakat ja cijeli taj fenomen ne kužim i gnušam se površnih zaključaka. Više mi je ta problematika medijski nametnuta nego što bi me to mučilo samo po sebi. Ja sam odrastao u Jugoslaviji i svi seljaci su slušali ogavnu narodnu turbo folk muziku. Dakle, nije to meni ništa novo. Meni turbofolk nit^o je kriv nit^o je prav. J... mi se, u mom mikrokozmosu njega nema. Isto kao što nema ni dj-a, a bome nema ni utrka pasa, niti skakanja žaba u dalj. Vjerujem da takav oblik zabave pogoduje vladajućoj oligarhiji svuda na svijetu, jer ga je lako kontrolirati, jer se ne buni, ne pita i zapravo ništa ne želi. Daj im dop i pištolje i poubijat će se sami.

Zašto u Hrvatskoj nema više nasljednika ex-yu rocka?

Rokenrol je svjedočanstvo i jedan od nusprodukata društva s bitnom prisutnošću takozvane srednje klase. Hrvatsko društvo je upravo dovršilo jedan bitan proces: završila je dvadesetogodišnja strogo kontrolirana i dirigirana faza raslojavanja na bogate i siromašne. Po tom pitanju u budućnosti neće se puno toga dogoditi. Kao što vidite, tu nema mjesta za srednju klasu koja je ovdje tanka poput najtanjeg slajsa salame. Koliko je tanka srednja klasa, toliko je tanak njoj pripadajući rokenrol. Koliko je tanak rokenrol, toliko je tanka ona provocirajuća, razmišljajuća kritična masa. Rokenrol se i u svijetu izrodio u konformistički antipod samome sebi.

Mogu li glazbenici mijenjati svijet?

Ne mogu mijenjati svijet, niti su ikad mogli. Ali mogu bitno utjecati na određen krug ljudi, na formiranje njihovih stavova. To nije globalno presudno, al' je vraška stvar!

Imate li političku opciju ili barem zamjenu za to?

Ne poštujem demokraciju, riječ je o manipulaciji interesnih skupina. Sam izborni sustav, kako kod nas tako i vani, već je strašna manipulacija i ljude usmjerava na negativan odabir, a ne na afirmaciju. Kad ste se zatekli da ste „za“ nešto ili nekoga? Dakle, vaš izbor je izbor „protiv“ i taj se „protiv“ ciklički izmjenjuje na dvije ponuđene opcije. Ja mislim da su zamorci pametniji od ovoga. Kapitalizam, kao takav, će propasti. Nositelji kapitala u relativno bliskoj budućnosti više neće biti striktno vezani za planetu Zemlju. Kapital, pri tom ne mislim na novac nego na tehnološka dostignuća i Ideju više neće biti potrebno ni moguće zaštititi na Zemlji. Na ovoj planeti ostat će drugorazrednici i uvijek će biti frka.

Jeste li optimist?

Realist.

Koje uspomene nosite iz školskih dana?

U srednju sam išao, igrom slučaja, s nekim jako fora frajerima. Nikad se nisam posebno isticao i definitivno nisam bio vođa čopora, nego samo „jedan od njih“. Ti tipovi su bili ekstremno inteligentni, beskrupulozno su se suprotstavljali autoritetima i, jednom riječju, nisu j...živu silu. Gradivo koje bi netko savladavao mjesecima, oni su usvajali za tjedan dana, ostalo vrijeme uopće nisu bili u školi. Monstrumi. Dugo poslije toga shvatio sam da sam kroz to frajersko školovanje stekao vještine koje me u bendu predodređuju za onog koji sve pokreće i vodi, ili ću u suprotnom propasti. Onaj tko nešto predvodi, istodobno preuzima rizik i odgovornost. Malo sam takvog kalibra ljudi upoznao nakon srednje škole!

Jeste li markirali?

U osnovnoj sam to napravio jednom i ispao poprilični glupan. U srednjoj je markirao cijeli razred, što je genijalno, jer cijelom razredu ne može nitko ništa. Recimo, vanjski suradnik nam je trebao držati dva dupla sata. Ako bi kasnio petnaest minuta, mi smo svi napuštali školu, otišli u birtiju i nismo se vraćali na 5. i 6. sat jer nismo bili pri sebi, tako da je to bilo čisto okej.

Koja je najveća «glupost» koju ste napravili u školi?

Nisam radio gluposti, bio sam odličan učenik i kao takav među rijetkima sam u ondašnjem školskom sustavu oslobođen polaganja mature. Ponavljam, markirao sam zato jer nisam bio izdajica i zato što je tako bilo bolje za sve.

Koliko vas je očinstvo promijenilo?

Kompletno. Uglavnom, roditeljstvo je, kompjuterskim rječnikom, formatiranje diska, samog sebe kroz svoje dijete pišeš iz početka. Postoji samo mutno sjećanje na život prije roditeljstva. Sad sam bitno bolji čovjek.

Nikola Havrle, 3. r.

Elektrostrojarska obrtnička škola, Zagreb
Voditeljica: Dominika Papić Kukić

Povratak kralja

JEVGENIJ KISSIN PONOVO ODUŠEVIO ZAGREBAČKU PUBLIKU

Jeste li ikada razmišljali o genijalcima? Tko su ti odabrani ljudi? Što to oni posjeduju, a drugi ne? Kako izgleda njihov svijet i kako oni gledaju na njega? Djelić tog fenomena, kroz povijest, dočarali su nam ljudi poput Tesle, Mozarta, Hemingwaya, Beethove-

na, Einsteina, Bacha... No, ima i živućih genijalaca, a jedan od njih zasigurno je i pijanistička legenda Jevgenij Kissin koji je svojim nedavnim nastupom u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu zadivio više od dvije tisuće ljubitelja glazbe.

„Mali Mozart“

Kissinova glazbena priča započela je kada je imao tek jedanaest mjeseci. Obiteljska predaja kaže da je tada prvi put zapjevao, i to temu jedne Bachove fuge koju je svirala njegova deset godina starija sestra. U dobi od dvije godine počeo je „pikati“ po klaviru, da bi sa šest upisao prestižnu moskovsku Glazbenu školu za darovitu djecu „Gnjesin“. Debitirao je s deset godina svirajući Mozartov Koncert za klavir br. 20, uz pratnju Uljanovskog simfonijskog orkestra. Dvije godine kasnije izveo je oba Chopinova klavirska koncerta i osvojio niz nagrada i priznanja. Usljedila su mnoga gostovanja diljem svijeta: Tokyo, Berlin, London, Moskva, Salzburg, New York itd. Valja izdvojiti izvedbu Prvog koncerta za klavir Petra Iljiča Čajkovskog uz pratnju Berlinske filharmonije, pod vodstvom Herberta von Karajana. Možda je dobro spomenuti da je Kissin u to vrijeme imao tek sedamnaest godina, ali zato nije potrebno reći kakva je budućnost očekivala tog glazbenog čarobnjaka.

U zagrljaju publike

Nakon puno odsviranih nota i brojnih nastupa diljem svijeta, na red je došao i Zagreb, i to drugi put. Naime, otkako je prije tri godine obećao da će se vratiti, Zagrepčani su s nestrpljenjem očekivali novi glazbeni susret s Kissinom. On se i dogodio 19. rujna 2013., na istom mjestu, u Velikoj dvorani Lisinski, u sklopu ciklusa „Svijet glazbe“. Publika ga je doslovce okružila; budući da više nije bilo mjesta u gledalištu, neki sretnici dobili su priliku uživati u Kissinovo interpretaciji tik do umjetnika, na samoj pozornici.

Danas 42-godišnji Kissin za ovaj nastup odabrao je skladbe dva rubna skladatelja romantizma – jednog s početka, drugog s kraja

tog glazbenog razdoblja. Recital je započeo simfonijski opsežnom Schubertovom Sonatom u D-duru (D.850, op.53), djelom još uvijek uravnotežene klasične forme i unutar granica tonaliteta, ali i čestih harmonijskih iznenađenja, o čijoj monumentalnosti govori to da je zauzela cijeli prvi dio koncerta. Izvedbu je oslikao cijelom paletom ranoromantičarskog temperamenta, uz iznimnu lakoću pokreta; od odlučnosti u allegro i nostalgije u polaganom stavku, do zaigranog scherza i mirnog finalnog ronda.

Nakon pauze, publika je uživala u djelima ruskog skladatelja i pijanista Aleksandra Skrjabina, harmonijski neobuzdanog kasnog romantičara. Kissin ga je odlično predstavio ekspresivnom interpretacijom dvostavačne Druge klavirske sonate-fantazije u gis-molu (op.19, br.2), gotovo impresionističkog ugođaja, te sa sedam ranih minijatura iz niza Dvanaest etida (op.8).

Darivanje glazbom

Jevgenij Kissin ističe kako mu je primarna zadaća počastiti publiku glazbom pa ne treba ni reći kako je ovo Zagrepčanima bila prava poslastica kakva se rijetko servira. Nakon gotovo dvosatnog programa, dvorana se orila gromoglasnim pljeskom i ovacijama. Poznato je da Kissinu barokna glazba nije uža specijalnost, no prvi dodatak bila je upravo Bachova, naizgled vrlo jednostavna, ali profinjena i smirena Siciliana iz Druge sonate za flautu i klavičembalo u Es-duru (BWV 1031), u transkripciji Wilhelma Kempffa. Uslijedila je još jedna burna Skrjabinova minijatura, Etida u cis-molu (op. 42, br.5), a nastup je zaključen virtuosno i svečano, herojskom Chopinovom Polonezom u As-duru, op. 53, „Polonaise héroïque“.

Kissin, koji dodatke svira radije od službenog programa, vjerojatno bi ostao i duže na pozornici da za koji dan nije imao koncert na nekom drugom kraju svijeta. Karikirano, ali vrlo blizu istini. Naime, koncert u Zagrebu samo je dio turneje od 70-ak koncerata u kojoj će obići gotovo cijeli svijet, a traje sve do 2016. godine.

Velik, a jednostavan

Za kraj, treba spomenuti i Kissinovu ljudsku stranu. On nije nikakav stroj koji svira samo da bi nekoga zadivio; on je također veliki humanist, mirotvorac, on je i pjesnik, i nikada se nije bahatio zbog svog uspjeha. Svoj glazbeni dar prihvaća upravo tako, skromno, kao dar. Živi za glazbu i daje joj cijelog sebe. Nakon koncerata se redovito druži s poštovateljima, potpisuje se i rado se fotografira, zahvaljuje nepoznatim ljudima što su ga došli poslušati i uvijek ima strpljenja za svakoga.

I što još reći o ovom vrhunskom umjetniku, izvanrednom „tehničaru“, virtuozu svjetskog glasa i majstoru interpretacije, ali ponajprije blagom i poniznom čovjeku kojeg slava nije bitno promijenila? Baš ništa. Jer, gdje prestaju riječi, počinje glazba...

Dominik Šabić, 2. r.

Glazbena škola Vatroslava Lisinskog Bjelovar, Bjelovar
Voditeljica: Alida Sokolović

MEĐU NAMA: SALJSKA TOVAREĆA MUŽIKA NADALEKO JE POZNATA, A SVOJU PODRUŽNICU IMA I U NAŠOJ ŠKOLI

Kad zaruču rozi

Duje Burin, Šime Ušalj, Roko Raljević i Toni Filipi, naši učenici, aktivni su članovi Mužike. Za one koji ne znaju objasnili su što je batarela, tko je Paškala, što su Pulići, kakav outfit nose, zbog čega su ljuti na Ansambl Lado i još puno toga

Tovareća mužika osobna je karta Sali, a zbog svoje posebnosti i šarma poznata je daleko izvan dugootočkih granica. U našim školskim klupama sjedi mini-postava Tovareće mužike. Naime, **Duje Burin**, **Šime Ušalj**, **Roko Raljević** i **Toni Filipi**, svi od reda Saljani, aktivni

su muzikanti Tovareće muzike. Razlog je to bio više nego dovoljan da zamolimo naše Saljane da nam objasne jedinstvenost i značaj te folklorne udruge koja postoji od daleke 1959. godine.

Muzika je jedinstvena jer nigdi na svitu ne postoji takvo nešto, objasnio je **Duje**.

Roko kaže da je Tovareća muzika jedinstven i prepoznatljiv *brand* i prva saljska asocijacija, a Šime ga je nadopunio rekavši da „*Tovareća za Sali znači sve*“.

Lado – loša kopija

Stoga i ne čudi podatak da je Tovareća muzika 2012. godine proglašena kulturnim nematerijanim dobrom Republike Hrvatske. Ipak, odmah na početku dečki su prolili i određenu količinu žući i ljutnje. Razlog? **Ansambl Lado**!

Muzika se ne bi smjela kopirati. Jedino nas može, iz nama ne-shvatljivih razloga, kopirati **Lado**, rekao je **Roko**, a Šime i Duje su dodali da se oni s time nikako ne slažu.

Pitali smo ih je li Ansambl Lado tražio dozvolu za izvođenje saljske Muzike, a dečki kažu da nije i da Lado takva dozvola nije ni potrebna jer kao državna folklorna institucija smiju kopirati i izvoditi svu hrvatsku kulturnu baštinu.

Problem je u tome što su oni nas katastrofalno iskopirali, nema melodije, kapelnik im je bezveze, rekao je Šime.

Oni bi se trebali uskladiti s pravom Muzikom, ono što oni izvođe je njihova samostalna interpretacija koja nema veze s nama, ali nam nanosi veliku štetu, nastavio je **Roko**, a ostali su se jednoglasno složili s njim i zaključili da bi Lado trebao biti u dogovoru s Muzikom, a ne raditi na svoju ruku.

Dečki su nam otkrili da je Tovareća muzika htjela sudskim putem zaštititi svoje kulturno nematerijalno dobro, ali da su od toga odustali shvativši da je riječ o borbi s vjetrenjačama.

Istu stvar je Lado napravio i korčulanskoj **Moreški**. Korčulani su ih tužili, ali su izgubili na sudu jer iza Lada stoji država. Mi smo zbog toga odustali od tužbe jer jednostavno nemamo šanse u odnosu na njih, a naša bi Udruga još izgubila novac, rekao je **Duje**.

Od batarele i Paškeline udaje do Mužike

Ipak, vratili smo priču na vedrije teme i pokušali saznati što je batarela te zašto se ona i na koji način povezuje s nastankom Mužike.

Batarela je iritantna buka koju stvaraju ljudi. Kad kroz prozor slušate di vanka ljudi skriču, lupaju bubnjeve i ruču rogove, dođe vam da ih prolijete vrućon vodon. Ali batarela je, iako iritantna, i melodična, objasnio je **Duje**.

A baš iz batarele 1959. godine nastala je Tovareća mužika. Saljani su, naime, imali običaj raditi buku pod prozorom udovica u godinama koje bi se po drugi put udavale, to je bila svojevrsna mjesna tradicija.

Te kobne 1959. saljska udovica **Paškala** trebala se udati u Zaglav. Onda se zbog toga okupila ekipa saljskih studenata koja je starim putem krenula u Zaglav sa starim šumprešima i rogovima i činili su batarelu, buku. Na povratku nazad u Sale pala im je na pamet ideja da bi od toga mogli nešto napraviti, da bi mogli formirati nekakvu skupinu. Od toga je sve počelo. Svake godine se ubacivalo sve više instrumenata, a ljudima je sve to postajalo interesantno i tako je nastajala Mužika kakva je danas, objasnio je **Duje** povijesni nastanak Mužike.

Instrumentarij – rogov i glačala

Mužika „svira“ na vrlo specifičnim instrumentima.

Instrumenti u Tovarečoj su veli bubanj, bariton, doboš, rog, šumpreš i činele, upoznao nas je **Toni** sa saljskim „orkestrom“.

Rog nam se učinio vrlo zanimljivim instrumentom, on je i najvažniji u ovom čudnom orkestru, međutim, šumpreš, tj. glačalo je nešto što ni u najluđim snovima ne bismo povezali s glazbom.

Rog je jedan instrument ki se najviše koristi i od najvećeg je značaja. Prije je korišten za orijentaciju brodova u magli jer kad bi se brodi izgubili, onda se rukalo da se možu naći i pomoći jedan drugome. Šumpreš je staro peglo koga su koristile naše pranane, nane i didi. Prije se u njega stavlja ugljen i žerava pa se šumprešivala roba, a sad se u njega stavljaju vide i žalo, opisao je **Roko** ova dva neobična instrumenta.

Rogovima i šumprešima, tj. glačalima malo po malo pridruživani su udarački instrumenti.

Prvi je počeo veli bubanj. On drži ritam da Mužika ima nekakvu formaciju, da se može pratiti isti hod i da sve izgleda sinkronizirano. Posli velog bubnja dodan je doboš kako bi se poboljša zvuk. Onda su došle činele, one su pojednostavnile posao rozi-ma, tj. muzikantima koji ruču rogove – zahvaljujući činelama oni znaju kad treba dignuti rog, a znaju i kad treba dizati melodiju. Bariton je dodan najzadnji, 1999. godine, tako se sve lipo uklopilo i zaokružilo, objasnio je Šime.

Duje je svoju muzikantsku karijeru započeo na dobošu, a sad uglavnom *ručje* rog sa šumprešom u ruci. Šime je započeo na baritonu, okušao se i na dobošu, velikom bubnju i činelama. Trenutno najviše *ručje* rog i šumpreš, a to mu je i najdraže. Pohvalio nam se da je „*prošao kompletnu Mužiku od početka do kraja*“. Toni svira činele, Roko *ručje* rogove, a povremeno, kad zatreba, uskoči i na veliki bubanj.

Sve po propisu

Tovareća muzika je, osim po specifičnim instrumentima, prepoznatljiva i po dvjema vrstama odora. Svečana odora se nosi na otvaranju i zatvaranju Saljske fešte, te na nastupima izvan Sali, a mornarska se oblači samo na **Saljsku noć**. Sve je strogo propisano Statutom Udruge i odstupanja ne smije biti.

Svečana odora se sastoji od crnih gaća od veštida, crnog krožata i bele košulje bez koleta. Na nogama su postoli i bele bičve koje se

obavezno moraju vidjeti pa su gaće pokraćene. Na desnom uhu se može nositi rančin. Na glavi je crna kapa ili rašketa.

Mornarsku odoru čini stara pletena mornarska majica i gaće od trliša vezane konopom. Trebali bi biti i škarpini, ali oni su izumrli, nema ih više pa smo bos, detaljan je bio Šime.

Mužikantima upravlja kapelnik koji je odjeven poput ostalih, ali ima bijeli krožat i košulju s ovratnikom i leptir-mašnu. Kapelnik još nosi i frak, cilindar ili polucilindar i štap. Kad Mužika ruče u mornarskim odorama, kapelnik nosi mornarsku majicu dugih, a ne kratkih rukava poput ostalih. Po želji može nositi i leptir-mašnu. Nitko od naših učenika nije kapelnik iako je Šime zamalo zaslužio i tu najveću čast.

Sva srića da nisan posta kapelnik, to je velika odgovornost. Za feštu zna biti i 40 mužikanata koji su svi stariji od mene pa bi mi bilo teško upravljati s njima. Tribaš imati autoritet za to, ne more se s tin nositi svako. Ja imam 18 godin i oni bi me izludili pa fala lipa, ali ne!, rekao nam je Šime.

Osim odjeće, Statut Udruge propisuje i sve ostalo vezano uz Tovareću mužiku pa i pravila ponašanja kojih se moraju pridržavati svi mužikanti.

Mora se stajati ravno, iz prsa izbočeno, ponosno. Mora se pratiti korak. Nema priče, smijanja, svi moraju biti skroz ozbiljni. Ako mužikant nešto treba, u zahod ili nešto slično, treba pitati kapelnika za dozvolu. Ako nam se odveže vezica, ne vežemo je sami, veže nam je kapelnik. Ne smije biti nikakvog krivljenja, sve mora biti po propisima, objasnio je **Duje**.

Karijera počinje u Pulićima

Saljski dječaci karijeru mužikanata započinju u **Pulićima**, podmlatku velike Mužike, u koje se uključuju uglavnom u 4. ili 5. razredu osnovne škole, a s prelaskom u srednju školu – prelaze i u slavnu Tovareću mužiku. Duje, Šime i Roko Pulići su postali u šestom, a Toni u petom razredu. Dujin, Šimin i Rokov prvi nastup bio je 2007. godine u Salima. To je bila generalna proba pred važan nastup na **Smotri folklora Zadarske županije** u Gračacu.

Dečki ističu da su im svi nastupi jako dragi, ali da je kod kuće najbolje, tj. da su im nastupi u Salima, a posebno za Užance, uvijek najbolji i najposebniji. Roko je istaknuo da mu je, uz saljsku feštu, najdraži nastup na **Međunarodnoj smotri folklor**a u Zagrebu.

Publika ih svugdje dobro prima, a dečki jamče da je sasvim sigurno kako Tovareću svi „*najviše vole čuti kad su doma*“, u Salima.

Kričanje, smih, revanje, pljesak, plač, „boli srce, duša“, slikovito nam je Šime opisao reakcije Saljana na njihove nastupe na domaćem terenu.

Saljska Mužika na svom repertoaru ima samo dvije melodije – Šjora Mare i **Zvončići**. Prije ih je bilo pet, ali su se tri s vremenom izgubile. Šime pretpostavlja da je to zato što ih je bilo teže izvoditi, a nisu bile ni dovoljno popularne ni melodične. Ipak, Udruga će ih uskoro ponovno uvrstiti u repertoar.

Lucija Buturić, 4. r.

Strukovna škola Vice Vlatkovića Zadar, Zadar

Voditeljica: Ivana Pandžić

Poljička tradicija na siniji

Čiji je prošek? Naš ili talijanski? Čiji li je pršut? Hrvat-ski, slovenski ili talijanski? Bivši je trener Hajduka, Edoardo Reja, Talijan podrijetlom, na odlasku rekao da mu se osobito svidjela neobična, tanka *pizza* koju ne može naručiti tako lako i da mu nije jasno kako ostatak Europe ne zna za nju. Kako bi znao za ono što iz seljačke kuće stiže? Lijepo je

„Da su Hrvati znali izrekla-mirati soparnik kao naši su-sjedi Talijani *pizzu*, soparnik bi, zasigurno, bio poznat kao i *pizza*!“

(Izvor: Wikipedia)

pjevati o slavnoj prošlosti, ali i korijeni ne mogu ostati nezamijećeni jer su iz njih nastala stoljeća naše burne, nezaboravne prošlosti.

On je zaštićen UNESCO-om i Certifikatom o zemljopisnom podrijetlu, o njemu pišu novine, pjevaju pjesme, snimaju se reportaže, organiziraju brojne manifestacije; o jednom i jedinom soparniku, specijalitetu iz dalmatinskih Poljica koji datira još iz vremena Turaka. Ovaj sam intervju odlučio napraviti sa šezdesetosmogodišnjom bakom Katicom Rakuljić, ženom čije se iskustvo, volja, znanje, trud i ljubav sudaraju na kominu poljičke kuće i eto – nastaje soparnik.

Od milja zvana „Genius loci“ (*lat. dobri duh*) baka Katica soparnik radi od svoje 20-e godine. Zanat pravljenja soparnika koji se prije prenosio s koljena na koljeno, „ispekla“ je kod svoje majke koja je soparnik radila samo nekoliko puta godišnje tek za: post, Veliki petak, Sve svete, Badnjak, Sv. Roka (zaštitnika Župe Jesenice) te za posebne svečanosti, a sada se soparnik pretvorio u zaradu i „biznis“ onima koji ga znaju raditi, a njih je danas, nažalost, vrlo malo. Kaže: „Ne znan koliko san ih napravila u životu, ko će to brojiti, sigurno san ih napravila pet puta više nego šta mi je godina,“ sa smiješkom, jareći vatru za soparnik, dodaje baka na čijem licu, uprljanom od brašna, prepoznajem pravu profesionalku ili kako mi u Dalmaciji kažemo „meštrovicu od soparnika“.

Dodaje zatim: „Današnje mlade žene su line (op.a. stroga li je) radije će dat četrdeset kuna i kupiti picu, nego se šporkat i zamutiti tisto. Eee, moj sinko, da je tako bilo u moje vrime, šta bi mi danas znali i bi li uopće postojala soparnik kakvog danas radimo i jidemo? U moje vrime, soparnik je bija prosjačka spiza. A ča ti misliš, kako je soparnik nastal? Iz nevoje, iz jute nevoje, sinko! Judi nisu imali šta jist pa su se snalazili na svakakve načine ne bi li naranili gladnu dicu. Današnje škole, vas dicu, puno tega uče, puno znate, a zapravo malo znate o životu jerbo život nije podatak iz povisti ni zadatak iz matematike, život je rad i znanje iz duše, a ne iz libra!“ s malom ljutnjom dodaje baka čije je lice crveno i od ognja ispred kojeg stoji dok mi ovo govori i od ljutnje na današnje „super-mame“ (Njima

starijima valjda je nezamislivo da se kupi nešto gotovo za jelo, a to isto imamo u hladnjaku, neshvatljivo je da možemo jesti *pizzu* ili topli sendvič vani, a kući nas čeka kuhano meso i juha od ručka.)

A SADA IDEMO NA NEKOLIKO KONKRETNIH PITANJA...

Evo, bako, da sada nekome u Ameriku računalom trebate poslati recept kako napraviti soparnik, što biste mu poslali?

„Sinko, ne znan ti ja baratat po otin komjuterin, unuka bi badala po ton čudu i napisala bi ovu ricetu od soparnika, baš kako ga radin ja i moji od pantivika: Tisto se misi od brašna, malo soli, dvi žlice maslinova uja i vode po potrebi. Potle se tisto podili na dva jednaka dila, pa se malo ostavi na stranu da se digne. Za to vrime blitva se očisti da ostane samo zeleni dio lista. Tako izrizana blitva se opere i dobro osuši pa se nariže na prst debele rizance. Blitvi se zatin dodaje usitnjeni mladi bili luk i petrusimul i sve se na kraju posoli i prilije maslinovin ujen. Tisto se zatin pribacuje na pobrašnjenu siniju, razvuče do vrlo tankog sloja i oblikuje u oblik kruga koji odgovara siniji i kominu za pečenje. Na tisto se zatin postavlja smisa od blitve i luka, ta se smisa prikrije drugon polovicon tista, razvučenoj na isti način. Dva sloja tista se spajaju uvijanjen gornjeg sloja priko donjeg, prema unutra. Gornja kora se pospe s malo soli i malo kukurozovog brašna te se izbode perunon na par mista, da može izać para. Soparnik se peče oko dvadeset minuti na kominu ili limu, a prikrija se žeravicon. Pečen je kada porumeni. Nakon vađenja iz komina, dodatno se primazuje domaćin maslinovin ujen u koje se stavi još malo sitnog bilog luka.

Moramo li biti organizirani i koliko je organizacija bitna u ovom poslu?

„A sinko, fala Bogu da je potrebno bit organiziran, to se zna, ne moš radit ništa drugo, sve druge posle po kući zaboravi...“ govori baka dodavajući da je pečenje soparnika kao kirurški zahvat, se-

kunde su presudne, dovoljan je jedan krivi potez i sve je gotovo: propada sve, možeš ga dati mačkama! Od izrade tijesta do konačnog premazivanja maslinovim uljem – sve je organizirano i po propisima: ne smije biti čekanja, a ni brzine!

Koliko je vremena i truda potrebno da se ispeče jedan soparnik?

„Hmm, ako je sve prije pripremljeno i vatra naložena... nekih četrdeset i pet minuti je sigurno potrebno! Od pripreme ovog, pa onog, pečenja, ovo, ono ... je, tu negdi – četrdeset i pet minuti“ – nakon dugog nećkanja i razmišljanja odgovara: „A o trudu neću uopće govoriti! Od pripreme drva i svega ostalog, uuu... ima tu posla. A sinko moj, ipak je bitnije od truda jemat ljubavi prema temu i ne razmišljat jesmo li se šporkali ili umorili; sve, sinko, šta radiš u životu trebaš radit s ogromnom ljubavi, inače, posal ti ne vaja, a kad s ljubavi radiš, guštaš i cili si ispunjen iznutra!“

Bako, je li Vam se ikada u životu dogodilo da Vam je soparnik pregorio i da ste ga, nakon toga, bacili?

„A fala Bogu da se dogodilo, nekad bi prigorija na jednon čošku, al da san ga bacila nakon šta san ga izvadila iz roštilja, e valaj, to se nikad nije dogodilo i neće!“, ponosno izjavljuje.

Kada ste, u jednom danu, ispekli najviše soparnika?

„Aaa, to je bilo 2008. godine kad mi se udavala rođakova ćer, ispekla san ih šesnest i bili su de lux (*bakina omiljena riječ*). A kako se toga ne sićaš i ti si mi pomaga i luk na debelo isicka, pa san morala sve iznova, sićaš li se?“ (potvrdnim kimanjem glave odgovaram prešućujući riječi kojima me ukorila).

Je li soparnik prema Vašem mišljenju, danas, cijenjeno jelo?

„Mislin da nije. Čovik danas gleda samo ono šta je brže gotovo, uvijek je u nekoj priši pa ne čini domaću spizu. Zašto je sve više debjih judi, dijabetičara, zašto više svi nisu elegantni ka u mojoj mladosti?

Pa zato šta ručaju po restoranima, po onin Mek Dolancima, šta ja znan kako se to kaže, fast fudovima, nema više one lipote da cila kuća miriše po punjenin paprikan, lešen mesu, bilon kupusu, ma ustalom, zašto i bi kada se danas može i iz epruvete dobit bržola koja je gotova i spremna za jelo za pet minut!? Nema veze koliko košta, glavno da je to brzo spremjeno! Svi pričaju o nekom nedostatku vrimena, a kako je nama prije bilo? Brini se o svemu, odgajaj dicu kako Bog zapovida, čuvaj stoku, kopaj, na magarcima nosi matune ne bi li kat kuće napravili – šparali smo na svemu i pomalo me juti kad žene ne kuvaju doma zdravu i sto puta lipšu spizu od one koju obično jidu, al glavno je da imaju najskupju kužinu. I tako se, nažalost, sve starine i sve ono lipo zaboravja, a prihvaća se ono novo. Judi nemaju stav, trčidu ka muve bez glave, a to ne vaja!“

I na kraju, što preporučujete mladim ženama, današnjim „modernim mamama“?

„A šta da in kažen, nadan se da znaju onu uzrečicu da žena drži tri kantuna kuće, a muškarac samo jedan, onaj četvrti. A tila bi in poručit da znaju ko su i šta su, da žive skromno i da imaju onoliko koliko in je potribno, čovik sa viškon para u džepu, uglavnon nije sritan čovik. Zato, drage žene, kuvajte svon mužu i dicit u svojoj kužini, ne dopustite da neka druga u fast fudu to čini umisto vas – to je ponižavajuće! Više vridi jedno vaše povrigano jaje, nego sto pica iz one trovaonice „lipe“ spize. I još bi in poručila da se pomalo nauče radit soparnik, nema tu velike filozofije, samo malo truda i jubavi to je ta, dobitna kombinacija – rekla bi naša stara Vere iz Jesenica ča je 93. uvalila. A ako nemate komin, ne uzrujavajte se, može se on i u špakeru peć. Boje išta nego ništa, baren će se znat da je to naš soparnik, naša delicija i naš unikatno jilo! Zato, siniju i vajak u ruke, i ajmo praši! Jer, tek kada uzmete konce u svoje ruke, tek ste onda prave i moderne super mame – žene, majke i krajice, kako piva ona pisma ča je vi mladi slušate!“

Iz ove ćakule , da ne kažemo predavanja bake Katice, najbolje se može shvatiti da današnji svijet ne prepoznaje i zaboravlja prave vrijednosti, nego teži za svim što je lakše i brže. No, što mi tu možemo, ima i nas sve više koji cijenimo našu tradiciju i običaje i zadržat ćemo ih dokle god nas bude. A Vama, dragi čitatelji, preporučujem da probate soparnik, to drevno jelo i da na svojim nescima osjetite tu ljubav i trud naših djedova i baka koji su trudom svojih žuljevitih ruku i krupnim znojem nama mladima predstavili dalmatinsku deliciju koja se krije ispod žara, na kominu svake bake i djeda, na kominu naše tradicije i lijepih uspomena uz koje se živjelo, pjevalo, pričalo, raslo i odrastalo!

Vladimir Tomaš, 1. r.

V. gimnazija „Vladimir Nazor Split, Split

Voditeljica: Ljiljana Mlačić-Brakus

KRITIČKI OSVRT

Gostioničarka Mirandolina

Adaptacija Goldonijeve Gostioničarke Mirandoline kazališnog redatelja Juga Radivojevića je okupila izvrsnu glumačku postavu i pružila svim kazališnim sladokuscima osamdesetak minuta zdrave komedije.

Radnja se odvija u gostionici zamamne Mirandoline, ali je smještena, za razliku od Goldonijevog vremena, u sedamdesete godine prošloga stoljeća. Takav *retro štih* je ostvaren vizualno- osuvremenjenom kostimografijom i dodatno upotpunjen pjesmama s *juke boxa*, koje protagonisti pokreću povremeno, u funkciji razvoja radnje, ali i oslikavanja svijeta kojem su pripadali naši roditelji.

U žarištu radnje je, dakako- inteligentna i opojna Mirandolina, koju opsjedaju mnogi prosci. Svi oni pokušavaju zadobiti njenu naklonost,

no bezuspješno te iz njihovih suodnosa izrastaju brojne komične situacije. Muški odnosi su predstavljeni kroz trajnu napetost- ljubomoru i natjecateljski duh, koji se u dodiru s Mirandolinom, pretvaraju u slatkorječivost punu komplimenata. Međutim, svi oni ne dobivaju ništa više osim flerta. Za njenu naklonost se otimaju markiz od Forlipopolija i grof od Albafiorite. Ona spretno prima njihove darove ne pružajući im, međutim, ni tračak nade jer je njezinu pažnju zaokupio vitez od Ripafratte, kojeg je utjelovio, po mom mišljenju, najbolji glumac u predstavi- Igor Đorđević. Vitez osjeća odbojnost prema ženama jer je, kako tvrdi, na vlastitoj koži iskusio njihovo licemjerje i lakomost. Ne treba zanemariti ni činjenicu da je vitez bogat, što je Mirandolinu dodatno intrigiralo i motiviralo, uključujući i njegovu mržnju spram žena koju je odlučila pod svaku cijenu smekšati. Gluma Igora Đorđevića me se posebno dojmila jer je njegov lik prolazio kroz postupnu transformaciju- od odbojno hladnog viteza, preko muškarca koji postaje opsjednut ljubavlju, do osobe u kojoj ne ostaje ništa plemenito već samo bijes i mržnja. Nisam uočio „rast“ ostalih lica na sceni jer se više- manje uzastopno ponavljaju iste šale i geste te likovi djeluju pomalo plošno.

Sve to Mirandolinino ljubavno prenemaganje sa strane ljubomorno promatra Fabrizio, Mirandolinin pomoćnik, koji također žudi za njom. U radnju se digresivno upliću Dejanira i Otrensia, dvije „glumice“ koje se pokušavaju okoristiti markizovim i grofovim imetkom, ali bezuspješno. One predstavljaju glumački par koji je redatelj predočio u karikaturalnom svjetlu.

Vratimo se opet glavnoj radnji : u početku vitez odbija Mirandolinu, ali ga ona lukavo i postupno pridobiva te on na kraju postaje žrtvom nje- ne slatkorječivosti i djela, našavši se u procjepu između njezinih osmje- ha, ljubaznosti i ukusne hrane koju je samo za njega pripremila. U ovim prizorima Igor Đorđević je sjajno dočarao vitezovu unutarnju borbu mi- mikom lica i govorom tijela. Izluđen rasplamsalom ljubavlju, čak odlu- čuje napustiti gostionicu te snalažljiva Mirandolina pribjegava klasičnoj klopci- pada u nesvijest kako bi ga zadržala. On joj konačno priznaje da se zaljubio te se sva tri zavodnika, s početka predstave, još jednom nalaze

u gostionici ne bi li razriješili enigmu- tko je odabranik Mirandolinina srca. Ona se , u Goldonijevoj verziji, odlučuje za Fabrizija. Odbija sve zavodnike jer ne čezne za ljubavlju velikaša, niti za njihovim novcem. Sumanuti vitez nasrne na nju i tako je pljusne da je glavom udarila o *juke box*- sada metaforičku ljubavnu pjesmaricu iz prošlih vremena, čiji stihovi i danas odzvanjaju u memoriji mnogih gledatelja, povezujući tako romantiku i tragiku. Slijedi osvještenje u kratkoj i efektnoj završnici.

Predstava završava tako što glumci sjedaju na stolice te nepomično, bez riječi zure u publiku. Do tog trenutka je sve podsjećalo na izvornu komediju Carla Goldonija, a nakon potonjeg obrata sam, moram priznati, ostao zatečen nametnutim pitanjima na koja sam pokušao naći odgovor. Vjerujem da je Jug Radivojević ovakvim krajem aludirao na odnose muškaraca spram žena na Balkanu i pasivnost društva općenito, kada je riječ o nasilju. Pogledi uprti u publiku prebacuju odgovornost na gledatelje, koji su i sami bili svjedocima netom viđenog nasilja. Glumački pogledi kao da poručuju: „Sada je red na vama!“

Summa summarum, jako me se dojmila predstava i gluma, a naročito kraj u kojem se komično pretvara u tragično, ljubav u mržnju, iskonski nagoni u neočekivane postupke. Takav kraj „iščitavam“ kao metaforu pristajanja na nasilje bez riječi, dakle, bez prigovora te je stoga ovaj dramski tekst ujedno i komedija s podcrtanom gorčinom. Stekao sam dojam kako su zatečeni bili svi- od glumaca do publike. Mirandolina, koja je od početka *držala sve konce u svojim rukama*, za koju smo stekli dojam kako s lakoćom pliva kroz muško-ženske odnose, ostaje također bez riječi. Stoga je šutnja najrječitija poruka ove predstave. U *sumraku* jednog svijeta bitno je primijetiti da još nije zavladao potpuni *mrak*. Jug Radivojević očekuje da mi nastavimo gdje je on stao, pronoseći poruku kako nikada ne bismo trebali šutjeti kada je u pitanju nasilje- obiteljsko, ili društveno, fizičko ili verbalno!

Jakov Vidulić, 3. r.

Srednja škola Ambroza Haračića Mali Lošinj, Mali Lošinj
Voditeljica: Mirjana Čović

INTERVJU S IVANOM BODROŽIĆ SIMIĆ

Pisanje lišeno patetike

Književnost je bespoštedna i vjerna preslika života

Jvana Bodrožić Simić rođena je 1982. godine u Vukovaru, apsolventica je filozofije i kroatistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Za prvu zbirku poezije *Prvi korak u tamu* dobila je nagradu Goran te nagradu Kvirin. Godine 2010. objavila je autobiografski roman o vukovarskoj traumi *Hotel Zagorje*, nagrađen Kiklopom, a poslije toga i drugu zbirku poezije *Prijelaz za divlje životinje*. S njom smo razgovarali u Mjesecu hrvatske knjige na promociji zbirke kolumni *Za što sam se spremna potući u Knjižnici Ivana Gorana Kovačića*. Popularnost je stekla jednostavnim, otvorenim i iskrenim načinom pisanja a njezina su djela dokaz da se i o teškim temama može govoriti bez uzvišene patetike a o ratu bez bijesa i mržnje.

Mislili ste da Vaša djela neće nikoga zanimati, no dobili ste razna priznanja, pohvale i nagrade. Je li Vas to iznenadilo?

– Da, iznenadilo me zato što nikad nisam o sebi razmišljala kao o nekom piscu, nego sam pisala zato što sam imala potrebu za tim, a onda kada radite nešto što vam je velik užitek i ne ide vam teško, ne možete shvatiti kako to može izazvati takav veliki interes, jer obično mislite da biste se morali silno pomučiti da napravite neke stvari koje dobiju priznanja. Tako da mi je to bilo čudno i nikako nisam očekivala da će izazvati takvu reakciju. Mislila sam da će to čitati ljudi koji prate ono što ja radim. Počela sam s poezijom. Sigurno nije velik broj ljudi koji bi čitao poeziju jer većina više voli prozu. Mislila sam da će moji čitatelji biti prijatelji, rodbina, ali eto dogodilo se drukčije što me iznenadilo.

Iza naslova *Hotel Zagorje* ne može se očekivati djelo s ratnom tematikom. Kako dajete naslove svojim djelima?

– Ne želim da čitatelji shvate po samom naslovu o čemu je riječ

u knjizi, a s druge strane važno je da naslov bude pomalo ironičan, zanimljiv i neočekivan. Kada sam počela pisati tu knjigu dugo vremena nisam imala naslov. Jedan dan sam sa svojom šogoricom Mimom razgovarala o mogućem naslovu i ona pa me zapitala: „Pa, kako se zvalo to mjesto gdje ste vi bili?“, pa politička škola, pa hotel Zagorje, pa smo mislile da bi Hotel Zagorje bilo zanimljivo jer je Zagorje više ruralni dio Hrvatske i nije pretjerano poznat po hotelskom turizmu.

Napisali ste: „Ne nosi svako srce jednakom lakoćom teret ovoga svijeta.“ Kako Vi nosite teret ratnih događanja opisan u knjizi?

– Kad je nešto vaš život, vi ste onda naviknuti na njega i svatko od nas ima neku svoju priču i nisu sve priče jednake. Neke su kompliciranije, neke jednostavnije, ali svi mi imamo neka iskustva gubitka. Uvijek vam se za tuđe iskustvo čini da bi vam bilo užasno teško i da to ne biste preživjeli, ali na svoj život se nekako naviknete i sve što ste doživjeli postane dio vas. Ne razmišljate o sebi kao što razmišljaju drugi ljudi koji vas gledaju. Ono što je meni možda najteže vezano na to ratno razdoblje jest ovo što se događa danas, današnja politička situacija u kojoj se manipulira žrtvama rata, ljudima koji mogu biti beskrajno tužni i izgubljeni. Meni to osobno najteže pada, makar sam se uspjela maknuti iz toga, ali opet, s druge strane, neprestano sam u to uronjena. Ratna događanja su me obilježila i izgradila.

No, kada pišete o tragičnim životnim situacijama ili o površnostima današnjeg društva činite to ironično i s humorom. Imate li uvijek snage za to?

– Mislim da je takav pristup životu jako važan, ako ga netko može imati, jer ne možete sve mjeriti po svojoj slici svijeta. To je posebno važno u literaturi zato što su pisci skloni upasti u patetiku kada pišu o tragičnim stvarima. U životu i kada vam se događaju najgore stvari, uvijek postoji nešto što je dobro! Jednako kao kada

vam se događaju neke fantastične stvari, uvijek postoji neka sjena, nešto zbog čega se pribojavate da će sve pasti u vodu. pisci često izostave jedan od ta dva elemenata da bi naglasili tragičnu komponentu ili smiješnu i radosnu komponentu, ali onda ne dobiju od književnosti ono što bi ona trebali dobiti – uvjerljiva preslika života, kao da čitamo o nečijem životu, a ne o nečem što je potpuno izmišljeno. Nekad se treba prisiliti u svim lošim stvarima naći nešto dobro, nešto smiješno jer naprosto toga ima i život je takav. Ako se život preslikava u književnost, treba pokušati tu komponentu života zadržati, a ne biti umjetan do te mjere da isklizneš u patetiku i na kraju ne dobiješ ni jedno ni drugo. Ja iznad svega volim jednostavnost u pisanju, ali nekad je veoma teško jednostavnim riječima reći nešto što je izuzetno komplicirano.

Uhvati li Vas ponekad tjeskoba i strah da biste ponovno mogli sve izgubiti?

– Kada jednom padnete s bicikla i slomite nogu, drugi put kad sjednete na bicikl, osjetit ćete određeni strah, što je realno, ali to ne znači da ćete pasti. Naprosto jedan dio životnog iskustva oblikuje i naša razmišljanja u jednom smjeru tako da nije to neka tjeskoba koja je stalno prisutna, ali je u nekim trenucima uvjetovana time što se dogodilo prije. Svi mi imamo slična iskustva i svatko se od nas negdje opeče ili mu se neki tip nepravde ureže u pamćenje i sljedeći put naravno da ćeš se toga prisjetiti i vidjet ćeš ga negdje na horizontu.

Pišete vrlo iskreno i otvoreno, čak ste se spremni i potući. Kakve su posljedice toga?

– Kad se odlučim pisati o nečemu, kad se uhvatim neke teme, onda imam jedan jedini uvjet koji mi se čini najvažniji, a to je da ne štedim temu, druge, ali da ne štedim ni sebe. Važno je ići do kraja i sve raditi iz unutarnje potrebe, jer ako nije tako, onda će ispasti poluproizvod. Da sam razmišljala što će reći ovaj, što će reći onaj, kako će to izgledati na kraju, vjerojatno ne bih nikad ništa napisala

jer su to onda prevelike kočnice. Jednostavno morate slijediti priču i ne smijete nikoga štedjeti. Većina slavnih pisaca ne razgovara s pola svoje obitelji, što je potpuno logično, jer likove uzimate iz stvarnog života i prije ili kasnije svi dođu na red. Osmislila sam lik jedne bake, a meni je trebalo da tu ženu ubijem u romanu, mada je ona još uvijek živa, i došla je na promociju – nije znala da se radi o njoj! Kad pišete, priča vas odvede u svojem smjeru.

Neobično je da ste Vi i Vaš muž pisci i da ste oboje svojem prezimenu dodali prezime drugoga. Zašto?

– Bili smo zaljubljeni pa nam se to činilo kao pametna ideja da uzmemo prezime jedno od drugoga, ali kada smo se suočili s birokracijom, požalili smo jer je trebalo apsolutno sve mijenjati. Između nas u pisanju nema nikakve konkurencije jer pišemo potpuno različitim stilovima i sam čin pisanja nam je potpuno drukčiji, pa s jedne strane kao da se i ne bavimo istim poslom, ali s druge strane dijelimo zajedničke interese prema literaturi i to je lijepo jer me netko može razumjeti. Ako živiš s nekim tko je informatički tehničar ili kuhar, možda mu je malo teže shvatiti zašto tri sada sjediš i gledaš u ekran, ali ako se pored tebe netko bavi istim zanimanjem, onda će uzeti djeću i odvesti ih u park jer razumije da ti treba tih par sati za pisanje. Ta razmjena informacija je dragocjena.

Zaljubljenost je drukčija od ljubavi, ali što je s ljubavi? Je li ona vječna?

– Mislim da ljubav dolazi u raznim oblicima, to je ono što mogu s trideset i jednom godinom reći. Apsolutno je najvažnija, ali mislim da se može mijenjati tijekom života i da možemo razgovarati o različitim tipovima ljubavi: prema obitelji, djeci, partneru, i da nijedna od tih ljubavi nije obojana samo rozom, već da ima jako puno različitih nijansi i da se svi ti odnosi mijenjaju, i to je nešto što ti nitko ne kaže! Recimo majčinstvo, meni je to osobno najvažnije i najljepše, ali s druge strane i najstrašnije. Tako je i odnos s partnerom, jer

može vam se činiti da ste pronašli pravu osobu i znate ju dugi niz godina, međutim stvari se počinju mijenjati i čitav je niz faktora koji utječu na to. No, ljubav je zasigurno pokretač svega.

Čini se da je obitelj nepresušna tema Vaših djela!?

– Roman koji sam napisala govori o ratu, ali mislim da je rat samo okvir i da priča jest o jednoj obitelji, o gubitku unutar obitelji, o odnosu majke i djece, djece međusobno itd. O tome da su oni uspjeli ostati zajedno i proći sve to skupa zajedno i, unatoč svemu, koliko-toliko uspješno. Meni su odnosi najvažniji i ne znam pisati izvan odnosa. Ne mora to biti obitelj u najužem smislu riječi jer sam zaista uvjerena da obitelj mogu činiti različiti ljudi i da na različite načine mogu ući u tvoj život i postati obitelj bez obzira što ti nisu muž, žena ili dijete. Mislim da o tome već pišem i da ću nastaviti i dalje pisati o tome.

Jeste li pod pritiskom da i nova djela budu uspješna?

– Da, jesam, ali tako nije samo s pisanjem nego sa svime. Npr. kad u školi prođete prva dva razreda s odličnim, očekujete da ćete biti sve bolji i bolji ili barem da ostanete na istoj razini. Tako je i u pisanju, kada dobijete silna priznanja i kada nešto postignete, ne očekujete da idete ispod toga, već da idete dalje. Imala sam osjećaj kao da mi svi ti ljudi i sa ta priznanja stoje iza ramena i čekaju što ću napisati i to me nerviralo i trebalo mi je neko vrijeme da se oslobodim toga osjećaja. Pritisak postoji, ali treba ga svesti na neku razumnu mjeru i toga se pokušati riješiti koliko god je moguće. Naravno, s jedne strane to je poticaj jer sam samu sebe počela ozbiljnije shvaćati, kao osobu koja se bavi pisanjem, kao pisca.

Mislite li da književnost može promijeniti svijet?

– Ne bih išla tako daleko. Pišem prvenstveno iz vlastite potrebe, ali ako to može napraviti mali pomak kod čitatelja u nekom pozitivnom smjeru da bude promišljeniji, da sagleda stvari iz neke

druge perspektive, mislim da je to najviše što književnost može napraviti. Ne mislim da može radikalno promijeniti svijet, ali može učiniti neke male pomake u ljudima pa ga tako pomalo i neprimjetno mijenjati. Ako napravi neke pomake u vama, vi ćete to ispričati svojoj prijateljici a ona svojoj itd. Voljela bih pisati takve knjige i nadam se da za nekoga one to i jesu.

Martina Orsag, 3. r.

Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb

Voditeljica: Mila Mikecin

OSVRT NA PREDSTAVU JEFFA BARONA U POSJETU KOD GOSPODINA GREENA

Osuđivanje da bi se odala počast tradiciji

Drama američkoga autora Jeffa Barona U posjetu kod gospodina Greena prevedena je na dvadeset i pet jezika, igrana u više od četrdeset zemalja u više od dvjesto i pedeset produkcija te je najizvođeniji suvremeni tekst u posljednjih deset godina

Kada neka predstava ljude sviju generacija drži prikovane za kazališne stolce u mjeri u kojoj to čini ova, uglavnom je riječ o predstavi univerzalnih vrijednosti. U režiji Aide Bukvić i produkciji Kazališta Planet Art teče već osma godina izvrsne posjećenosti i nagrada koje osvaja.

Gospodinu Greenu, ortodoksnom, ogorčenom Židovu, vlasniku kemijske čistionice koji se, nakon ženine smrti, zatvoren unutar svoja četiri zida, potpuno otuđio od ostatka svijeta, spletom okolnosti (sretnih ili nesretnih – to će tek predstava pokazati), zbog jedne *zamalo prometne nesreće*, dodijeljen je naizgled uspješan, zadovoljan mladić, kriv samo zato jer nije računao da starac neće pogledati lije-

vo i desno prije nego li zakorači na prometnicu, mladić koji mu, jer tako nalaže američki zakon, od tog, mogli bismo reći, sudbonosnog trenutka, mora pomagati u kućanskim poslovima. Prolaskom vremena dolazi do promjena u njihovu odnosu: starac polako prihvaća mladića i njih se dvojica počinju otvarati jedan drugome, priznajući si ono što su dugo skrivali u sebi, priznajući si ono što ih najviše boli, ono što ih je i otuđilo od ostatka svijeta, ali i ono što ih čini toliko sličnima.

U tom trenutku dolazi do glavnog sukoba u drami, do sukoba generacija i vremena, sukoba svjetonazora, sukoba različitosti koji, na žalost, zbog nepremostivih predrasuda traju među svima nama: Ross Gardiner, iako gotovo savršen (jer je, poput gospodina Greena, Židov), nažalost je – homoseksualac. A Židovi, dotada je vjerovao gospodin Green, ne mogu biti homoseksualci!

Naše društvo, poručuje Baron, umjesto da prosperira, ostaje zarobljeno u okovima prošlosti, sputano netrpeljivošću i predrasudama

Gospodina Greena možemo promatrati kao besprijekorno utjelovljenje tradicionalista, izvještačenog patriota koji se užasava svega i svih koji su drugačiji: drugačiji po izgledu, stavovima, vjeri ili izostanku iste i, kao u slučaju koji se problematizira u drami, seksualnosti.

Iznimno je zadivljujuća sposobnost takvih osoba da homoseksualnost povežu s konačnom propašću ljudske rase, potkrepljujući to činjenicama logičnima poput predizbornih podizanja križeva i kipo-va bivših predsjednika u zemlji koja se i bez toga utapa u dugovima. Kada se uz te apokaliptične zaključke nadoveže koja teorija da je sve to zapravo neka zakulisna ustaška ili partizanska urota, ovisno o desničarko-ljevičarskim stavovima (čak i onih koji se u doba vladavine spomenutih opredjeljenja još nisu ni rodili!), krug se zatvara i ostajemo zarobljeni u vremenu za koje smo vjerovali da je već odavno prošlo.

Moguće je srušiti zidove kojima smo se odijelili

Gospodina je Greena utjelovio Pero Kvrgić, glumac koji je tijekom svoje karijere sasvim zasluženio primio mnoge nagrade. I u ovoj je predstavi pokazao iznimno glumačko umijeće, na sebi svojstven način oživljujući Židova sputanog mješavinom svih mogućih predrasuda, te njegovu gorljivu radikalnost, ali i skrivenu, duboko potisnutu borbu s vlastitim emocijama.

Drugi član savršeno usklađenog glumačkog dvojca, Luka Dragić, jednostavno je, ali vješto prikazao mladog i pristojnog Rossa Gardinera, suprotstavljajući se, a to je ono ključno za ovu predstavu, uvijek samo predrasudama, a ne i samom gospodinu Greenu. Baranova ideja nije bila ikoga osuditi (jer, da je to učinio, to bi značilo da je poput gospodina Greena, da stvara vlastiti sustav vrijednosti pritom ne razmišljajući hoće li time ikoga *diskvalificirati*), već ukazati na nužnost prihvatanja heterogenosti društva, na prihvatanje činjenice da ono, bez obzira na prividnu entropiju koja može djelovati zastrašujuće, upravo tim svojim karakteristikama čini da se društvo razvija. Rossa možemo promatrati kao lik koji upotpunjuje gospodina Greena, neprestano ga preispitujući, propitujući njegove vrijednosti ukazivanjem na *crne rupe* njegova privatnoga života, nastale zbog nemogućnosti da stvari sagleda iz jedne drugačije perspektive.

Iako je od objavljivanja drame prošlo više od šesnaest godina, ona sasvim vjerodostojno ilustrira stanje u društvu koje, umjesto da prosperira, ostaje zarobljeno u okovima prošlosti, sputano netrpeljivošću i predrasudama.

Povezivanje homoseksualnosti i Drugog svjetskog rata samo je jedna u nizu slikovito prikazanih, vrlo maštovitih uspostavljanja zdravom razumu nespojivih relacija: gospodin Green, kao simbol osobe koja osuđuje jer je to tradicija njegova naroda (i zato jer je to daleko lakše no promišljati vlastitom glavom), u homoseksualnosti vidi nastavak Holokausta. O homoseksualcima, tim hereticima koji se usuđuju tražiti prava, posljednjih je mjeseci u našim medijima

dovoljno pisano: traženje ljudskih prava za neke je kolosalna bezobrazština; ljudi s pravima, tko je to vidio? Pogotovo kod nas.

U drami oba lika nadilaze predrasude i za to bivaju nagrađeni

Dok god smo preopterećeni predrasudama ne možemo napredovati, a likovi ove predstave, kroz razgovore protkane inteligentnim humorom, žele nam poručiti da je promjena moguća. U drami oba lika nadilaze predrasude i za to bivaju nagrađeni trajnim, iskrenim prijateljstvom i uzajamnim poštovanjem te ponovno uspostavljenim obiteljskim vezama koje su godinama patile zbog imaginarno stvorenih podjela.

U posjetu kod gospodina Greena drama je koja promiče toleranciju i daje nam lekciju da je moguće srušiti zidove kojima smo se odijelili, da je moguće prevladati ograničenja koja smo si sami postavili, moguće je prevladati predrasude i, najvažnije od svega, za to nikada nije kasno.

Antonia Šantek, 4. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Henrieta Barbarić

Popis sudionika

Radijske emisije – osnovne škole

- 1. OŠ Ivane Brlić - Mažuranić, Prigorje Brdovečko**
DJEČJI MIKROFON - PAURA
Učenici: Katarina Đeno, Marija Lubina
Voditeljica: Višnja Poropat Vujnovac
- 2. I. osnovna škola - Varaždin, Varaždin**
MOJ PUT
Učenici: Jakob Šprem-Veljavečki, Elena Škrapec
Voditeljica: Marija Hublin
- 3. OŠ Sveti Petar Orehovec, Sveti Petar Orehovec**
DJECA I REKLAME
Učenici: Ana-Marija Ferenčak, Antonija Kos
Voditeljica: Stojanka Lesički
- 4. OŠ Ivan Goran Kovačić, Slavonski Brod**
HA, HO, HI, SMIJEMO SE MI
Učenici: Elena Wachtler, Marko Frančeski
Voditeljica: Marija Matić
- 5. OŠ Vladimira Nazora, Škabrnja**
OR(G)ANICA
Učenici: Antonia Ivković, Marija Ivković
Voditelj: Marin Pavičić
- 6. OŠ Stjepana Radića, Metković**
ZNAMENITI METKOVC
Učenici: Ema Bartulović, Karla Popović
Voditeljica: Aleksandra Lukić-Skelić
- 7. OŠ Mursko Središće, Mursko Središće**
IZMEĐU MENE I TEBE
Učenici: Jasna Tomić, Luka Tarandek
Voditeljica: Srebrenka Puklavec Trstenjak

8. **OŠ Ivanovec, Čakovec**
POZOJ POD GRADOM SPI
Učenici: Stjepan Petković, Aleksandar Barlović
Voditelj: Radovan Petković
9. **OŠ Rudeš - Zagreb**
ŽENA I MUŽ
Učenici: Katica Poplašen, Martina Jerković
Voditeljica: Mirjana Jukić

Radijske emisije - srednje škole

1. **Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica**
TKO ČITA, (NE) SKITA
Učenici: Ana Čuća, Toni Barun
Voditeljica: Nina Selman Hrvatić
2. **Strukovna škola, Virovitica**
ZAUVIJEK ZAPISANO U NAŠIM DUŠAMA
Učenici: Ivana Vuković, Marko Gašparić
Voditeljica: Marija Karacsonyi
3. **Katolička klasična gimnazija s pravom javnosti u Virovitici, Virovitica**
LJUDI MOJI, JE LI TO MOGUĆE?!
Učenici: Antonia Oršulić, Leo Fel
Voditeljica: Sunčana Voronjecki
4. **Poljoprivredno-prehrambena škola, Požega**
CVIJEĆE S RATARNICE
Učenici: Josip Dominik Crnjac, Marija Katić
Voditeljica: Ivanka Kandjera
5. **Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin**
ETNOMOZAIK
Učenici: Teuta Benčić, Sara Kurelović
Voditeljica: Melita Lukšić

Školski listovi - osnovne škole

1. **OŠ Dragutina Tadijanovića - Petrinja**, Petrinja
SLAP
Učenica: Tea Harčević
Voditeljica: Marijeta Rimay
2. **OŠ Ivan Goran Kovačić - Duga Resa**, Duga Resa
BREZA [HTTP://BREZAIGK.WORDPRESS.COM](http://brezaigk.wordpress.com)
Učenik: Alen Livojević
Voditeljica: Gordana Šutej
3. **OŠ Ljudevita Modeca - Križevci**, Križevci
IZVOR [WWW.IZVOR-OSMODEC.HR](http://www.izvor-osmodec.hr)
Učenica: Matea Koren
Voditeljica: Martina Valec-Rebić
4. **OŠ Kostrena**, Kostrena
BROŠTULIN
Učenica: Morena Sitar
Voditeljica: Ina Randić Đorđević
5. **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić - Virovitica**, Virovitica
HLAPIĆ
Učenica: Antonela Ferenčak
Voditeljica: Renata Sudar
6. **OŠ Stanovi**, Zadar
KORACI
Učenica: Dora Klarić
Voditeljica: Slavica Kovač
7. **OŠ Šimuna Kožičića Benje**, Zadar
DITE ZADARSKO
Učenica: Nina Bakarić
Voditeljica: Darija Vidaković

8. **OŠ Retfala, Osijek**
KBG
Učenica: Marija Prekodravac
Voditeljica: Maja Holoker
9. **OŠ Dobriša Cesarić - Osijek, Osijek**
ŠKOSKI LIST MLADO KLASJE 40
Učenica: Matea Lukić
Voditeljica: Snježana Laksar
10. **OŠ Frana Krste Frankopana - Osijek, Osijek**
FRANGIPANI
Učenik: Christian Kurina
Voditeljica: Andrea Katavić
11. **OŠ Pirovac, Pirovac**
MURTELICA
Učenica: Klara Vendl
Voditeljica: Anita Vrkić
12. **OŠ Manuš, Split**
MRAVAC
Učenica: Matea Gazibara
Voditeljica: Ivana Dadić
13. **OŠ Bijaći, Kaštel Novi**
KAPLJICE
Učenik: Mile Ivančić
Voditeljica: Ivanica Debak
14. **OŠ Jure Kaštelana, Zagreb**
ČAROBNA FRULA
Učenica: Ena Andruza
Voditeljica: Maca Tonković
15. **OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb**
[HTTP://OSMJZAGORKA-ZAG.COM/?PAGE_ID=54](http://osmjzagorka-zag.com/?PAGE_ID=54)
Učenica: Franka Šprajc
Voditeljica: Ivana Hrenar

Školski listovi - srednje škole

1. **Srednja škola Dugo Selo, Dugo Selo**
MARTEEN
Učenica: Patricia Jelušić
Voditeljica: Marina Mihaljević
2. **Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću - Zabok, Zabok**
TABULA NOVA
Učenica: Marta Čaržavec
Voditeljica: Nikola Sinković
3. **Prirodoslovna i grafička škola - Rijeka, Rijeka**
KAMEN MUDROSTI-KAMEN LUDOSTI
Učenik: Mateo Novoselac
Voditeljica: Andrea Fodor Matijević
4. **Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik**
PEGLA
Učenica: Dora Bumber
Voditeljica: Mila Kundajica
5. **III. gimnazija - Split, Split**
TREMA
Učenica: Ema Marača
Voditeljica: Krunoslava Tadin Andromak
6. **Srednja škola Čakovec, Čakovec**
LUMEN
Učenica: Lara Lovrek
Voditeljica: Vesna Prepelić-Đuričković
7. **II. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
DOPING
Učenica: Bruna Tomšić
Voditeljica: Ivana Plazonić
8. **III. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
MI MLADI
Učenica: Magdalena Margić
Voditeljica: Maja Ilić

9. X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb

CENER

Učenica: Katarina Širanović

Voditeljica: Ružica Filipović

10. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

LABOS

Učenica: Eugenija Prša

Voditeljica: Lana Rušnov Perić

Pojedinačni scenski nastupi - osnovne škole

1. OŠ Ivan Benković, Dugo Selo

MOJI DAVNI SNJEGOVI

Učenik: Luka Svaguša

Voditeljica: Ivana Šavuk

2. OŠ Sveta Nedelja, Sveta Nedelja

PISMO MAJCI

Učenik: Ivan Stjepanović

Voditeljica: Mara Jularić

3. OŠ Oroslavje, Sveta Nedelja

ZEMLA SPI

Učenica: Maša Ciglencečki

Voditeljica: Vesnica Kantoci

4. OŠ Tomaša Goričanca, Mala Subotica

POPEVKA ZA KAJ

Učenica: Žana Vadjla

Voditelj: Božidar Vadjla

5. I. osnovna škola, Varaždin

MJESEČEVA PRIČA

Učenica: Eva Sajko

Voditeljica: Ana Ilić

6. **OŠ Ljubeščica**, Ljubeščica
HEROJ S PLAŽE, UL. ROMANA VELIKI ZAVODNIK NA
PRVOM SUDARU
Učenik: Davor Kušić
Voditeljica: Sanja Horžić
7. **OŠ Sveti Petar Orehovec**, Sveti Petar Orehovec
PETRICA KEREMPUH
Učenik: Fabijan Lončar
Voditeljica: Emina Baričević
8. **OŠ Berek**, Berek
DUŠA HRVATA
Učenica: Maja Drenovac
Voditeljica: Zvezdan Banas
9. **OŠ August Cesarec**, Špišić Bukovica
DNEVNIK ANE FRANK
Učenica: Tena Pokupić
Voditeljica: Vanda Barić
10. **OŠ Komarevo**, Sisak
MURVE
Učenica: Lorella Banozzi - Tubić
Voditeljica: Biserka Rozer
11. **OŠ Katarina Zrinska - Mečenčani**, Donji Kukuruzari
A MORE NE MORA
Učenica: Klaudija Šapina
Voditeljica: Ljiljana Vidović
12. **OŠ Grabrik**, Karlovac
OD PONEDELJKA POČINJEM UČITI
Učenik: Borna Žaja
Voditeljica: Vesna Mance
13. **OŠ Podmurvice**, Rijeka
ISPRIČAT ĆU TI PRIČU
Učenica: Lea Vukoja
Voditelj: Denis Pilepić

- 14. OŠ Ivana Mažuranića - Novi Vinodolski, Novi Vinodolski**
TVOJA STAZA
Učenica: Natali Ban
Voditeljica: Sanja Pavelić
- 15. OŠ Eugen Kumičić - Rijeka, Rijeka**
NAJPOSUŠNIJI BOLESNIK TRPIMIR
Učenik: Mauro Jerman
Voditeljica: Ingrid Šlosar
- 16. OŠ Joakima Rakovca, Sv. Lovreč Pazenatički**
ROŽENICE
Učenik: Mateo Antolović
Voditeljica: Gracijela Čehić
- 17. OŠ Vladimira Nazora, Pazin**
HOĆU BITI POSEBNA/BAŠ ME BRIGA
Učenica: Nina Buršić
Voditeljica: Sanja Baćac Ivančić
- 18. OŠ Dr. Franjo Tuđman, Korenica**
MJESEC LJUBAVI
Učenik: Marko Ugarković
Voditelj: Ante Kovač
- 19. OŠ Nikole Andrića, Vukovar**
BABINA BILKA
Učenica: Nina Petrić
Voditeljica: Tamara Čer
- 20. OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar**
SAPUNICA
Učenica: Sara Držaić
Voditeljica: Ivana Skender Oršolić
- 21. OŠ Antun Mihanović, Slavonski Brod**
TVOJA STAZA
Učenik: Fran Vlatko Vištica
Voditeljica: Marija Prša

22. **OŠ Matija Gubec**, Cernik
PRODAVAONICA TAJNI
Učenik: Karlo Szabo
Voditeljica: Monika Kovarbašić
23. **OŠ Lipik**, Lipik
LJUTNJA
Učenica: Klara Rajković
Voditeljica: Vlatka Nikić
24. **OŠ Silvije Strahimir Kranjčević**, Levanjska Varoš
MOJ DOM I UŽI ZAVIČAJ
Učenik: Matej Januš
Voditeljica: Ivana Uzelac
25. **OŠ Dr. Franjo Tuđman**, Beli Manastir
GREGOV DNEVNIK
Učenik: Josip Pejić
Voditeljica: Zdenka Baković
26. **OŠ Kneževi Vinogradi**, Kneževi Vinogradi
LJUBAV NIKAD NE PRESTAJE
Učenica: Melisa Balog
Voditeljica: Slavojka Petrović
27. **OŠ Jurja Barakovića**, Ražanac
BILA KOŠULJA
Učenik: Luka Miletić
Voditeljica: Lidija Miočić
28. **OŠ Petra Preradovića**, Zadar
PRIČA O PTICI
Učenica: Mia Bujan
Voditeljica: Jadranka Amanović
29. **OŠ dr. Franje Tuđmana**, Knin
IZGUBLJENI ČOVJEK
Učenica: Barbara Babić
Voditeljica: Mirjana Gudelj

- 30. OŠ Marjan, Split**
JA, TI I RIČ
Učenica: Damira Bočina
Voditelj: Tomislav Najev
- 31. OŠ Hvar, Hvar**
BOŽIĆ NA OTOKU
Učenica: Tonina Zaninović
Voditeljica: Fani Carić-Ćurin
- 32. OŠ Don Lovre Katića, Solin**
PATULJAK NA TORTI
Učenik: Luka Perajica
Voditeljica: Nataša Botica
- 33. OŠ Vjekoslava Paraća, Solin**
SAMO SRCA
Učenica: Petra Biuk
Voditeljica: Marija Cvitković
- 34. OŠ Ivana Gundulića, Dubrovnik**
STARA GRADSKA LUKA
Učenik: Šimun Brčić
Voditeljica: Ivanka Cvitanović
- 35. OŠ Cavtat, Cavtat**
KOMPJUTOR
Učenik: Paško Rodić
Voditeljica: Anka Jelić Kovačić
- 36. OŠ Antuna Gustava Matoša, Zagreb**
MORA (ADAPTACIJA)
Učenica: Tena Blagojević
Voditeljica: Marija Đerek
- 37. Centar za odgoj i obrazovanje Goljak, Zagreb**
NI MED CVJETJEM NI PRAVICE
Učenik: Tin Devičić
Voditeljica: Đurđa Zrinščak

- 38. OŠ Vrbani, Zagreb**
MORE
Učenik: Saša Biljanović
Voditeljica: Jasminka Kokolić Golubić
- 39. OŠ Brestje, Zagreb**
AHASVER
Učenica: Ivona Vujić
Voditeljica: Ankica Blažinović- Kljajo
- 40. OŠ Vjenceslava Novaka, Zagreb**
HRVATSKA
Učenik: Silvio Markušić
Voditeljica: Milvia Vuk
- 41. OŠ Brestje, Zagreb**
D'ŽD, SONCE I STARI MLINAR
Učenica: Ana Ljubičić
Voditeljica: Ankica Blažinović- Kljajo

Pojedinačni scenski nastupi - srednje škole

- 1. SŠ Ivan Švear, Ivanić Grad**
MARIŠKA IZ TRIPTIHA; MACA, MARA, MARIŠKA
Učenica: Katarina Marić
Voditeljica: Milena Hruška
- 2. SŠ Krapina, Krapina**
NA PUTU DO SLAVE
Učenica: Dea Presečki
Voditeljica: Dunja Belošević
- 3. Gimnazija Josipa Slavenkog, Čakovec**
IDU LJUDI
Učenik: Damjan Mikec
Voditeljica: Nada Čatlaić

4. **Graditeljska, prirodoslovna i rudarska škola, Varaždin**
NI MED CVETJEM NI PRAVICE
Učenik: Luka Vinter
Voditeljica: Irena Car Pisačić
5. **Gimnazija Dr. Ivana Kranjčeva Đurdevac, Đurdevac**
KOSTANJ
Učenica: Ana Lulić
Voditelj: Zdravko Seleš
6. **Gimnazija Bjelovar, Bjelovar**
NIKADA NEĆETE SAZNATI KOLIKO VAS VOLIM
Učenica: Ines Topalović
Voditeljica: Ivana Črnelč
7. **SŠ Pitomača, Pitomača**
LOVAC U ŽITU
Učenik: Domagoj Ribić
Voditeljica: Ksenija Petrincec
8. **SŠ Viktorovac, Sisak**
VRIJEME LJUBAVI
Učenica: Dora Dragaš
Voditeljica: Tanja Vadla
9. **SŠ Slunj, Slunj**
ELI! ELI LAMÂ AZAVTÂNI?!
Učenica: Marina Stipetić
Voditeljica: Anka Čuić
10. **Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka**
ROPSTVO
Učenica: Laura Šalov
Voditeljica: Vesna Brala
11. **Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka**
DA JE PROKLET KAM
Učenik: Mario Negovetić
Voditeljica: Jasna Radoičić

- 12. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka**
LJETOVANJE (PREMA DJELU "GRAĐANIN POKORNI")
Učenik: Nikola Nikolić
Voditelj: Goran Krapić
- 13. SŠ Plitvička jezera, Korenica**
MUNCHASEN
Učenik: Mathias Mandić
Voditeljica: Željka Brozović
- 14. SŠ Mate Balote, Poreč**
GOSPODOR OD PRSTENA
Učenica: Tea Radović
Voditeljica: Snježana Radetić
- 15. Gimnazija Pula, Pula**
VJETAR
Učenik: Patrik Bolković
Voditeljica: Meri Šimunov
- 16. Zdravstvena i veterinarska škola Dr. Andrije Štampara, Vinkovci**
PJESMA O SLOBODNOM PUTU
Učenica: Josipa Majer
Voditeljica: Vlasta Galić
- 17. Obrtnička škola, Slavonski Brod**
MALI PRINC, ULOMAK
Učenik: Matej Lesi
Voditeljica: Ana Geneja
- 18. Katolička gimnazija s pravom javnosti, Požega**
RIO BAR
Učenica: Lea Glasnović
Voditeljica: Marijana Ćorluka
- 19. II. gimnazija - Osijek, Osijek**
TI NE VOLIŠ I NE ŽALIŠ MENE
Učenik: Leo Staković
Voditeljica: Kristina Bajus

- 20. SŠ Isidora Kršnjavoga, Našice**
IZMEĐU NEBA I ZEMLJE
Učenica: Marija Čiček
Voditeljica: Leopoldina Mijatović
- 21. III. gimnazija Osijek, Osijek**
ISUŠENA KALJUŽA
Učenik: Matko Duvnjak
Voditeljica: Dijana Šokčić
- 22. Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar**
ŽIVOT JE SAN
Učenica: Ena Begović
Voditeljica: Vesna Dražić
- 23. Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar**
FRANNY I ZOOEY
Učenica: Ana Vranić
Voditeljica: Ivana Brković
- 24. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik**
SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA
Učenik: Ante Vukov
Voditeljica: Ivana Marelja
- 25. I. gimnazija - Split, Split**
RIBAREVA JANA
Učenica: Laura Bošnjak
Voditelj: Mate Šimundić
- 26. II. gimnazija - Split, Split**
RASKOLJNIKOV
Učenik: Tihomir Šiškov
Voditelj: Boris Škifić
- 27. Nadbiskupska klasična gimnazija Don Frane Bulić, Split**
SIROMAHU
Učenik: Klement Radosoljić
Voditeljica: Dragica Tadić-Šutra

- 28. Biskupijska klas. gim. R. Boškovića, Dubrovnik**
PSALAM ZA MADEMOISELLE LILI
Učenik: Mislav Staničić
Voditeljica: Mirjana Žeravica
- 29. Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu, Zagreb**
ANTIGONA
Učenica: Lucia Luque Akrap
Voditeljica: Ljiljana Lež-Drnjević
- 30. Klasična gimnazija - Zagreb, Zagreb**
IVANOV (SAŠIN MONOLOG)
Učenica: Marija Stjepanović
Voditeljica: Nevenka Šuvajić
- 31. Škola primjenjene umjetnosti i dizajna - Zagreb, Zagreb**
PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA
Učenik: Filip Bošnjak
Voditeljica: Irena Labaš-Veverec
- 32. V. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
O, DIVNI DANI
Učenica: Manuela Bajan
Voditeljica: Vesna Muhoberac
- 33. X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb**
ŽIVOT DJEČAKA
Učenik: Ian Tomljenović
Voditeljica: Andrea Kosović
- 34. Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb**
PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA
Učenik: Luka Šatara
Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum
- 35. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb**
PARABOLA
Učenik: Filip Grgić
Voditeljica: Goranka Lazić

Skupni scenski nastupi - osnovne škole

1. **OŠ Bogumila Tonija, Samobor**
TI SI JEDINSTVENO BIĆE
Učenici: Mihovil Dubić, Mirta Bujan, Lovro Rimac, Lucija Štibuhar, Stjepan Burić, Mihael Prišlin, Tomislav Jurić, Martina Slakoper, Paola Drenški, Lara Ledinski
Voditeljica: Tatjana Mesiček
2. **OŠ Lijepa Naša, Tuhelj**
A KAJ JE TO?
Učenici: Mladen Jelačić, Josip Škreblin, Valentina Hercigonja, Antonela Horvatin, Rene Javorić-Ilić, Marko Haramina
Voditeljica: Pavica Iveković
3. **OŠ I. G. Kovačića, Sv. J. na Bregu, Pleškovec**
NITI SMRDI NITI DIŠI
Učenici: Valentina Hrustek, Petra Šenji, Asja Vidović, Lorena Novak, Tea Varga
Voditeljica: Jelena Dokleja
4. **OŠ Ivana Gorana Kovačića, Gornje Bazje**
(UP)DATE
Učenici: Maja Mesar, Karla Kršić
Voditeljica: Andreja Galović
5. **OŠ Vladimir Nazor, Virovitica**
RAZLIČITOSTI
Učenici: Jakov Ferenčević, Paola Cenger, Dorotea Kožnjak, Ella Subota, Sara Sajfer, Dominik Kasa, Mario Bošnjaković, Paola Galic, Petra Rebić, Laura Kolesarić
Voditeljica: Jasenka Kolarić Barač
6. **OŠ Josipa Kozarca, Lipovljani**
ŽIVOT U 21. STOLJEĆU
Učenici: Lucija Zekić, Nikolina Čulina, Vida Bilogrević, Domagoj Komljenović, Dejan Kozić, Klara Čosić, Andrea Mađar, Maja Santo, Iva Skoko
Voditeljica: Ljubica Rašo Belši

7. **OŠ Viktorovac**, Sisak
KOCKA
Učenci: Tea Cerjak, Tarik Hajdarević, Igor Sredić, Nina Kalabić,
Anamaria Odribožić
Voditeljica: Zorica Jurčević
8. **OŠ Bakar**, Bakar
TRI NONICE
Učenci: Andrea Brozic, Dario Micetic, Ivona Micetic, Lucija Majetic
Voditeljica: Vesna Straser
9. **OŠ Vladimira Nazora**, Pazin, Karojba
OSAM PRAVEDNIH SVINJICA
Učenci: Stefani Dekarin, Giulia Jakus, Sara Legović,
Katarina Levak, Nina Levak, Teodora Pilat, Nikolina Selar,
Mara Klanjac, Natalija Mališa, Ani Rabak
Voditeljica: Roberta Rudela
10. **OŠ Dr. Franje Tuđmana**, Korenica
PRVI POLJUBAC
Učenci: Igor Žakula, Maša Žakula
Voditelj: Ante Kovač
11. **OŠ Dragalić**, Dragalić
CAREVO NOVO RUHO
Učenci: Matea Cica, Matea Pavleka, Matea Miroslava Francuz,
Patrick Lopar, Anita Kurtović, Ivana Adžaga, Iva Modrić
Voditeljica: Ivana Pivac
12. **OŠ Ljudevita Gaja**, Nova Gradiška
ENA
Učenci: Ena Mihaljević, Matija Ozdranovac, Matko Vojnić,
Paulina Lalić, Matea Pauković, Paula Hace, Martina Rakitić,
Magdalena Jurčević, Lucija Trobić, Ivan Škramić
Voditeljica: Angelina Bijelić
13. **OŠ Zdenka Turkovića**, Kutjevo
ODGOJEN IL' NEODGOJEN - PITANJE JE SAD

Učenci: Lovro Barbir, Ivan Bandalo, Mario Barić, Mislav Alpeza, Emanuela Katavić, Vlatka Čolić, Stjepan Smojver, Marina Hegediš, Ivona Lončar, Iva Budimir

Voditeljica: Anita Katić

14. OŠ Poličnik, Poličnik

DAROVI

Učenci: Anđela Kovačević, Anđela Kovačević, Petra Mijolović, Lucija Mitrović, Gabriela Lulić, Sara Kašelić, Ivana Barjašić, Lucija Deša, Anamarija Vranić, Zara Barić

Voditelj: Hrvoje Dukić

15. OŠ Murterski škoi, Murter

BOŽIĆ U MOM MISTU

Učenci: Paula Burtina, Andrea Burtina, Ella Magdić, Sara Pavković, Albina Mudronja, Kate Cimbalek, Bruna Dondivić, Magdalena Mudronja, Marko Skračić, Dominik Kožulić

Voditeljica: Danka Oreb Jajac

16. Marjan, Split

JA USADIN ŽUTU KRUŠKU

Učenci: Nora Ban, Zara Grubešić, Damira Bočina

Voditelj: Tomislav Najev

17. OŠ Cavtat, Cavtat

ČUDESAN SVIJET

Učenci: Leona Sentić, Luka Bete, Borna Obradović, Paško Rodić, Stipe Županović, Matej Kocelj, Ivan Krtinić, Ivo Baule, Karlo Šabić, Marko Puljić

Voditeljica: Jelena Sukurica

18. OŠ Opuzen, Opuzen

MEDIJI NAŠI SVAGDAŠNJI

Učenci: Marin Milić, Marijeta Tutavac, Roko Tutavac, Mirna Bjeliš, Ivana Obadić, Gabrijela Mustapić, Ivan Popović, Zvonimir Soče

Voditeljica: Slavica Jakišić

19. I. osnovna škola - Dugave, Zagreb

PUBERTETSKA LJUBAV

Učenci: Karlo Njire, Marko Muselin, Barbara Srček,
Antonela Majić, David Kolarević, Ivan Čosić, Berislav Paradžik,
Mihael Horvat, Ante Bavčević, Filip Kljajić
Voditeljica: Žana Kučalo

20. OŠ Pavleka Miškine, Zagreb

KOD KUĆE JE NAJGORE

Učenci: Ivona Flikač Vasiljević, Pia Grgić, Ante Hajduk,
Helena Primorac, Igor Vorkapić, Marko Vuksan, Lara Puhovski,
Luka Sudić, Noa Nikolić

Voditeljica: Natalija Stipetić Čus

21. OŠ Dr. Vinka Žganca - Zagreb, Zagreb

POZDRAV IZ PREDGRAĐA

Učenci: Josip Brgles, Monika Došen, Matej Farago, Monika Klaić,
Laura Vučković, Ana Žulj, Josipa Gašpar, Jurica Antunović,
Dorotea Valentić, Dijana Husejini

Voditeljica: Snježana Čubrilo

Skupni scenski nastupi - srednje škole

1. SŠ Jastrebarsko, Jastrebarsko

BALADE PETRICE KEREMPUHA

Učenci: Filip Lukić, Martin Jagunić, Luka Kurtalj, Ira Ribarić,
Florijan Skok, Martin Kuhar, Juraj Šimunec, Antonio Agostini, Petar Csucs

Voditeljica: Antonija Vlahović

2. Tehnička škola, Čakovec

SPREMNI

Učenci: Ivan Modrić, Vinko Moharić, David Petek, Tiana Ribarić

Voditeljica: Nevenka Mlinarić

3. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

PREOBRAZBA

Učenci: Ana Cmrečnjak, Andreja Oberling, Klara Jurišić,
Ivana Kuraja, Marina Mlinarić

Voditeljica: Maja Bašnec

4. **SŠ Viktorovac, Sisak**
 KAO DA JE JUČER BILO
Učenici: Dario Županić, Tamara Majdandžić, Matea Bandić,
 Maja Smolčić, Tea Andrijanić, Zrinka Abramović, Riana Čajić,
 Ana Silaj, Josipa Oštrić, Stella Uzelac
Voditeljica: Tanja Vadla

5. **Gimnazija Eugena Kumičića, Opatija**
 3+1, GRATIS
Učenici: Mateo Rudan, Mateo Šantić, Vedrana Valentić, Antonio Livačić
Voditeljica: Marijana Trinajstić

6. **Srednja škola Otočac, Otočac**
 MOJ ČA UMIŠEN OD KLETVE, ZEMLJE I TEPLINE
Učenici: Gabrijela Marković, Lidija Božić, Luka Kraljić,
 Katarina Bižanović, Sara Janković, Ivan Orešković, Elena Čapljak,
 Patricia Devčić, Tomislav Krznarić
Voditeljica: Snježana Orešković

7. **Katolička gimnazija s pravom javnosti, Požega**
 4x2
Učenici: Petar Petrović, Barbara Šebalj, Elizabeta Vuković, Edi Thür,
 Ivan Grčić, Lea Glasnović, Luka Dumančić, Mia Bošnjak
Voditeljica: Marijana Čorluka

8. **Graditeljsko - geodetska škola, Osijek**
 MEGABAJT
Učenici: Marija Bencak, Nikolina Crnković, Dominik Marelja,
 Matea Kovačević, Armando Hühn, Emilija Pilekić, Irena Dundović,
 Lidija Seder, Tvrtko Birčić
Voditeljica: Stela Macakanja-Bačić

9. **Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar**
 U AGONIJI
Učenici: Kate Pavić, Karlo Perić, Filip Deranja, Lucija Žorić
Voditeljica: Vesna Dražić

10. **II. gimnazija, Split**
 ČELAVA PJEVAČICA

Učenici: Nina Čagalj, Luigi Šago, Filipa Dora Čapeta, Nora Vuić,
Galan Grubiša, Mladen Palić, Anita Pavić, Tihomir Šiškov,
Uršula Huljev, Monika Sarač

Voditelj: Boris Škifić

11. SŠ Metković, Metković

SJENKA

Učenici: Renata Šimunović, Angelika Kosjerina, Matija Jovanović,
Maja-Ivana Doko, Karlo Markota, Ilija Krešić, Ante Martinac,
Josip Tošić, Toni Popović, Mirko Sršen

Voditeljica: Nikolina Anković

12. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

RUKE

Učenici: Filip Grgić, Martina Maruna, Marko Dragić, Petra Holetić,
Lucija Topolovec, Lucija Salopek, Anton Malbašić, Josip Kuman,
Karlo Baronica, Martin Češi

Voditeljica: Goranka Lazić

13. Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb

ZAŠTO (NE) VOLIM ČITATI

Učenici: Nikolina Vidaković, Zrinka Planinčić, Ivan Kapec,
Dora Draganić, Katarina Kukavica, Ivan Matić, Ana Lipovac,
Iva Dugandžija, Martina Masnjak, Josip Vuco

Voditeljica: Dragica Dujmović Markusi

14. XV. gimnazija - Zagreb, Zagreb

CRVENKAPICA

Učenici: Bruna Bušić, Luka Damjanić, Renata Mršić,
Emma Orešković, Annamaria Serda, Yahya Abdalla, Frano Vujić,
Ana Škevin, Mara Bosanac

Voditeljica: Ljiljana Crnković

Literarni radovi – osnovne škole

1. OŠ Stjepana Kefelje, Kutina

VIDJEH I ČUH

Učenica: Bruna Habek

Voditeljica: Mirjana Štefančić

2. **OŠ Vidovec, Vidovec**
MOJ DJED
Učenica: Jana Ramušćak
Voditeljica: Kristinka Štefan
3. **OŠ Ljudevita Modeca - Križevci, Križevci**
KAD TIŠINA PROGOVORI
Učenica: Zrinka Zagorec
Voditeljica: Danijela Zagorec
4. **II. osnovna škola - Bjelovar, Bjelovar**
KRAVA ZA BICIKL
Učenica: Lara Srdojević
Voditeljica: Vlatka Bily
5. **IV. osnovna škola - Bjelovar, Bjelovar**
LISNATO, TRBUH I PISMO
Učenica: Dorothy Šimotić
Voditeljica: Slobodanka Martan
6. **OŠ Vladimir Gortan - Rijeka, Rijeka**
JESEN
Učenica: Marie Kinkela
Voditeljica: Maja Opačak
7. **OŠ Brajda, Rijeka**
NAJBOLJA PRIJATELJICA
Učenica: Ena Bilen
Voditeljica: Branka Perković-Jardas
8. **OŠ Milan Brozović, Kastav**
MOJA SVJETILJKA
Učenica: Jelena Hauser
Voditeljica: Dubravka Uroda
9. **OŠ Dr. Josipa Pančića Bribir, Bribir**
ČUDA TEHNIKI
Učenica: Dea Sokolić
Voditeljica: Tereza Karlović

10. **Katolička osnovna škola u Požegi, Požega**
KIŠA I GRAD
Učenica: Mia Ćorluka
Voditeljica: Romana Thür
11. **OŠ Hugo Badalić, Slavonski Brod**
MOJA STAZA
Učenica: Tea Bukovac
Voditeljica: Marijana Fajgl
12. **OŠ Stanovi, Zadar**
ŽIVOT
Učenica: Karla Miletić
Voditeljica: Dinka Golem
13. **OŠ Višnjevac, Osijek**
O PRIJATELJSTVU I SKROMNOSTI
Učenica: Lucija Nenadić
Voditeljica: Ljerka Vulić
14. **OŠ Mijat Stojanović, Babina Greda**
BITI SRETNIA
Učenica: Ana Marija Glavačević
Voditeljica: Borka Iljazović
15. **OŠ Mate Lovraka - Županja, Županja**
BAKIN NEDILJNI RUČAK
Učenik: Luka Živković
Voditeljica: Radojka Matić
16. **OŠ Antuna Bauera, Vukovar**
MIČO SECURITY
Učenik: Patrik Atanasovski
Voditeljica: Anica Jukić
17. **OŠ Mitnica, Vukovar**
POBJEDA ŽIVOTA
Učenica: Matea Radić
Voditeljica: Helena Andabaka

- 18. OŠ Petar Berislavić, Trogir**
JUBAV
Učenica: Karmela Ciciliani
Voditeljica: Nada Mikelić
- 19. OŠ Majstora Radovana, Trogir**
MOJ DIDA
Učenica: Barbara Sorić
Voditeljica: Valerija Zečević
- 20. OŠ Dr. Franje Tuđmana - Brela, Brela**
DRAGA SUSIDO ANKA
Učenik: Bartol Šošić
Voditeljica: Gorana Babić
- 21. OŠ Marka Marulića, Sinj**
LIST
Učenica: Irena Bešljčić
Voditeljica: Emilija Milanović
- 22. OŠ I. G. Kovačića - Sv. Juraj na Bregu, Pleškovec**
NEPRIMJETAN STISAK RUKU
Učenica: Alma Pongrac
Voditeljica: Ružica Šikić
- 23. OŠ Izidora Kršnjavoga, Zagreb**
FOTOGRAFIJA KOJA JE UKRALA PROLJEĆE
Učenica: Tara Jović
Voditeljica: Valentina Lugomer
- 24. OŠ Jabukovac - Zagreb, Zagreb**
DOSADA
Učenica: Uma Gradac
Voditelj: Slaven Šekuljica
- 25. OŠ Petra Zrinskog - Zagreb, Zagreb**
PRIČA BEZ DIZALA
Učenica: Barbara Barišić
Voditeljica: Vera Piščević

26. **OŠ Marije Jurić Zagorke**, Zagreb
 ZAGORKA NAS VEŽE
Učenica: Josipa Gabud
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

27. **OŠ Mate Lovraka - Zagreb**, Zagreb
 SUKOB SA SLOBODNOM TEMOM
Učenica: Bojana Dimovski
Voditeljica: Marija Ptičar

28. **OŠ Brestje**, Zagreb
 ŠARENI SVIJET NIČEGA
Učenica: Klara Križan
Voditeljica: Ankica Blažinović- Kljajo

29. **OŠ B.Kašića**, Zagreb
 MOJI MEDIJSKI PRAZNICI
Učenik: Andro Anić-Milić
Voditeljica: Marina Zlatarić

30. **OŠ Augusta Harambašića**, Zagreb
 ZVIJEZDE U MOJIM OČIMA
Učenica: Kristina Flanak
Voditeljica: Iverka Kraševac

Literarni radovi – srednje škole

1. **SŠ Zlatar**, Zlatar
 TA JE ZIMA BILA DUGA I HLADNA...
Učenica: Sandra Petreković
Voditeljica: Martina Sviben

2. **SŠ Viktorovac**, Sisak
 DRUŠTVO MRTVIH PJESNIKA
Učenica: Bobana Samardžija
Voditeljica: Tanja Vadla

3. **Prva gimnazija - Varaždin, Varaždin**
TUĐE, NE NAŠE
Učenica: Katarina Kovačiček
Voditeljica: Tatjana Ruža
4. **Gospodarska škola - Varaždin, Varaždin**
JA I TI- OVDJE, SADA
Učenica: Adela Prstec
Voditeljica: Spomenka Dragović
5. **Gimnazija Bjelovar, Bjelovar**
ŠEST NOGU, DVIJE RUKE, JEDNA KLUPA
Učenica: Sara Zadro
Voditeljica: Marina Šramek
6. **SŠ Markantuna de Dominisa - Rab, Rab**
DOBRO SAM
Učenica: Anja Kurelić
Voditeljica: Margarita Čutul
7. **SŠ Otočac, Otočac**
ZORA
Učenica: Iva Kostelac
Voditeljica: Slavica Francetić
8. **SŠ Stjepan Ivšić, Orahovica**
SAMA
Učenica: Dora Konopek
Voditeljica: Ljubica Bešlić
9. **Klasična gimnazija Ivana Pavla II. s pravom javnosti, Zadar**
JERINA
Učenica: Anđela Mijić
Voditelj: Damir Sikirić
10. **SŠ Valpovo, Valpovo**
KAKO UBITI LIK U TRI KORAKA
Učenik: Juraj Kuna
Voditeljica: Natalija Mihaljević

11. **Geodetska tehnička škola - Zagreb, Zagreb**
 MOJ TATA
Učenica: Maja Kamber
Voditelj: Nikola Butorac

12. **Klasična gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 ODRASTANJE
Učenik: Dino Musić
Voditeljica: Anđela Vukasović Korunda

13. **Opća privatna gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 NA PODU U KUHINJI LEŽI MRTAV ČOVJEK
Učenik: Lovro Maretić
Voditeljica: Lada Rutić

14. **XV. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 OBOŽAVAM PLAŽU
Učenik: Dinko Sokol-Kvesić
Voditeljica: Senka Škrnjug

15. **XVI. gimnazija - Zagreb, Zagreb**
 TATA
Učenik: Hrvoje Korbar
Voditeljica: Jadranka Tukša

Samostalni novinarski radovi – osnovne škole

1. **OŠ Novi Marof, Novi Marof**
 ŽIVOT OBILJEŽEN BROJEM NAUČIO ME TOLERANCIJI
Učenik: Luka Sakač
Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

2. **OŠ Ljudevita Modeca, Križevci**
 JOSIPOVO OSTVARENJE SNOVA
Učenica: Dorotea Vrbančić
Voditeljica: Martina Valec-Rebić

3. **OŠ Ivane Brlić-Mažuranić**, Virovitica
IN MEMORIAM JEDNOM KINU
Učenica: Klara Hercigonja
Voditeljica: Sanja Pavelko
4. **OŠ Ljudevita Gaja**, Nova Gradiška
AVANTURA NA DVA KOTAČA
Učenik: Tibor Kovačević
Voditeljica: Blagica Pečnjak
5. **OŠ Ivan Goran Kovačić**, Slavonski Brod
KAD HOBI POSTANE ZANIMANJE
Učenica: Ema Erceg
Voditeljica: Marija Matić
6. **OŠ Galovac**, Galovac
MALA, VELIKA BILJKA-PLOD NAŠEG KAMENA
Učenica: Martina Gulan
Voditeljica: Tajana Milić
7. **OŠ Stanovi**, Zadar
KOLICA SU TU DA ME GURAJU KROZ ŽIVOT
Učenica: Dora Klarić
Voditeljica: Slavica Kovač
8. **OŠ Murterski školi**, Murter
POREMEĆAJI U UČENJU (DISLEKSIJA, DISGRAFIJA, DISKALKULIJA)
Učenica: Leonarda Juraga
Voditeljica: Gordana Knez
9. **OŠ Poreč**, Poreč
SELFIE-TREND ILI POTREBA
Učenica: Maja Jugovac
Voditeljica: Zdenka Korlević
10. **OŠ Ante Curać-Pinjac**, Žrnovo
IZ TORBE PUČKOG MISIONARA
Učenica: Ivana Šale
Voditeljica: Anamarija Radovanović

11. **III. osnovna škola - Čakovec, Čakovec**
SKUPI IH SVE
Učenica: Tina Čatlaić
Voditeljica: Tihana Preksavec
12. **OŠ Draškovec, Prelog**
NOGOMET U SUKNJAMA
Učenik: Martin Dominić
Voditeljica: Ivana Beti
13. **OŠ Jure Kaštelana, Zagreb**
RADNJA BEZ NASLJEDNIKA
Učenica: Nikolina Krupec
Voditeljica: Maca Tonković
14. **OŠ Vugrovec - Kašina, Zagreb**
KAKO SE PREHRANITI I OSTATI HUMAN
Učenik: Vedran Josipović
Voditeljica: Dijana Dill
15. **OŠ Brezovica, Zagreb**
TOMISLAV PERKO - NEOBIČNI PUSTOLOV
Učenica: Ana Kovačić
Voditeljica: Marina Uvalić

Samostalni novinarski radovi – srednje škole

1. **Glazbena škola Vatroslava Lisinskog - Bjelovar, Bjelovar**
POVRATAK KRALJA
Učenik: Dominik Šabić
Voditeljica: Alida Sokolović
2. **SŠ Ambroza Haračića, Mali Lošinj**
GOSTIONIČARKA MIRANDOLINA
Učenik: Jakov Vidulić
Voditeljica: Mirjana Čović

3. **Ekonomsko - birotehnička i trgovačka škola - Zadar, Zadar**
GOSPODARSKA KRIZA DO LUDILA UGRIZA
Učenik: Zvonimir Užnik
Voditeljica: Tatjana Stupin
4. **Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar**
KAD ZARUČU ROZI
Učenica: Lucija Buturić
Voditeljica: Ivana Pandžić
5. **Druga srednja škola - Beli Manastir, Beli Manastir**
RADI BIJEGA BJEŽE UČENICI IZ ČETVEROGODIŠNJIH
STRUKOVNIH ŠKOLA
Učenik: Antonio Horvatić
Voditeljica: Božana Tenji
6. **V. gimnazija Vladimir Nazor - Split, Split**
POLJIČKA TRADICIJA NA SINIJI
Učenik: Vladimir Tomaš
Voditeljica: Ljiljana Mlačić - Brakus
7. **Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb**
PISANJE LIŠENO PATETIKE
Učenica: Martina Orsag
Voditeljica: Mila Mikecin
8. **Elektrostrojarska obrtnička škola - Zagreb, Zagreb**
AUTOR MORA SLUŠATI PJESMU, A NE PJESMA AUTORA
Učenik: Nikola Havrle
Voditeljica: Dominika Papić Kukić
9. **Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb**
OSUĐIVANJE DA BI SE ODALA POČAST TRADICIJI
Učenica: Antonia Šantek
Voditeljica: Henrieta Barbarić
10. **III. gimnazija, Zagreb**
MOJ(A) DOM(OVINA)
Učenica: Lucija Ravlić
Voditeljica: Maja Ilić

Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2014.

Članovi središnjeg odbora

Mirela Barbaroša-Šikić
Marijana Češi
Željka Horvat Vukelja
Miroslav Mićanović
Anita Šojat
Adriana Tomašić
Maja Zrnčić

Članovi za literarni izraz

dr. sc. Vlasta Erdeljac
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš

Članovi za dramski izraz

Romano Bogdan
Luka Dragić
Stephanie Jamnicky
Mario Kovač
Davor Mojaš
Vlasta Ramljak
Snježana Samac
Kruna Tarle
Maja Zrnčić

Članovi za samostalne novinarske radove

Željka Horvat Vukelja
Borna Lulić
Snježana Marić

Članovi za školske listove

Marko Baus
dr. sc. Srećko Listeš
Anita Šojat

Članovi za radijske emisije

Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

Zahvaljujemo svima koji su pomogli u pripremi i ostvarenju Smotre LiDraNo 2014. – Osnovnoj školi Brodarica i ravnatelju Emilu Božikovu; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Posebnu zahvalu dugujemo LiDraNo-vikend družini: Antoneli Nižetić-Capković, Snježani Lončar, Mandici Vrbanović, Sandri Skopančić, Lani Ivaniš, Jasmini Petrović i Marjani Češi, koje su „bili tu“, i s voljom i veseljem pomogli.

